

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

**ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ:**

Η ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΑΡΓΥΡΟΥΛΑ ΤΖΟΡΜΠΑΤΖΑΚΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Διοίκηση

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

Copyright © Αργυρούλα Τζορμπατζάκη, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Ανοιχτή πρόσβαση. Αυτό το άρθρο υπόκειται σε αδειοδότηση Creative Commons 4.0

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό.

Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Copyright ©Argyroula Tzormpatzaki Open Access. This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License, which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, as long as you give appropriate credit to the original author(s) and the source, provide a link to the Creative Commons license, and indicate if changes were made. The images or other third-party material in this article are included in the article's Creative Commons license, unless indicated otherwise in a credit line to the material. If material is not included in the article's Creative Commons license and your intended use is not permitted by statutory regulation or exceeds the permitted use, you will need to obtain permission directly from the copyright holder.

«Οι Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι το μονοπάτι που μας οδηγεί σε ένα κόσμο δικαιότερο, πιο ειρηνικό και ευημερούντα, και σε έναν υγιή πλανήτη. Είναι επίσης μια πρόσκληση για αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών. Δεν υπάρχει μεγαλύτερο καθήκον από το να επενδύσουμε στην ευημερία των νέων»

António Guterres
Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ
Από 2017

«Οι βιβλιοθήκες είναι κάτι παραπάνω από νούμερα, πληροφορίες ή συλλογές. Οι βιβλιοθήκες είναι πιο πολύ χώροι που ενώνουν ανθρώπους και ιδέες στις τοπικές κοινωνίες. Είναι σημεία αναφοράς όπου οι άνθρωποι ανταλλάσσουν γνώση, σοφία, σκέψεις και πάνω από όλα ανθρώπινη αξιοπρέπεια και αλληλεγγύη»

Richard Watson
Συγγραφέας

Στους Χάρη, Πάνο, Μιχάλη

και τη Βαρβάρα μου

Ευχαριστήρια

Μεγάλη ευγνωμοσύνη οφείλω σε κάθε καθηγητή μου στο υπέροχο ταξίδι του Μεταπτυχιακού. Πρωτίστως όμως στην κα. Αικατερίνη Γκοτζαμάνη που εμπιστεύθηκε την ιδέα μου για την εκπόνηση αυτής της εργασίας. Θεωρώ ότι κάθε συναναστροφή μας, ήταν μόνο εμπνευση για μένα. Στη Μαρία Γιαννή, και Μαρία Καμαριώτου ιδιαίτερη ανάγκη για ευχαριστώ, καθώς οι συμβουλές και γνώσεις τους, με οδήγησαν σε μονοπάτια που αγνοούσα εντελώς και με έκαναν σοφότερη. Ο Φίλιππος, ο Άρης και ο Γιώργος, οι πληροφορικοί φίλοι μου, ήταν πάντα εκεί, σε κάθε λύση.

Ευχαριστώ θερμά την οικογένειά μου, αυτή που με έφερε στον κόσμο, αυτή που εγώ με το σύζυγό μου δημιουργήσαμε, αλλά και την οικογένεια του συζύγου μου.

Πολλά ευχαριστώ στους συναδέλφους μου, για όση συμπαράσταση μου παρείχαν με κάθε τρόπο, και δεν ήταν λίγη.

Χωρίς την ενθάρρυνση και συμβουλές των φίλων μου δε θα έκανα βήμα. Η Βαρβάρα Τσάκα, ήταν η επιμελήτρια μου με πολλή προθυμία και υπόσχομαι να φτιάχνω μικρότερες προτάσεις.

Τέλος ο λόγος που ήρθα σε επαφή με τους ΣΒΑ οφείλεται στην εμπλοκή μου στην Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων & Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΕΕΒΕΠ) ως Αντιπρόεδρος και τη συνεργασία μου με την EBLIDA, όπου κάθε αρχική καθοδήγηση μου παρείχε ο κ. Giuseppe Vitiello τον οποίο και ευγνωμονώ.

Περίληψη

Με το σύνθημα «Κανένας πίσω» το Σεπτέμβριο του 2015, οι παγκόσμιοι ηγέτες και μέλη του ΟΗΕ ενέκριναν ομόφωνα την Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Καθόρισαν το πλαίσιο σε Παγκόσμιο, Εθνικό και Τοπικό επίπεδο τοποθετώντας την υπευθυνότητα σε μέγιστη προτεραιότητα και μετατρέποντας την σε δράση. Ορίστηκαν 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) για την επίτευξη της βιωσιμότητας του πλανήτη. Η έννοια της «βιωσιμότητας» εμπεριέχει 3 άξονες, τον κοινωνικό, τον οικονομικό και τον περιβαλλοντικό. Τα πανεπιστήμια και οι βιβλιοθήκες κάθε χώρας, αντιμετωπίζουν μια μεγάλη πρόκληση. Αφ' ενός θα πρέπει, μετατρέποντας την ίδια τη δομή και τους πόρους τους, να μετατραπούν σε βιώσιμους οργανισμούς και αφ' ετέρου, να επαναπροσδιορίσουν την προσφορά τους, στο σύνολο της κοινωνίας, εκπαιδεύοντας τους ίδιους τους φοιτητές. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να περιγραφούν δράσεις και βέλτιστες πρακτικές που εφαρμόζονται από βιβλιοθήκες σε όλο τον πλανήτη. Παράλληλα, διεξήχθη εμπειρική έρευνα ανάμεσα σε προπτυχιακούς φοιτητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας με στόχο να αποτυπωθεί: το επίπεδο επίγνωσης των ΣΒΑ, η αντίληψη που διαθέτουν αναφορικά με τον αντίκτυπο εφαρμογής τους σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, το επίπεδο εκπαίδευσης σχετικά με αυτούς τους στόχους στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου, η ευαισθητοποίησή τους έχοντας εφαρμόσει το Πρότυπο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στο Πανεπιστήμιο και τέλος η διερεύνηση αναγκών για την επιλογή καταλληλότερου υποστηρικτικού υλικού και υπηρεσιών μέσω της Βιβλιοθήκης ώστε να επιτευχθεί πληρέστερη κατάρτιση «βιώσιμης παιδείας». Τα αποτελέσματα της έρευνας συγκριτικά με άλλες χώρες είναι ενθαρρυντικά, ωστόσο συμπεραίνεται από την έρευνα, ότι θα πρέπει να εντατικοποιηθεί η εκπαίδευση και κατάρτιση των φοιτητών εφοδιάζοντας τους με οριζόντιες δεξιότητες.

Λέξεις-κλειδιά: Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), Ψηφιακές Βιβλιοθήκες, Ψηφιακή Εκπαίδευση, Βιβλιοθήκες, Ανοιχτή Πρόσβαση, Εκπαίδευση στη Βιωσιμότητα, Οριζόντιες Δεξιότητες

Abstract

In September 2015, the United Nations Member States adoption of the 2030 Agenda for Sustainable Development set the global, national and local framework for putting responsibility into action. Achieving the 17 Sustainable Development Goals (SDGs) will mean that “No one left behind”, but it will also reflect the progressive and cumulative engagement of countries, communities, sectors, public and private organizations and citizens in this process. The notion “sustainability” includes 3 pillars: social, economic and environmental. Within this quest for global sustainable development, the Library and Information Services (LIS) sector should be a key-partner and active contributor. To be recognized as such by stakeholders, the LIS sector needs to promote libraries’ role as development agents not only by gathering evidences and evaluating their contribution to SDGs implementation but also by transforming their structure into sustainable organization. Not only “inclusion” which is the social pillar of libraries but also the “environmental” aspect is essential. Educating the staff and the students arises the need to take action. The scope of this thesis through literature review is to find new ideas and actions that need to be implemented in libraries, and to suggest best practices in order to offer new knowledge and ideas in Greek language. Additionally, an empirical research was conducted in order to identify the knowledge and needs concerning the SDGs among undergraduate students from all the departments of the University of Macedonia, Greece as well as their perceptions concerning professional and personal implications. Finally, the thesis concludes with proposals regarding how the University, the EMAS (Eco Management and Audit Scheme) department and the library and information center could contribute to increase awareness and engagement through the curricula of the University in order to create a sustainable culture of the alumni providing transversal skills.

Keywords: Sustainable Development Goals (SDGs), Digital Libraries, Digital Education, Libraries, Open Access, Sustainability Education, Transversal skills.

Συντομογραφίες

ALA American Library Association

EBLIDA European Bureau of Library, Information and Documentation Associations

IFLA International Federation of Library Associations and Institutions

LIBER Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries

EIS Employment Information Service

EMAS Eco Management and Audit Scheme

EU European Union

OCLC Online Computer Library Center

SDGs Sustainable Development Goals

STEM Science, Technology, Engineering, and Math

UNESCO United Nations Educational Scientific and Cultural Organization

UN United Nations

WHO World Health Organization

ΒΚΠ Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης

ΒΣΑΣ Βαλκανικών, Σλαβικών & Ανατολικών Σπουδών

ΓΠΔ Γραφείο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

ΔΕΣ Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών

ΕΠΕΑΕΚ Επιχειρηματικό Πρόγραμμα Εκπαίδευση & Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση

ΕΣΠΑ Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης.

ΕΚΕ Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

ΕΕ Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΒΕΠ Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων & Επιστημόνων Πληροφόρησης

ΕΚΠ Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής

ΕΠ Εφαρμοσμένης Πληροφορικής

ΚΕΑΤ Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών

ΚΠΣ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

ΛΧ Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

ΜΕΤ Μουσικής Επιστήμης & Τέχνης

ΜΚΔ Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης

ΜΚΟ Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

ΜΟΔΙΠΑΒ Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

ΟΔΕ Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

ΟΕ Οικονομικών Επιστημών

ΟΗΕ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΟΟΣΑ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΠΑΜΑΚ Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

ΣΕΑΒ Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

ΣΒΑ Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

ΤΠΕ Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών

Κατάλογος Πινάκων	Σελίδες
Πίνακας 1. Μεταβλητές & αποτελέσματα αντίκτυπου κατά ISO 16439	σ. 31
Πίνακας 2. Σημαντικοί & Λιγότερο σημαντικοί ΣΒΑ/Τμήμα	σ. 82

Κατάλογος Εικόνων	Σελίδες
Εικ.1. Η πυραμίδα των επιχειρηματικών ευθυνών του Carrol	σ. 5
Εικ.2. Το λογότυπο των 17 ΣΒΑ του ΟΗΕ μαζί με τον πολύχρωμο τροχό.	σ. 10
Εικ.3. Οι τέσσερις (4) Διαστάσεις Πολιτιστικής Βιωσιμότητας	σ. 18
Εικ.4. Φραγμοί λόγω ψηφιακού χάσματος στην Ισότητα των Φύλων	σ. 35
Εικ.5. Άδειες Creative Commons	σ. 39
Εικ.6. Εκπαίδευση για Βιώσιμη Ανθρώπινη Ανάπτυξη	σ. 57

Κατάλογος διαγραμμάτων	Σελίδες
Διάγραμμα 1. Κατανομή φύλων	σ. 74
Διάγραμμα 2. Κατανομή τμημάτων ΠΑΜΑΚ	σ. 74
Διάγραμμα 3. Μ.Ο. Συνολικών απαντήσεων για την επίγνωση & το μέσο πληροφόρησης	σ. 76
Διάγραμμα 4. Μ.Ο. Συνολικών απαντήσεων για επαγγελματικό προσανατολισμό	σ. 77
Διάγραμμα 5. Μ.Ο. Συνολικών απαντήσεων για τον προσωπικό τρόπο ζωής	σ. 78
Διάγραμμα 6. Μ.Ο. Συνολικών απαντήσεων για το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	σ. 79
Διάγραμμα 7. Μ.Ο. Συνολικών απαντήσεων για το γραφείο EMAS	σ. 80
Διάγραμμα 8. Μ.Ο. Συνολικών απαντήσεων για τη Βιβλιοθήκη	σ. 83

Περιεχόμενα

Περίληψη	vi
Abstract.....	vii
1. Εισαγωγή	1
Α΄ ΜΕΡΟΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	5
Κεφάλαιο 1. Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης και Βιβλιοθήκες.....	5
1.1 Στρατηγική Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.....	5
1.2 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ	7
1.3 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης και Φορείς Βιβλιοθηκών	10
1.4 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης Καλές Πρακτικές και Δράσεις Βιβλιοθηκών .	16
1.4.1 Μηδενική Φτώχεια και Βιβλιοθήκες	19
1.4.2 Μηδενική Πείνα και Βιβλιοθήκες	21
1.4.3 Καλή Υγεία, Ευημερία και Βιβλιοθήκες.....	23
1.4.4 Ποιοτική Εκπαίδευση και Βιβλιοθήκες.....	27
1.4.5 Ισότητα των Φύλων και Βιβλιοθήκες.....	32
1.4.6 Αξιοπρεπής Εργασία, Οικονομική Ανάπτυξη και Βιβλιοθήκες.....	35
1.4.7 Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές και Βιβλιοθήκες	37
1.4.8 Λιγότερες Ανισότητες και Βιβλιοθήκες.....	41
1.4.9 Βιώσιμες Πόλεις, Κοινότητες και Βιβλιοθήκες	43
1.4.10 Ειρήνη Δικαιοσύνη, Ισχυροί Δεσμοί & Βιβλιοθήκες	45

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

1.5 Ελλάδα και Βιβλιοθήκες.....	51
Β' ΜΕΡΟΣ - Η μελέτη περίπτωσης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη	56
Κεφάλαιο 2. Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης και Ανώτατη Εκπαίδευση.....	56
2.1 Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Περιβαλλοντική Διαχείριση & Κουλτούρα. Πρότυπο EMAS.....	60
2.3 Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας .	61
2.3.1 Το όραμα για το μέλλον.....	63
2.3.2 Συνοπτική περιγραφή των υπηρεσιών της ΒΚΠ.....	63
2.3.3 Η ΒΚΠ ΠΑΜΑΚ συνεισφέροντας στη Βιωσιμότητα.....	66
Κεφάλαιο 3. Η Εμπειρική Έρευνα Εντοπισμού Αντίληψης Φοιτητών για ΣΒΑ & Διερεύνησης Αναγκών μέσω Βιβλιοθήκης.....	68
3.1 Μεθοδολογία Εμπειρικής Έρευνας	69
3.2 Πληθυσμός, Δειγματοληψία	70
3.3 Περίγραμμα Ερωτηματολογίου & Εργαλεία Ανάλυσης Δεδομένων.....	71
Κεφάλαιο 4. Ανάλυση Δεδομένων - Αποτελέσματα.....	71
Κεφάλαιο 5. Συμπεράσματα.....	85
5.1 Περιορισμοί Έρευνας και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα.....	91
Βιβλιογραφία	93
Παράρτημα 1	112
Παράρτημα 2	117

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε εν μέσω μιας πρωτόγνωρης Πανδημίας: του SARS-CoV-2. (WHO, 2020). Σοκαριστικές αλλαγές και ανατροπές σε κάθε τομέα της επαγγελματικής και προσωπικής ζωής επήλθαν, καθώς η ιστορική αυτή υγειονομική κρίση επέβαλε ραγδαίες αποφάσεις αλλαγών για την αποτελεσματικότητα παροχής υπηρεσιών, και πωλήσεις προϊόντων από Οργανισμούς (Κερδοσκοπικούς και μη-κερδοσκοπικούς).

Ανάμεσα σε όλον αυτό το χειμάρο, ο Πολιτισμός σε κάθε του μορφή, έχει πληγεί περισσότερο από οποιονδήποτε κλάδο. Καθώς οι βιβλιοθήκες αποτελούν κομμάτι της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς κάθε τόπου επλήγησαν εξίσου. Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα οι φυσικοί τους χώροι χρειάστηκε να παραμείνουν κλειστοί. Ωστόσο, όσες βιβλιοθήκες είχαν μετατρέψει υπηρεσίες τους σε ψηφιακή μορφή ανταποκρίθηκαν, έστω και απομακρυσμένα, σε ικανοποιητικό βαθμό. Η άποψη του Δαρβίνου για την επικράτηση-επιβίωση του οργανισμού που δύναται να προσαρμόζεται ευκολότερα σε μεταβαλλόμενες συνθήκες βρίσκει πρόσφορο έδαφος σε αυτή την περίπτωση. Ωστόσο αυτό αποτέλεσε και το έναυσμα για να επαναπροσδιοριστούν όλες οι επιχειρηματικές διαδικασίες που ως τώρα ακολουθούνταν και οι διοικήσεις να λάβουν άμεσες και κρίσιμες αποφάσεις αλλαγών ώστε να διεκδικήσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα υπέρ των πελατών τους (Kafetzopoulos, Gotzamani and Gkana, 2015; Gianni, Gotzamani and Tsiotras, 2017). Επιπρόσθετα όλοι οι εκπρόσωποι και ενώσεις των βιβλιοθηκών ξεκίνησαν να αναθεωρούν το ρόλο που έχει να επιτελέσει κάθε βιβλιοθήκη στον οργανισμό και κοινωνία που υπηρετεί καθώς και να διερευνούν καινοτόμες αλλαγές, προσαρμοσμένες στο νέο τοπίο που διαγράφεται, όπως εξ αποστάσεως εκπαίδευση και τηλεργασία (Dwivedi *et al.*, 2020).

Η πρόταση που θα αποτελέσει το μέλλον για κάθε βιβλιοθήκη είναι η υιοθέτηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) (ΟΗΕ, 2015; UN, 2020). Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να θεωρήσουν την παροχή των υπηρεσιών που προσφέρουν ως μέρος της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) τους, προς τις κοινότητες των πολιτών που υπηρετούν και του Πλανήτη. Παράλληλα, με την Ατζέντα 2030 του ΟΗΕ και τις Στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για Πρόσβαση και Ευκαιρία για όλους, οι βιβλιοθήκες καλούνται να ενσωματώσουν στο Στρατηγικό τους

Σχεδιασμό όσο το δυνατόν περισσότερους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Πρωταρχική προτεραιότητα όλων των φορέων είναι η βιωσιμότητα. Η έννοια «βιωσιμότητα» εμπεριέχει τρεις διαστάσεις: την κοινωνική, την οικονομική και την περιβαλλοντική. Μεγάλη βαρύτητα αποδίδεται για τις βιβλιοθήκες στην κοινωνική διάσταση (Circular Ecology, 2019; Beutelspacher and Meschede, 2020).

Την προηγούμενη εικοσαετία μεγάλο μέρος της περιβαλλοντικής στρατηγικής είχε επιφέρει πολύπλευρες αλλαγές κουλτούρας και διαδικασιών όπως πράσινα κτίρια, πράσινες διαδικασίες και πρακτικές, πράσινα προγράμματα και υπηρεσίες αλλά και πράσινα πληροφοριακά συστήματα όπως και πράσινες συλλογές. Μεγάλο επίτευγμα που έχει επιτελεστεί είναι η αλλαγή κουλτούρας στους ανθρώπινους πόρους των βιβλιοθηκών ώστε να μπορέσουν να διαδώσουν και να εφαρμόσουν μηνύματα για βιωσιμότητα του πλανήτη (Kurbanoglu and Boustany, 2014). Έπειτα από μια μακρά περίοδο υφεσιακής οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο, με μεγάλες επιπτώσεις σε προϋπολογισμούς και πόρους, οι βιβλιοθήκες κατάφεραν με κάθε μέσο να υποστηρίξουν τους αναγνώστες τους διατηρώντας την ποιότητα των υπηρεσιών τους (Guarria and Wang, 2011; Sigler *et al.*, 2011; Βοζανά, 2017). Οι έννοιες «συμπερίληψη» και «συνοχή» σε κάθε τους μορφή έρχονται να προσδώσουν την κοινωνική διάσταση που διαχρονικά κάθε βιβλιοθήκη επιτελεί. Αυτή η προσφορά προς την κοινότητα που η κάθε βιβλιοθήκη εξυπηρετεί μπορεί να εφαρμοστεί με στοχευμένες δράσεις που θα συνεισφέρουν στην επίτευξη των ΣΒΑ (Bertot, 2016; Nagel, 2020).

Από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι στρατηγικοί άξονες οι οποίοι ακολουθούνται, αναλύονται σε 6 κατηγορίες: Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, οικονομία στην υπηρεσία των ανθρώπων, Ευρώπη έτοιμη για την ψηφιακή εποχή, προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής, ισχυρότερη Ευρώπη στον κόσμο, νέα ώθηση για την ευρωπαϊκή δημοκρατία (EU, 2019).

Διαπίστωση μεγάλη κατά τη διάρκεια της πανδημίας είναι η έλλειψη ψηφιακού εγγραματισμού από τους πολίτες, μεγάλη η δυσκολία ψηφιακής μετάβασης από τις επιχειρήσεις και τέλος κρισιμότερος παράγοντας η έλλειψη συνδεσιμότητας από νοικοκυριά και επιχειρήσεις (ΕΕ, 2020; Φραγκούλη, 2020).

Ανέκαθεν οι βιβλιοθήκες αποτελούσαν κέντρα ελεύθερης πληροφόρησης και διαμοιρασμού της γνώσης. Σε αυτό το μεταίχμιο περισσότερο από κάθε άλλη φορά οι

βιβλιοθήκες κάθε είδους θα πρέπει να ακολουθήσουν τον παλμό των αναγκών και να προσαρμόσουν τις υπηρεσίες τους προσανατολισμένες:

- Στην προώθηση της εξάλειψης του παγκόσμιου αναλφαβητισμού, με δράσεις που θα υποστηρίζουν την ψηφιακή παιδεία και θα αναπτύξουν δεξιότητες που θα ανταποκρίνονται στη νέα ψηφιακή κουλτούρα,
- Συμπεριληπτική υποστήριξη σε κάθε πολίτη ώστε η γνώση να είναι ελεύθερα προσβάσιμη,
- Παροχή Δικτύου σημείων αναφοράς για τα κυβερνητικά προγράμματα και υπηρεσίες,
- Προώθηση της ψηφιακής ενσωμάτωσης πολιτών μέσω της πρόσβασης σε ΤΠΕ,
- Παροχή έλευθρης πρόσβασης ως την καρδιά της ερευνητικής και ακαδημαϊκής κοινότητας,
- Διατήρηση και παροχή πρόσβασης στον Παγκόσμιο πολιτισμό και κάθε είδους κληρονομιά (IFLA, 2016b, 2016a, 2018).

Στόχος της παρούσας εργασίας, μέσω της **βιβλιογραφικής ανασκόπησης** είναι να μελετηθούν **οι βέλτιστες πρακτικές** εφαρμογής των ΣΒΑ από βιβλιοθήκες και υπάρχει ήδη εμπειρία και τεκμηρίωση σε διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με την τρέχουσα επιστημονική βιβλιογραφία. Μέσω της ανταλλαγής νέων ιδεών και καινοτόμων θεωρητικών και πρακτικών προσεγγίσεων σε ένα σχετικά πρόσφατο μοντέλο δράσεων, είναι δυνατόν να προσαρμόσει, να βελτιώσει και να τροποποιήσει τις στρατηγικές της η κάθε βιβλιοθήκη ανάλογα με την περίπτωση. Επιπρόσθετα μελετήθηκε η εκπαίδευση στους ΣΒΑ από Ανώτατα Ιδρύματα ώστε να διερευνηθεί σε βάθος το επίπεδο δεσμεύσεων, πρωτοβουλιών και δράσεων που πρέπει να αναπτυχθούν ώστε να επιτευχθεί η αποτελεσματική εκπαίδευση σε θέματα βιωσιμότητας, ελπίζοντας η **θεωρητική συνεισφορά** της παρούσας εργασίας να λειτουργήσει ως πηγή έμπνευσης, ευαισθητοποίησης και εμπλοκής περισσότερων Ανώτατων Ιδρυμάτων και Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα.

Στην **εμπειρική έρευνα** της εργασίας, ως μελέτη περίπτωσης εξετάστηκε το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας καθώς προέκυψε αρκετός προβληματισμός αναφορικά με το επίπεδο γνώσεων του φοιτητικού πληθυσμού σε διαφορετικές χώρες όπου

διαπιστώθηκε η μη ικανοποιητική επάρκεια γνώσεων των ΣΒΑ στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η **πρακτική συνεισφορά** της παρούσας εργασίας, εστίασε στη διερεύνηση του επιπέδου γνώσεων των ΣΒΑ σε προπτυχιακούς φοιτητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας καθώς, ως τη στιγμή συγγραφής της παρούσας διπλωματικής δεν έχει ανακοινωθεί αντίστοιχη έρευνα για την Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση. Το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας διατηρεί μια μακρά παράδοση σε θέματα περιβαλλοντικής πολιτικής και ευαισθησίας, λαμβάνοντας επί σειρά ετών από το 2005 πιστοποιήσεις Προτύπου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (EMAS). Αναπτύχθηκε ερωτηματολόγιο σε προπτυχιακούς φοιτητές του ιδρύματος ώστε να διαπιστωθεί σε πρωτογενές επίπεδο η επίγνωση στον φοιτητικό πληθυσμό που αποτελεί το εν δυνάμει ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα κληθεί να εφαρμόσει τους ΣΒΑ της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ. Ειδικότερα :

- Ερευνήθηκε η αντίληψη που οι φοιτητές διαθέτουν αναφορικά στο επίπεδο επίγνωσης στους ΣΒΑ της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ και στον αντίκτυπο εφαρμογής των ΣΒΑ σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο,
- διαπιστώθηκε το επίπεδο εκπαίδευσης αναφορικά με τους ΣΒΑ στο Πρόγραμμα Σπουδών του Πανεπιστημίου,
- καταγράφηκε η ευαισθητοποίηση των φοιτητών σε εφαρμογή του Προτύπου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (EMAS) στο Πανεπιστήμιο.
- Τέλος διερευνήθηκε η ανάγκη καταλληλότερου υποστηρικτικού υλικού και υπηρεσιών σχετικά με την εκπαίδευση σε θέματα Βιωσιμότητας μέσω της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης (ΒΚΠ) ΠΑΜΑΚ καθώς έχει μεγάλη σημασία η ανίχνευση των αναγκών των χρηστών μιας βιβλιοθήκης.

Στο κεφάλαιο 4 περιγράφεται η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας και στο κεφάλαιο 5 τα συμπεράσματα και οι περιορισμοί της έρευνας, όπως και προτάσεις για ενδεχόμενες μελλοντικές έρευνες.

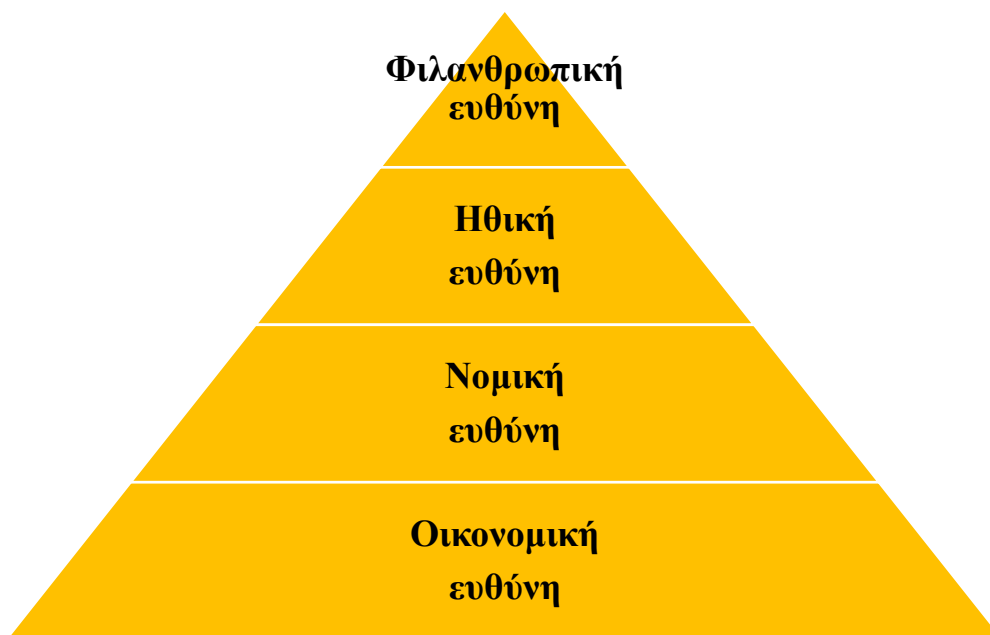

Α΄ ΜΕΡΟΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Κεφάλαιο 1. Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης και Βιβλιοθήκες

1.1 Στρατηγική Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Ο ορισμός της ΕΚΕ κατά τον Carroll (όπως αναφέρεται στο Haski-Leventhal and Μανασάκης, 2018) περιλαμβάνει τις οικονομικές, νομικές, ηθικές και φιλανθρωπικές προσδοκίες που έχει η κοινωνία από τους οργανισμούς. Πρόκειται για έναν από τους πρώτους ορισμούς που εισήχθησαν, παίρνοντας στην πορεία των ετών τη μορφή πυραμιδικής διάρθρωσης των επιχειρηματικών ευθυνών. Στη βάση της πυραμίδας τοποθετεί την οικονομική ευθύνη και, ιεραρχώντας την προς την κορυφή, ακολουθεί η νομική, η ηθική και τέλος η φιλανθρωπική ευθύνη, όπως απεικονίζεται στην εικ. 1.

Εικ.1 Η πυραμίδα των επιχειρηματικών ευθυνών του Carroll (Carroll, 1991)

Έχοντας γίνει αντιληπτή η αναγκαιότητα της ΕΚΕ στην εξέλιξη των ετών οι Werther and Chandler (2011) ανέπτυξαν έναν αρκετά πιο επίκαιρο ορισμό ως εξής: «Η ΕΚΕ, μπορεί να οριστεί ως μια οπτική ενός οργανισμού και του ρόλου του στην

κοινωνία και η οποία θεωρεί ευθύνη των οργανισμών να επιδιώκουν στόχους πέρα από τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Ευθύνη των ενδιαφερόμενων μερών είναι να ζητούν από τον οργανισμό να λογοδοτεί για τις ενέργειές του». Οι ίδιοι συγγραφείς επιπλέον εισήγαγαν τον όρο «Στρατηγική Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη», αντιμετωπίζοντας πλέον την ενσωμάτωση της ΕΚΕ σε μια ολιστική προσέγγιση στη χάραξη του Στρατηγικού Σχεδιασμού του Οργανισμού. Τα οφέλη της παραγόμενης αξίας εξετάζονται σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Την αξία αυτή αναγνωρίζουν περισσότερο από όλους οι ίδιοι οι καταναλωτές για κερδοσκοπικούς οργανισμούς ή οι πολίτες, αν αναφερθούμε σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, καθώς οι δράσεις κοινωνικής ευθύνης δημιουργούν θετικά συναισθήματα σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη όπως πελάτες, μετόχους, εργαζομένους και αυτό έχει σημαντική απήχηση στη φήμη των οργανισμών (Kotler and Lee, 2005). Προϋπόθεση για την επιτυχημένη εταιρική κοινωνική ευθύνη είναι η δέσμευση των εργαζομένων όπου οι (Haski-Leventhal, Roza and Brammer, 2020) περιγράφουν τη στρατηγική που θα πρέπει να ακολουθηθεί. Παράμετροι που θα πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη είναι η εξεύρεση πόρων και ο χρονικός ορίζοντας για μια επιτυχημένη μετάβαση με κατάλληλη υποδομή.

Το μεγαλύτερο μέρος της βιβλιογραφίας που αφορά την ΕΚΕ εντοπίζεται σε κερδοφόρους οργανισμούς. Οι Talavera και Sanchis (2020) υποστήριξαν ότι το όφελος που μπορεί να προκύψει από τη συμμαχία ανάμεσα σε κερδοσκοπικές επιχειρήσεις και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς είναι μεγάλο. Μελέτησαν τη συνεργασία της Danone με την Grameen Bank αντιμετωπίζοντας την ΕΚΕ ως μέρος των ηθικών πρακτικών που υιοθετούν οι εταιρίες με όφελος την διαμοιραζόμενη αξία που περιγράφουν οι Porter *et al.* (2012) υποστηρίζοντας την άποψη ότι ενισχύονται παράλληλα η οικονομική με την κοινωνική πρόοδο. Το αποτέλεσμα της συνεργασίας στους δύο οργανισμούς ωφέλησε την καλή υγεία των κατοίκων του Μπαγκλαντές, σε επίπεδο καλής διατροφής αλλά και αξιοπρεπούς εργασίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο ιδιοκτήτης της Grameen Bank, Muhammad Yunus, έχει τιμηθεί με Βραβείο Νόμπελ το 2006 ως ο «Τραπεζίτης των φτωχών». Η Φιλοσοφία της τράπεζας που ίδρυσε ήταν η προσφορά προσιτών δανείων σε άτομα με μεγάλες οικονομικές δυσχέρειες, ώστε να μπορέσουν να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο (Yunus and Jolis, 1998; Yunus and Weber, 2007).

Στην Ινδονησία οι εταιρείες επιτυγχάνουν την εφαρμογή ΕΚΕ υλοποιώντας εκπαιδευτικά προγράμματα μέσω των βιβλιοθηκών. Υπάρχει μια αμοιβαία συνεργασία μεταξύ εταιρειών και βιβλιοθηκών με κοινά οφέλη εκατέρωθεν των πλευρών. Οι βιβλιοθήκες από πλευράς τους παρέχουν κοινόχρηστους χώρους, πόρους και υποδομές εφόσον απευθύνονται σε ευρύ κοινό και οι συνεργαζόμενες εταιρείες από την πλευρά τους παρέχουν υλικό εφαρμόζοντας εκπαιδευτικά προγράμματα προς όφελός τους αλλά και κατά συνέπεια του εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού της χώρας για την επίτευξη αξιοπρεπούς εργασίας (Suharso *et al.*, 2018).

1.2 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ

Το Σεπτέμβριο του 2015, οι παγκόσμιοι ηγέτες και μέλη του ΟΗΕ ενέκριναν ομόφωνα την Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Καθόρισαν έτσι το πλαίσιο σε Παγκόσμιο, Εθνικό και Τοπικό επίπεδο τοποθετώντας την **υπευθυνότητα** σε πρώτη προτεραιότητα και μετατρέποντάς τη σε δράση. Οι στόχοι αναλύονται σε 17 κύριους με 169 υποστόχους και 267 δείκτες απόδοσης.

Τρία είναι τα κύρια χαρακτηριστικά των ΣΒΑ: (1) αφορά όλες τις χώρες χωρίς καμία εξαίρεση (2) είναι αδιαίρετοι, επομένως θα πρέπει να αναπτυχθούν όλοι μαζί χωρίς ιεράρχηση και (3) είναι μετασχηματιστικοί, μετατρέποντας τις προκλήσεις σε ευκαιρίες. Με τα συνθήματα «Κανένας να μη μείνει πίσω» και «Σκέψου συλλογικά, Δράσε τοπικά» δημιουργεί μια δέσμη ενεργειών που επιτυγχάνοντάς τους, είναι δυνατόν να επιτευχθεί η μεταμόρφωση του Πλανήτη προς ένα καλύτερο αύριο. Οι πυλώνες στους οποίους δραστηριοποιούνται οι ΣΒΑ είναι πέντε (5 Pillars) και αφορούν:

1. **Ανθρώπους (People)**. Έχοντας αποφασιστεί ότι η πείνα και η φτώχεια θα πρέπει να εξαλειφθούν, επίκεντρο πρώτο σε ιεραρχία είναι οι ίδιοι οι άνθρωποι, που θα πρέπει να ζήσουν σε υγιές περιβάλλον με αξιοπρέπεια και ισότητα.
2. **Πλανήτη (Planet)**. Ο Πλανήτης μας είναι μοναδικός και θα πρέπει να προστατευθεί από την υποβάθμιση μέσω της βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης, της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων, της άμεσης

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

δράσης για την κλιματική αλλαγή, ώστε να ισχύουν οι προϋποθέσεις κάλυψης αναγκών στις υπάρχουσες και επόμενες γενιές.

3. **Ευημερία (Prosperity).** Κάθε ανθρώπινη ύπαρξη να μπορεί να απολαμβάνει ευημερία και προσωπική ολοκλήρωση, μέσω της οικονομικής, κοινωνικής και τεχνολογικής προόδου σε αρμονική συνύπαρξη με τη φύση.
4. **Ειρήνη (Peace).** Ενίσχυση για ειρηνικές και συμπεριληπτικές κοινωνίες ελεύθερες από φόβο και βία. Θεωρώντας αλληλένδετες έννοιες τη βιωσιμότητα με την ειρήνη.
5. **Εταιρική Σχέση (Partnership).** Ενεργοποίηση όλων των πιθανών εταίρων σε Παγκόσμια Κλίμακα με πνεύμα ενίσχυσης της αλληλεγγύης προς φτωχότερους και ευπαθείς λαούς και ανθρώπους, με τη συμμετοχή όλων των χωρών, όλων των εμπλεκόμενων φορέων και όλων των ανθρώπων.

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ δεν αφορούν πλέον μόνο κυβερνήσεις, αλλά και κάθε οργανισμό δημόσιο ή ιδιωτικό, κερδοσκοπικό και μη κερδοσκοπικό, όπως και κάθε πολίτη. Οι 17 Στόχοι αναλυτικότερα:

1. **Μηδενική Φτώχεια.** Τερματισμός της φτώχειας σε όλες τις μορφές της, παντού.
2. **Μηδενική Πείνα.** Τερματισμός της πείνας, επίτευξη επισιτιστικής ασφάλειας και βελτίωση της διατροφής, καθώς και προώθηση της αειφόρου γεωργίας.
3. **Καλή Υγεία και Ευημερία.** Διασφάλιση υγιούς ζωής και προώθηση της καλής υγείας για όλους και για όλες τις ηλικίες.
4. **Ποιοτική Εκπαίδευση.** Διασφάλιση στην ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση προάγοντας τις ευκαιρίες για δια βίου μάθηση.
5. **Ισότητα των Φύλων.** Επίτευξη ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση όλων των γυναικών και των κοριτσιών.
6. **Καθαρό Νερό.** Διασφάλιση της πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση για όλους.
7. **Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια.** Διασφάλιση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, αξιόπιστες, βιώσιμες και σύγχρονες μορφές ενέργειας για όλους.

8. **Αξιοπρεπής Εργασία και Οικονομική Ανάπτυξη.** Προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης, της απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους.
9. **Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές.** Δημιουργία ευέλικτων υποδομών, προώθηση της βιώσιμης εκβιομηχάνισης και προώθηση της καινοτομίας.
10. **Λιγότερες Ανισότητες.** Μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ των χωρών.
11. **Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες.** Μετατροπή των πόλεων σε ασφαλείς, διαλλακτικές, βιώσιμες και χωρίς αποκλεισμούς.
12. **Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή.** Διασφάλιση προτύπων βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής.
13. **Δράση για το Κλίμα.** Ανάληψη επείγουσας δράσης για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος και τις επιπτώσεις της.
14. **Ζωή στο Νερό.** Διατήρηση και αειφόρος χρήση των ωκεανών, των θαλασσών και των θαλάσσιων πόρων.
15. **Ζωή στην Στεριά.** Βιώσιμη διαχείριση των δασών, καταπολέμηση της απερίμωσης, την ανάσχεση και αντιστροφή της υποβάθμισης του εδάφους, ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας.
16. **Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί.** Προώθηση δίκαιων, ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών.
17. **Συνεργασία για τους στόχους.** Αναζωογόνηση της παγκόσμιας συνεργασίας για την αειφόρο ανάπτυξη (ΟΗΕ, 2015; UN, 2020).

Downloaded from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/> on 11/11/2023 10:10:10 AM. For personal use only. All rights reserved. This content downloaded from 129.174.254.101

Εικ.2 Το λογότυπο των 17 ΣΒΑ του ΟΗΕ μαζί με τον πολύχρωμο τροχό. Πηγή: ΟΗΕ.

Οι ΣΒΑ αποτελούν μετεξέλιξη του Οικουμενικού Συμφώνου που υπεγράφη το 2000 και υιοθετήθηκαν ως στόχοι της Χιλιετίας.

1.3 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης και Φορείς Βιβλιοθηκών

Η υιοθέτηση των ΣΒΑ είναι αξιοσημείωτη από όλους τους Εθνικούς και Διεθνείς φορείς που εκπροσωπούν Βιβλιοθήκες. Όλοι αυτοί οι φορείς έχουν δεσμευτεί και αναλάβει εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των υπαλλήλων τους, των

βιβλιοθηκών που αποτελούν μέλη τους και κατά συνέπεια των πολιτών που οι βιβλιοθήκες εξυπηρετούν. Αναλύονται παρακάτω :

- η **UNESCO**¹ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization),
- η **Ευρωπαϊκή Ένωση**,²
- η **Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκονόμων και Ιδρυμάτων, γνωστή ως IFLA**³ (International Federation of Library Associations and Institutions),
- το **Ευρωπαϊκό Γραφείο Ενώσεων Βιβλιοθηκών και Κέντρων Τεκμηρίωσης, γνωστό ως EBLIDA**⁴ (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations),
- η **Ευρωπαϊκή Ένωση Ερευνητικών Βιβλιοθηκών, γνωστή ως LIBER** (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries)(Vitiello *et al.*, 2020).
- η **Αμερικανική Ένωση Βιβλιοθηκών, γνωστή ως ALA** (American Library Association)⁵
- η **OCLC**⁶ (Online Computer Library Center), γνωστή ως ενιαίο δίκτυο για τις βιβλιοθήκες.

---

¹ <https://en.unesco.org/sustainabledevelopmentgoals>

² https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals_en

³ <https://www.ifla.org/libraries-development>

⁴ <http://www.eblida.org/activities/libraries-un-sdgs-matrix.html>

⁵ <http://www.ala.org/aboutala/ala-task-force-united-nations-2030-sustainable-development-goals>

⁶ <https://www.oclc.org/go/en/sustainable-development-goals.html>

Η **UNESCO** αποτελεί τον πολιτισμικό φορέα των Ηνωμένων Εθνών• άλλωστε το ακρωνύμιο της είναι επεξηγηματικό **United Nations Educational Scientific and Cultural Organization**. Εδρεύει στο Παρίσι και ως αντικείμενα έχει την Εκπαίδευση, τον Πολιτισμό και τις Επιστήμες. Οι δράσεις και οι ΣΒΑ που έχει εστιάσει αφορούν ακριβώς σε αυτούς που αναφέρονται στο όραμά της για την Εκπαίδευση, συντάσσοντας μάλιστα «Πλαίσιο Δράσης για την Εκπαίδευση ως το 2030» (UNESCO, 2015). Μεγάλη δράση και πρωτοβουλίες αναπτύσσει αναφορικά με την εκπαίδευση σε χώρες που αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα φτώχειας, αλλά και στο τομέα του Πολιτισμού προάγοντας την Πολιτιστική Κληρονομιά για βιώσιμες πόλεις. Ταυτόχρονα, ενισχύει την έρευνα στις Κοινωνικές, Ανθρωπιστικές και Φυσικές Επιστήμες, ενώ αξιοσημείωτες είναι οι παρεμβάσεις της στους τομείς της Επικοινωνίας και Πληροφόρησης, με άξονες την Ελευθερία Έκφρασης, την Ελευθερία και Ασφάλεια των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, αλλά και την υπεράσπιση των πολιτών ενάντια στη χειραγώγηση.

Η **Ευρωπαϊκή Ένωση** δεσμεύθηκε με τον ΟΗΕ χαρακτηρίζοντας τους ΣΒΑ ως βασική αρχή και εναρμονίζοντας εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές για την επίτευξή τους. Με τα δεδομένα αυτά κάθε Ευρωπαίος επίτροπος θα πρέπει να διασφαλίζει ότι οι πολιτικές που χαράσσονται υπό το πεδίο αρμοδιότητάς του συνάδουν με τους 17 στόχους του ΟΗΕ. Η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat)⁷ συντάσσει εκθέσεις προόδου όπου εμπεριέχονται καίριοι δείκτες απόδοσης, οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο εκτίμησης προόδου. Κάθε έκθεση αποτελείται από 17 κεφάλαια, όσοι δηλαδή είναι και οι στόχοι. Οι εκθέσεις ανά έτος εκδίδονται σε 3 διαφορετικές εκδόσεις/μορφές με τίτλους Sustainable development in the European Union — Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context, Sustainable development in the European Union — Overview of progress towards the SDGs in an EU context, και SDGs and me. Στο διάστημα της τελευταίας πενταετίας η

---

⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi>

ΕΕ έχει σημειώσει πρόοδο σχεδόν σε όλους τους ΣΒΑ. Σε ορισμένους τομείς καταγράφηκε ταχύτερη πρόοδος ενώ σε κάποιες περιπτώσεις απαιτείται, ενδεχομένως, εντατικοποίηση των προσπαθειών. Ενδεικτικά οι στόχοι της εκπαίδευσης, της καινοτομίας και της συνεργασίας για τους στόχους εμφανίζουν μια συνολική αργή πρόοδο.

Αναφορικά με την Ελλάδα, σύμφωνα με την έκθεση, παρουσιάζει πρόοδο στην υλοποίηση όλων των ΣΒΑ, την τελευταία πενταετία, αν και οι τιμές των σχετικών δεικτών δεν είναι από τις υψηλότερες στην ΕΕ. Για τους περισσότερους Στόχους υπάρχει ο χαρακτηρισμός «Η χώρα παρουσιάζει πρόοδο, αλλά κατά μέσο όρο οι τιμές του δείκτη είναι στο χαμηλό άκρο του εύρους». Αξίζει να σημειωθεί ότι η έκθεση του 2020 αφορά το 2019. Η έκθεση του 2021 είναι αυτή που θα εμπεριέχει τις συνέπειες του SARS-CoV-2, με μεγάλο ενδεχόμενο αρνητικών συνεπειών.

Η **IFLA**, ως Παγκόσμιος Εκπρόσωπος των Ενώσεων Βιβλιοθηκών συμμετείχε ενεργά στη σύνταξη της Ατζέντας 2030, υποσχόμενη ότι οι βιβλιοθήκες θα συνεχίσουν να έχουν καίριο ρόλο, όπως έκαναν πάντα, δεσμευόμενες αναφορικά με τη **συμπερίληψη** ως προς την Πρόσβαση για Πληροφόρηση, τη **διαφύλαξη** της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τη **δράση** για τον Παγκόσμιο Αλφαριθμητισμό, και την **πρόσβαση** σε Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, γνωστές με το αρκτικόλεξο ΤΠΕ. Για την προώθηση της επίτευξης των στόχων η IFLA πραγματοποίησε παγκόσμιες εκστρατείες ευαισθητοποίησης ως προς το ρόλο που έχουν κληθεί να διαδραματίσουν οι βιβλιοθήκες για το μέλλον του πλανήτη. Συντάχθηκαν κατευθυντήριες οδηγίες για τους υπαλλήλους, τις διοικήσεις βιβλιοθηκών αλλά και τις ενώσεις τεκμηριώνοντας όχι μόνο τη βαρύτητα της ανάληψης της πρωτοβουλίας αλλά παρέχοντας βιβλιογραφία, παραδείγματα επίτευξης αλλά ακόμη και πρότυπα εγγράφων, ώστε να λάβουν πρωτοβουλίες για σχέδια δράσης επηρεάζοντας τους εμπλεκόμενους φορείς, των βιβλιοθηκών για να επιτευχθεί η χρηματοδότηση των δράσεων. Σημαντικές

πληροφορίες λαμβάνονται από την ιστοσελίδα χαρτογράφησης (Library map)⁸ κάθε χώρας, ανά είδος βιβλιοθήκης, όπου υπάρχει ειδική επιλογή των στόχων που έχουν επιτευχθεί από τις βιβλιοθήκες και τον τρόπο επίτευξής τους. Σημαντικό εργαλείο για παροχή συμβουλευτικής προς τους υπαλλήλους βιβλιοθηκών είναι η έκδοση εγχειριδίου αφηγηματικής⁹, ενός πλαισίου που δημιουργήθηκε για ένα νέο τρόπο έμπνευσης, καθοδήγησης και αφήγησης γεγονότων και δράσεων που θα διαμορφώνουν την αντίληψή μας για τον κόσμο, θα αναδεικνύουν βασικά ερωτήματα που αφορούν τη σχέση μας με την καθημερινότητα, τους συνεργάτες μας, την τεχνολογία, την κοινωνία και το ευρύτερο περιβάλλον μας, σε μια ολιστική προσέγγιση. Στο εγχειρίδιο αυτό παρέχονται έξυπνες συμβουλές και παραδείγματα για τον τρόπο δόμησης των αφηγήσεων, ώστε να δημιουργήσουν την ενσυναίσθηση που είναι αναγκαία για την επίτευξη αλλαγών, είτε στον τρόπο ζωής, είτε στον τρόπο αντίληψης των γεγονότων. Η αφηγηματική και οι τεχνικές της αποδεικνύονται ως ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο εκπαίδευσης και επίτευξης αλλαγών, όπως προκύπτει από έρευνα που υλοποιήθηκε σε Καναδικές βιβλιοθήκες (Thuna and Szurmak, 2019).

Η **EBLIDA** ως Ευρωπαϊκός φορέας δημιούργησε ομάδες εργασίας ώστε να αναληφθεί ένα σχέδιο δράσης από τις Ενώσεις Βιβλιοθηκών κάθε χώρας. Το σχέδιο δράσης εναρμονισμένο με τις πολιτικές της ΕΕ και τη φιλοσοφία της EBLIDA, εμπεριέχει κινητοποίηση για επιρροή προς τις πολιτικές αρχές ώστε να επενδύσουν στις βιβλιοθήκες ως εξ' ὄρισμού φορείς ανάπτυξης. Παρόλο που θεωρεί ορισμένους στόχους μη επιλέξιμους για την Ευρώπη, όπως για παράδειγμα το στόχο #2 για την εξάλειψη της πείνας που στη Ευρώπη δεν υφίσταται, προτείνει να αντιμετωπιστεί εξίσου σοβαρά η εξάλειψη της παχυσαρκίας με σωστότερη διατροφή και βιολογικές καλλιέργειες. Επιπρόσθετα πραγματοποιεί σεμινάρια ανταλλαγής τεχνογνωσίας

---

⁸ <https://librarymap.ifla.org/stories>

⁹ <https://www.ifla.org/publications/libraries-and-the-sustainable-development-goals--a-storytelling-manual?og=7409>

ανάμεσα σε βιβλιοθήκες που διαθέτουν εμπειρία για ανταλλαγή ιδεών. Εργαλείο που έχει αναπτυχθεί από την EBLIDA είναι το matrix¹⁰ όπου κάθε στόχος διαιρείται σε 5 κατηγορίες με σημαντικές πληροφορίες:

1. Προγράμματα της ΕΕ σχετικά με τη χρηματοδότηση εκάστοτε στόχου
2. Πολιτικές Βιβλιοθηκών και Καλών Πρακτικών που έχουν ακολουθηθεί για την επίτευξη
3. Ευκαιρίες Χρηματοδοτήσεων για Βιβλιοθήκες
4. Δείκτες της Eurostat
5. Δείκτες Βιβλιοθηκών

Η μεγάλη συνεισφορά της EBLIDA στη Ευρωπαϊκή Βιβλιοθηκονομική κοινότητα είναι η κατηγορία Νο1, οι κατευθυντήριες οδηγίες δηλαδή, που συνέταξε αντιστοιχίζοντας ΣΒΑ με χρηματοδοτούμενες δράσεις από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία, διευκολύνοντας έτσι στην υποβολή προτάσεων για χρηματοδότηση.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας εξέδωσε ένα διαφωτιστικό οδηγό τιτλοφορούμενο “Think the unthinkable”¹¹ στον οποίο εμπεριέχονται ιδέες και καλές πρακτικές από πρωτοβουλίες που έλαβαν Ευρωπαϊκές ενώσεις ή μεμονωμένες βιβλιοθήκες ως προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες κατά την περίοδο της Πανδημίας SARS-CoV-2.

Το **LIBER** ως ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ερευνητικών Βιβλιοθηκών εστίασε στην επιστήμη των πολιτών και τον τρόπο που αυτή η γνώση και ευαισθητοποίηση θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω των Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών έχοντας διοργανώσει σεμινάρια ανταλλαγής γνώσεων σε συνεργασία με την **EBLIDA** (Vitiello et al., 2020). Αναφέροντας την έννοια «επιστήμη των πολιτών» σημαίνει ότι πρόκειται για εθελοντές

---

¹⁰ <http://www.eblida.org/activities/the-eblida-matrix.html>

¹¹ http://www.eblida.org/Documents/Think_the_unthinkable_a_post_Covid-European_Library_Agenda.pdf

χωρίς επιστημονικό υπόβαθρο που συμμετέχουν σε δομημένα επιστημονικά προγράμματα, κάποια από τα οποία οργανώνονται και συντονίζονται από ερευνητικά ιδρύματα, ενώ η δουλειά τους αξιοποιείται από τους ερευνητές.

Η ALA ακολουθώντας τις οδηγίες τις IFLA δημιούργησε άμεσα ειδική ομάδα έχοντας ήδη διοργανώσει τρία διαφορετικά σεμινάρια με την Ένωση Γερμανικών Βιβλιοθηκών, την Εθνική Βιβλιοθήκη Φιλιππίνων και, κατά τη διάρκεια της πανδημίας, διαδικτυακό σεμινάριο αναδεικνύοντας δράσεις σε Αυστραλία, Γαλλία και Γερμανία. Επιπρόσθετα δημιούργησε χάρτη επίτευξης στόχων κατά τη διάρκεια της πανδημίας, τονίζοντας σε πόσους στόχους συνεισφέρουν οι Αμερικανικές Βιβλιοθήκες.

Η OCLC διεξάγει παγκόσμια έρευνα αναφορικά με τους στόχους 5, 8, 10, 16, 17. Έχει διοργανώσει ήδη 2 webinars, προγραμματίστηκαν άλλα 3 webinars εντός του 2021 περισσότερο στοχευμένων ανά είδος βιβλιοθήκης. Ιδιαίτερα δε κατά την διάρκεια της Πανδημικής κρίσης διεξήγαγε επιστημονική έρευνα σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Υπηρεσιών Μουσείων και Βιβλιοθηκών των ΗΠΑ, ονομάζοντάς την REALM Project¹² από το ακρωνύμιο REopening Archives, Libraries, and Museums, ώστε να διαπιστωθεί το χρονικό διάστημα επιβίωσης του ιού Sars-CoV-2 σε επιφάνειες χαρτιού, πλαστικού διαφόρων τύπων, πανιού για την ασφαλή χρήση του υλικού Αρχείων, Βιβλιοθηκών και Μουσείων.

1.4 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης Καλές Πρακτικές και Δράσεις Βιβλιοθηκών

Από τη μέχρι τώρα βιβλιογραφία που αντλήθηκε είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι δράσεις βιβλιοθηκών πραγματοποιούνται σε όλο τον πλανήτη και η επιλογή των στόχων εξαρτάται από την οικονομική κατάσταση του έθνους, τον οργανισμό στον

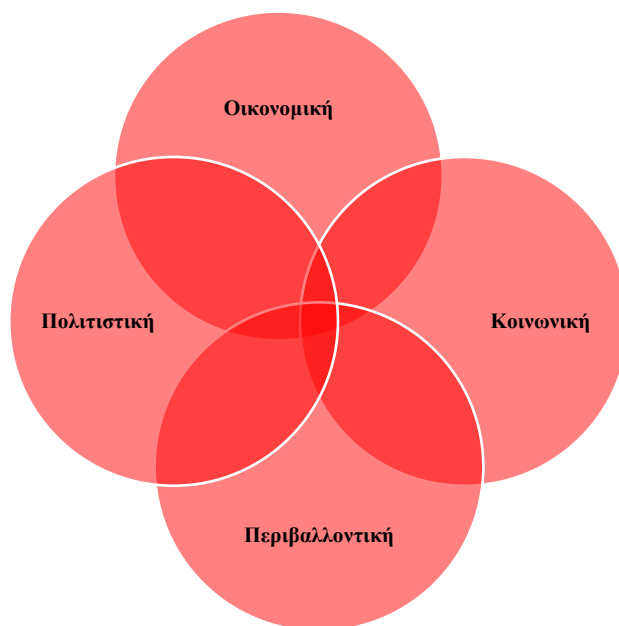
¹² <https://www.oclc.org/realm/home.html>

οποίο ανήκουν και το επιθυμητό αποτέλεσμα, δεδομένου του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος. Θα πρέπει να τονιστεί ότι ο όρος βιωσιμότητα και οι δράσεις των βιβλιοθηκών υπήρχαν πάντα και θα εξακολουθούν να υπάρχουν καθώς κάθε βιβλιοθήκη είναι φορέας όχι μόνο διαφύλαξης αλλά και μετάδοσης πολιτισμού. Οι Meschede and Henkel, (2019), σε πρόσφατη έρευνα βιβλιογραφικής ανασκόπησης που πραγματοποίησαν, συνέλλεξαν μέσω της πλατφόρμας Scopus, μιας από τις μεγαλύτερες και πιο σύγχρονες βάσεις για αναζήτηση βιβλιογραφικών δεδομένων, όλο το ερευνητικό έργο που έχει δημοσιευθεί αναφορικά με τον όρο «βιωσιμότητα» και κάθε παράγωγο της λέξης για το πεδίο των βιβλιοθηκών και κέντρων πληροφόρησης. Τα αποτελέσματα της έρευνας αποκάλυψαν ευρύ υλικό που έχει δημοσιευτεί αναφορικά με Βιώσιμη ανάπτυξη και βιβλιοθήκες με δεύτερο επικρατέστερο ερευνητικό πεδίο τα ΤΠΕ και πληροφοριακά συστήματα, αμέσως μετά να ακολουθούν τα ανοιχτά κυβερνητικά και ερευνητικά δεδομένα και τέλος η αστική ανάπτυξη πόλεων. Τα είδη βιβλιοθηκών που κυριαρχούν στη βιβλιογραφία είναι αρχικά οι Ακαδημαϊκές αμέσως μετά οι Δημόσιες και τέλος οι Ψηφιακές. Θεματολογία που επικρατεί είναι η μετατροπή σε κτιριακές πράσινες εγκαταστάσεις, η διάδοση των πληροφοριών, η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση ως προς την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, αρχικά και, αφότου υιοθετήθηκε η Ατζέντα 2030, η επίτευξη των ΣΒΑ. Σημαντική γνώστη έχει παραχθεί αλλά και καλές πρακτικές ώστε να αποτελέσει πηγή γνώσης για κάθε ερευνητή. Αξίζει να τονιστεί επίσης ότι οι ΣΒΑ υιοθετήθηκαν το Σεπτέμβριο του 2015 συνεπώς υπάρχει μόνο μία εξαετία -τη στιγμή συγγραφής της παρούσας εργασίας- που δεσμεύονται φορείς και κυβερνήσεις και το ερευνητικό πεδίο είναι περιορισμένο χρονικά.

Οι Jankowska, Smith and Buehler (2014) αντιλήφθηκαν αρκετά νωρίς τη σημαντικότητα της εκπαίδευσης στα προγράμματα σπουδών των Πανεπιστημίων για την ανάληψη δέσμευσης και προσήλωσης προς τη βιώσιμη ανάπτυξη. Εστίασαν την έρευνα σε Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και Σχολές Βιβλιοθηκονομίας για να διερευνηθεί σε βάθος το επίπεδο δεσμεύσεων, πρωτοβουλιών και δράσεων που πρέπει να αναπτυχθούν από τις βιβλιοθήκες ώστε να επιτευχθεί ο στόχος. Η διερευνητική μελέτη αποκάλυψε την αξία της ανοιχτής πρόσβασης στην έρευνα, τη δημιουργία συλλογών με θεματική προσέγγιση στη βιωσιμότητα και σύνταξη αντίστοιχων θεματικών οδηγών, όπως επίσης την ανάγκη να περιληφθούν στα προγράμματα πληροφοριακής παιδείας,

δηλαδή τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται από τις βιβλιοθήκες για την ενίσχυση των ερευνητικών δεξιοτήτων των φοιτητών και της εν γένει πανεπιστημιακής και ερευνητικής κοινότητας. Προϋπόθεση για να επιτευχθούν τα παραπάνω είναι η συνεργασία με τα προγράμματα σπουδών των Ιδρυμάτων που έχουν εντάξει τη Βιώσιμη Ανάπτυξη ως μέρος της εκπαίδευσής τους.

Οι Loach, Rowley and Griffiths (2017) εισήγαγαν τον όρο Πολιτιστική Βιωσιμότητα υποστηρίζοντας ότι αυτού του είδους η στρατηγική συνιστά και τον τρόπο επιβίωσης για τις ίδιες τις Βιβλιοθήκες και τα Μουσεία. Στις ήδη υπάρχουσες τρεις (3) διαστάσεις την οικονομική, κοινωνική, και περιβαλλοντική του αντίκτυπου της δράσης τους, έρχεται να προστεθεί και η πολιτιστική ως ισοδύναμη μεταβλητή για το μέλλον τους.

Εικ.3 Οι τέσσερις (4) Διαστάσεις Πολιτιστικής Βιωσιμότητας (Loach, Rowley and Griffiths, 2017)

Οι βιβλιοθήκες συνεισφέρουν στη διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, λειτουργώντας όχι μόνο ως φορείς διατήρησης και διαφύλαξης αλλά προώθησης και επικοινωνίας του πολιτιστικού περιεχομένου της κοινωνίας που υπηρετούν. Ανακύπτει επομένως η δυνατότητα να λειτουργήσουν και ως φορείς τουρισμού. Ιδιαίτερα δε οι βιβλιοθήκες με την ψηφιοποίηση των συλλογών τους όπου εμπεριέχεται κάθε πληροφορία για την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου που υπηρετούν και τις παρέχουν

ελεύθερα στο κοινό μέσω ΤΠΕ. Σημαντική παράμετρος η αλλαγή όλων των επιχειρηματικών τους διαδικασιών με προσανατολισμό σε στοχευμένες κοινότητες και δράσεις εξωστρέφειας.

Στα επόμενα κεφάλαια θα αναλυθούν καλές πρακτικές και δράσεις βιβλιοθηκών που έχουν εντοπιστεί σε διεθνείς βάσεις βιβλιογραφικών δεδομένων. Οι δράσεις αυτές έχουν διερευνηθεί, μελετηθεί και εφαρμοστεί στο κοινό των βιβλιοθηκών. Μεγάλη σημασία έχει ο θετικός αντίκτυπος που δημιουργείται στο κοινωνικό σύνολο, καθώς έχει διαμορφωθεί μια νέα αντίληψη με μακροπρόθεσμο ορίζοντα και μια πιο ολιστική θεώρηση του ρόλου που έχει να διαδραματίσει η κάθε είδους βιβλιοθήκη στην κοινωνία. Οι ΣΒΑ έχουν χρονικό εύρος εφαρμογής μόνο 6 έτη -τη στιγμή συγγραφής της εργασίας-, παρόλα αυτά υπάρχει μεγάλη δράση και παράλληλα μεγάλο ενδιαφέρον για περαιτέρω ανάπτυξη στοχευμένων προγραμμάτων. Αναφορικά με ΣΒΑ που δεν έχει αφιερωθεί κεφάλαιο αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν αντλήθηκε ικανοποιητική βιβλιογραφία ώστε να συνιστά κεφάλαιο, ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι δεν πραγματοποιούνται μεμονωμένες δράσεις ή παροχή βιβλιογραφίας για τις θεματικές των ΣΒΑ.

1.4.1 Μηδενική Φτώχεια και Βιβλιοθήκες

«Οι βιβλιοθήκες, παρέχοντας πρόσβαση σε πληροφορίες και δεξιότητες, βοηθούν τους ανθρώπους να βελτιώσουν τη ζωή τους και να στηρίξουν τη λήψη αποφάσεων από κυβερνήσεις, κοινότητες και άλλους για την παροχή υπηρεσιών και υποστήριξης που μειώνουν τη φτώχεια και βελτιώνουν την ευημερία των ανθρώπων παντού» (IFLA, 2016).

Όπως είναι προφανές, οι βιβλιοθήκες ως βαθιά δημοκρατικοί θεσμοί απευθύνονται σε πληθυσμιακές ομάδες που επιβιώνουν κάτω από τα όρια της φτώχειας. Επίσης, αυτό δεν είναι απαραίτητο να συμβαίνει μόνο σε χώρες χωρίς οικονομική ανάπτυξη. Η έρευνα του Krashen (2010) αποκάλυψε ότι το ποσοστό του επιπέδου φτωχών μαθητών στις ΗΠΑ κυμαίνονταν στο 20% ενώ το αντίστοιχο στη Δανία εντοπιζόνταν στο 3%. Αποκαλύπτει έτσι ένα σύνολο συνεπειών που επιφέρει η φτώχεια στην απόδοση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των μαθητών μεμονωμένα.

Προτείνεται ως λύση, όχι μόνο εκπαιδευτική αλλά και σε μεγάλο βαθμό θεραπευτική, η χρήση των βιβλιοθηκών για την αύξηση της απόδοσης του εκπαιδευτικού έργου. Οι De la Peña και McCook (2001) είχαν επιβεβαιώσει την επίδραση των βιβλιοθηκών καθώς με το Πρόγραμμα που είχε ανακοινωθεί από την ALA «Υπηρεσίες για Φτωχούς» δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για τη συμπερίληψη των πληθυσμιακών ομάδων που υστερούσαν οικονομικά, προσφέροντάς τους ποιοτικότερη εκπαίδευση. Παράλληλα έγινε αντιληπτό πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος των βιβλιοθηκονόμων, των δημόσιων και σχολικών βιβλιοθηκών στην επίτευξη του έργου κατά της φτώχειας, θωρακίζοντας ουσιαστικά τις φτωχές πληθυσμιακές ομάδες.

Παραδείγματα καλών πρακτικών που έχουν δημιουργηθεί έρχονται από τη Σρι Λάνκα που δημιούργησαν το e-Library Nenasala Programme. Πρόκειται για μια κυβερνητική πρωτοβουλία προώθησης για αύξηση της ψηφιακής παιδείας στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής της χώρας με ονομασία «e-Sri Lanka», προσφέροντας πρόσβαση σε τεχνολογικές υποδομές μεταξύ των φτωχότερων κατοίκων του έθνους, που συχνά ζουν σε απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές. 700 τηλε-κέντρα σε όλα τα μέρη της χώρας προσφέρουν οδηγίες για βασικές δεξιότητες πληροφορικής, καθοδήγηση σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες μέσω του διαδικτύου και μια ευρεία ποικιλία γνώσεων σχετικά με τοπικά θέματα. Τα κέντρα είναι ανοικτά σε όλους και αποτελούν την πιο ισχυρή μορφή πρόσβασης σε υποδομές σε πολλά απομακρυσμένα και φτωχά μέρη της χώρας. Σημαντική παράμετρος οι συνεχείς αξιολογήσεις για τη βελτίωσή τους με άμεση προτεραιότητα την ποιοτική αξιολόγηση των πολιτών με συνεντεύξεις για να αποφασιστούν πιο εξειδικευμένες υπηρεσίες προς όφελος των πολιτών (Jayashantha ani Raman, 2014).

Ίδια ακριβώς έρευνα διεξήχθη και στην Αίγυπτο ώστε να εξεταστούν οι προοπτικές βιβλιοθηκών σε απομακρυσμένες περιοχές της χώρας για την επίτευξη των στόχων. Η έρευνα διεξήχθη με ποιοτική μέθοδο και αποκάλυψε ότι για την επίτευξη θα πρέπει να οριστεί σαφώς το κοινό στο οποίο θα πρέπει να απευθυνθούν, να γίνει εκστρατεία ευαισθητοποίησης, να οριστούν τα προγράμματα και οι δείκτες απόδοσής τους, να εμπλουτιστεί η συλλογή επιλέγοντας το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό – η

χρήση ΤΠΕ κρίνεται ως καταλυτική όπως και η συνεργασία με όλους τους πιθανούς εμπλεκόμενους φορείς για ανάπτυξη συνεργειών (Mansour, 2020).

Στη Σλοβενία¹³, η Ljubljana City Library φιλοξενεί το Employment Information Service (EIS), το οποίο βοηθά αστεγούς ή ανέργους που λαμβάνουν κοινωνικά επιδόματα. Η βιβλιοθήκη παρέχει δεξιότητες πληροφορικής και πληροφόρησης βοηθώντας τους να αναπτύξουν τα βιογραφικά τους, ώστε να υποβάλουν αιτήσεις για θέσεις εργασίας. Καθώς πολλοί άστεγοι που απευθύνονται στη βιβλιοθήκη υποφέρουν από κατάχρηση ουσιών, η βιβλιοθήκη συνεργάζεται στενά με αρμόδιους φορείς για την υποστήριξη της αποκατάστασης, της επανένταξης και της κοινωνικής ένταξής τους. Επιπρόσθετα, διοργανώνει σεμινάρια, διαλέξεις και συναντήσεις δια ζώσης ώστε να ενισχυθούν τα προσόντα τους.

Στη Χιλή στην περιοχή Antofagasta στα βόρεια της χώρας, εφαρμόστηκε το πρόγραμμα «Βιβλιοδρόμος». Η τοπική βιβλιοθήκη κατάφερε να δημιουργήσει προγράμματα αλφαριθμητισμού και ψηφιακής κατάρτισης, βελτιώνοντας έτσι τη ζωή ανθρώπων που κατά κανόνα ανήκαν στον αναλφάβητο πληθυσμό υποφέροντας παράλληλα από εξαρτήσεις. Η εμπειρία αποκάλυψε ότι το ενδιαφέρον τους για γνώσεις απέτρεψε και την τάση προς τις εξαρτησιογόνες ουσίες, λειτουργώντας θεραπευτικά ώστε να διεκδικήσουν εργασία και να ξεπεράσουν το πρόβλημα της φτώχειας (*Servicio Salud inicia programa “Biblio-Calle” para atención de personas en situación de calle - Biblioteca Regional de Antofagasta*, 2018; Veliz Smith, 2018).

1.4.2 Μηδενική Πείνα και Βιβλιοθήκες

«Οι βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών γεωργικών βιβλιοθηκών και των υπηρεσιών επέκτασης, παρέχουν πρόσβαση σε έρευνα και δεδομένα σχετικά με

---

¹³<https://eng.mklj.si/index.php/special-services/item/1140-the-employment-information-service>

τις καλλιέργειες, σε δεδομένα της αγοράς και σε μεθόδους καλλιέργειας που υποστηρίζουν την ανθεκτική, παραγωγική γεωργία» (IFLA, 2016).

Οι βιβλιοθηκονόμοι εκπαιδευμένοι από το δίκτυο Biblionet στη Ρουμανία βοήθησαν 100.000 αγρότες να λάβουν επιχορηγήσεις ύψους πολλών εκατομμυρίων μέσω νέων υπηρεσιών διαδικτύου και υπολογιστών, μεταξύ 2011 και 2014 (Toma, 2016). Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ρουμανία είναι η 6^η χώρα σε αγροτική έκταση στην ΕΕ. Οι βιβλιοθηκονόμοι έχοντας αντιληφθεί το όφελος για την ενίσχυση προς την αγροτική κοινότητα, αποφάσισαν να αναπτύξουν την υπηρεσία στις βιβλιοθήκες με την υποστήριξη των τοπικών δημάρχων, οι οποίοι κατανόησαν τα οφέλη που επέφερε αυτή η υπηρεσία στους αγρότες, καθώς προσφέρονταν πολύ κοντά στο σπίτι τους. Το πρόγραμμα βοήθησε τους αγρότες να μάθουν πώς να χρησιμοποιούν την τεχνολογία που είναι διαθέσιμη στις βιβλιοθήκες για να έχουν πρόσβαση σε οικονομικές φόρμες αιτήσεων και να τις υποβάλλουν στην κυβέρνηση, εξοικονομώντας χρόνο και χρήμα. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στις τοπικές ανάγκες προκειμένου να διασφαλιστεί η αφομοίωση των χρημάτων με αποτέλεσμα στην αύξηση του αγροτικού εισοδήματος μέσω νέων καλλιεργειών έχοντας σημειώσει πρόοδο σε ορισμένους δείκτες και παράλληλα ενισχύοντας την προσπάθεια για την επίτευξη της Ατζέντας (Firoiu *et al.*, 2019).

Στη Νότιο Αφρική αναπτύχθηκε το πρόγραμμα «Ένα σπίτι, ένας κήπος» για την καταπολέμηση της πείνας, καθώς στη χώρα υπάρχουν ελλείψεις τροφής, εισοδήματος όπου γενικότερα η τροφή είναι χαμηλής ποιότητας. Οι Βιβλιοθήκες της πόλης Pietermaritzburg¹⁴ προσέφεραν τους χώρους της αυλής στους κατοίκους, οι οποίοι τις μετέτρεψαν σε λειτουργικές παραγωγικές μονάδες λαχανικών συνεισφέροντας στην σωστή διατροφή των κατοίκων.

---

¹⁴ <http://www.msunduzi.gov.za/site/library/index.html>

1.4.3 Καλή Υγεία, Ευημερία και Βιβλιοθήκες

«Οι ιατρικές βιβλιοθήκες, οι βιβλιοθήκες νοσοκομείων και άλλες βιβλιοθήκες αποτελούν ουσιαστικούς παρόχους πρόσβασης σε ιατρικές έρευνες που υποστηρίζουν βελτιωμένα αποτελέσματα για τη δημόσια υγεία. Η πρόσβαση του κοινού σε πληροφορίες για την υγεία σε όλες τις βιβλιοθήκες βοηθά τους ανθρώπους να ενημερώνονται καλύτερα για την υγιεινή τους και να παραμένουν υγιείς» (IFLA, 2016).

Χώρες που στερούνται οικονομικής ευμάρειας και πολύ συχνά ενισχύονται από την UNESCO, όπως η Ουγκάντα, εστιάζουν σε στόχους που ενισχύουν τις κοινότητες των ανθρώπων όπως ο ΣΒΑ 3 για την καλύτερη υγεία και ευημερία. Επιλέγουν δράσεις όπως την έκδοση εκλαϊκευμένου περιοδικού με συμβουλές υγείας που συντάσσεται και διανέμεται από το Πανεπιστήμιο του Makerere (Musoke, 2014). Η Popoola (2019) τεκμηριώνει την αξία των προγραμμάτων που στη βιβλιοθηκονομική ορολογία αυτού του είδους οι δράσεις ορίζονται ως Γραμματισμός στην Υγεία. Τα προγράμματα Γραμματισμού της Υγείας εμπίπτουν στον τομέα ευθύνης των ιατρικών και νοσοκομειακών βιβλιοθηκών για την υποστήριξη πρωτοβουλιών, δράσεων και συνεργασιών προσφέροντας στο κοινό οδηγούς, για να μπορούν να αξιολογούν και να συνεισφέρουν στη βελτίωση των γνώσεων για την υγεία.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας αναγνωρίζει επίσης και τον γραμματισμό ψηφιακής υγείας ορίζοντάς τον ως τη δυνατότητα αναζήτησης, κατανόησης και αξιολόγησης πληροφοριών υγείας που είναι διαθέσιμες από ηλεκτρονικές πηγές και η εφαρμογή της αποκτηθείσας γνώσης με στόχο την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την επίλυση ενός προβλήματος υγείας. Η Rudd (2015) τεκμηριώνει πόσο καλά οι ορθά πληροφορημένοι ασθενείς ανταποκρίνονται στα επίπεδα θεραπείας σε σχέση με όσους στερούνται πληροφόρησης.

Οι Βιβλιοθήκες υπήρξαν πάντα χώροι διάδοσης της πληροφορίας και πρόσβασης στις διάφορες πηγές πληροφόρησης. Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, όπως της τρισδιάστατης εκτύπωσης, ευθυγραμμίζεται με την αποστολή τους να διδάξουν τις δεξιότητες του 21ου αιώνα. Η τρισδιάστατη εκτύπωση είναι ένα παράδειγμα του είδους των πόρων που θα μετατρέψουν τις σύγχρονες Βιβλιοθήκες σε εκπαιδευτικά κέντρα

τεχνολογιών αιχμής και θα δώσουν στις κοινότητες πρόσβαση σε τεχνολογίες που θα έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην κοινωνία. Ωστόσο τη διάσταση της ωφέλειας που μπορεί να συνεισφέρει στη βελτίωση της καλής υγείας ασθενών θα ήταν αδιανόητο πριν κάποια χρόνια να αναλογιστούμε, καθώς σύμφωνα με τον Hoy (2013) είναι δυνατόν να εκτυπωθούν με την τεχνολογία των 3-D εκτυπωτών, υλικά αντικατάστασης ανθρωπίνων μελών για χειρουργικές επεμβάσεις. Μεγάλη ευθύνη για τις Ιατρικές Βιβλιοθήκες και το αντίστοιχο προσωπικό ώστε οι εξειδικευμένες γνώσεις τους για την παραγωγή τρισδιάστατων υλικών υψηλής ακρίβειας, να παρέχουν ουσιαστική συνεισφορά στην Ιατρική επιστήμη. Σημαντικό αντίκτυπο όμως έχουν και οι παροχές 3-D εκτυπώσεων από τις Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες για την υποστήριξη της εκπαίδευσης σε Χημικές, Βιοιατρικής Μηχανικής και επιστήμες Εργοθεραπείας, εμπλέκοντας τους βιβλιοθηκονόμους στο εκπαιδευτικό έργο με τη δημιουργία διδακτικού υλικού (Asi and Williams, 2018; Norton, 2019; Wagner *et al.*, 2018).

Η Zminda (2020) περιγράφει το μεγάλο βάρος που επιφορτίστηκαν με την επιδημία οι ιατρικές βιβλιοθήκες σε όλα τα μέρη του πλανήτη. Εκτός από τα λειτουργικά θέματα όπως το μειωμένο ωράριο στο φυσικό χώρο εργασίας και το υπερβολικά αυξημένο ωράριο μέσω τηλεργασίας που είχαν να επιλύσουν, αντιμετώπισαν και το θέμα της παροχής ακριβούς και ορθής πληροφόρησης σε ιατρικές πηγές και έρευνες ώστε να υπάρχει άρτια καταρτισμένο προσωπικό νοσηλευτικό και ιατρικό για την αντιμετώπιση της πανδημικής κρίσης. Οι Whitney, Keselman and Humphreys (2017) εμβαθύνουν στο επίπεδο γνώσεων που οφείλουν να αποκτήσουν οι βιβλιοθηκονόμοι σε ιατρικές και νοσοκομειακές βιβλιοθήκες καθώς ανάμεσα στα καθημερινά καθήκοντα, ενδέχεται να προκύψουν και καταστάσεις επείγουσών καταστάσεων όπως καταστροφές από καιρικά φαινόμενα ή πανδημίες, αναγνωρίζοντας ισοδύναμα την αξία των ψηφιακών βιβλιοθηκών και της ανοιχτής πρόσβασης στις πληροφορίες ερευνητικών δεδομένων.

Η Yuvaraj (2020) συλλέγει από την ως τώρα εμπειρία -καθώς τη στιγμή συγγραφής της παρούσας εργασίας συμπληρώνεται 1 έτος από το χαρακτηρισμό του SARS-CoV-2 ως Πανδημία- τις πρωτοβουλίες που ανέλαβαν μεγάλες ενώσεις Βιβλιοθηκών. Υποστηρίζει ότι ο ρόλος που έχουν να διαδραματίσουν είναι: α) να

παρέχουν ελεύθερα πληροφορίες και γνώση σχετικά με μέτρα πρόληψης, β) να διακινούν αρθρογραφία με διαδανεισμό, γ) να υποστηρίζουν τους ερευνητές με κάθε τρόπο. Τονίζει τη σημαντική αξία της διάκρισης και εντοπισμού ψευδών ειδήσεων, ώστε να αποτραπεί η παραπληροφόρηση αναφορικά με το τόσο και πρωτόγνωρο θέμα της συγκεκριμένης πανδημίας όπως επίσης για τα μέτρα υγείας και υγιεινής καθώς και εμβολιασμών. Σε περίπου ίδιο πλαίσιο οι Ali and Gatiti (2020) ενισχύουν την ευθύνη των βιβλιοθηκονόμων για έκτακτες καταστάσεις τονίζοντας ότι υπάρχουν τρεις διαστάσεις του ρόλου τους σε οποιαδήποτε πανδημία: α) η προώθηση της ευαισθητοποίησης για τη δημόσια υγεία με τη δημιουργία και διάδοση κατάλληλων πληροφοριών σχετικά με προληπτικά μέτρα, β) η υποστήριξη ερευνητικών ομάδων και ειδικών παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με τις τελευταίες εξελίξεις στην έρευνα και τη βιβλιογραφία, γ) η κάλυψη των βασικών αναγκών των χρηστών των βιβλιοθηκών.

Από πλευράς Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών οι Guo *et al.* (2020) περιγράφουν τον τρόπο που οι Κινεζικές Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες αντιμετώπισαν την κρίση καθώς αποτέλεσαν και την πρώτη εστία μόλυνσης του SARS-CoV-2 σε παγκόσμιο επίπεδο. Συνέλλεξαν δεδομένα από 137 βιβλιοθήκες μέσω των ιστοσελίδων, μέσω κοινωνικής δικτύωσης και απ' ευθείας επικοινωνίας μαζί τους. Αναγνώρισαν τρεις άξονες υπηρεσιών που εστίασαν: α) το δίκτυο των αναγνωστών, β) του φυσικού χώρου και γ) του κοινωνικού αντίκτυπου, για τη συνεισφορά στην ανακούφιση της κοινωνίας.

Υπηρεσίες που κέρδισαν άμεσα έδαφος, αποτέλεσαν η σύνταξη οδηγιών για την απομακρυσμένη σύνδεση, οδηγιών για τις ελεύθερα παρεχόμενες πηγές αναφοράς SARS-CoV-2. Αξίζει να σημειωθεί ότι για λόγους υγείας μεγάλοι εκδοτικοί οίκοι επέτρεψαν -καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας- την ελεύθερη πρόσβαση στα ερευνητικά δεδομένα για τη διευκόλυνση της παγκόσμιας ερευνητικής κοινότητας, ώστε να ανακουφιστεί όσο το δυνατόν πιο σύντομα η ανθρωπότητα. Αναφορικά με τον άξονα των αναγνωστών περιέγραψαν τις εξής υπηρεσίες: α) επείγοντα πληροφοριακά αιτήματα σε ψηφιακό περιβάλλον ή στο φυσικό χώρο, β) ψηφιακό υλικό, γ) εξ αποστάσεως εκπαίδευση στις πηγές πληροφοριών. Αναφορικά με το φυσικό χώρο: α) τη διατήρηση των υφιστάμενων υπηρεσιών, β) τη διαφοροποίηση κάθε διοικητικής διαδικασίας προς όφελος της υγείας των ανθρώπινων πόρων της, και, γ) την εφαρμογή

σχεδίου για επείγουσα κατάσταση. Ως προς τον αντίκτυπο στην κοινωνία: α) εθελοντική προσφορά, β) δωρεές υλικού και χρημάτων και γ) υπηρεσίες ανάγνωσης βιβλίων για θεραπευτικούς λόγους. Τονίζουν ότι ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να επικεντρωθεί στην προσοχή ανοίγματος των φυσικών χώρων. Οι Rafiq *et al.* (2021) τονίζουν τη μεγάλη αλλαγή που επέφερε στο χώρο του επαγγέλματος της βιβλιοθηκονομίας, με το κλείσιμο των φυσικών χώρων αναγνωρίζοντας παράλληλα: α) την αξία των ψηφιακών δεξιοτήτων που θα πρέπει να διακρίνει τους επαγγελματίες των βιβλιοθηκών, β) της συνδεσιμότητας που θα πρέπει να διαθέτουν, γ) των εργαλείων για τηλεδιασκέψεις, δ) την ανάγκη για περισσότερες ηλεκτρονικές πηγές, ε) την ετοιμότητα για εργασία από το σπίτι με κάθε είδους διαθέσιμα εργαλεία, ώστε να εξυπηρετηθούν άμεσα οι αναγνώστες.

Αναφορικά με τις Δημοτικές-Δημόσιες βιβλιοθήκες οι Wang and Lund (2020) αναφέρουν ότι στην παγκόσμια ιστορία των Αμερικανικών βιβλιοθηκών, αυτή η περίοδος κλεισίματος και αναστολής λειτουργίας είναι μια κατάσταση πρωτοφανής. Η βίαιη αυτή μετάβαση από το φυσικό στο εικονικό περιβάλλον, επιφορτίστηκε παράλληλα με το ίδιο θέμα που περιεγράφηκε παραπάνω και αφορά την ορθή και έγκυρη πληροφόρηση και το ρόλο ευθύνης που διαδραματίζουν οι βιβλιοθηκονόμοι στην κοινωνία. Διέκριναν την Δημόσια Βιβλιοθήκη της Νέας Υόρκης και τη Βιβλιοθήκη του Huron το Οχάιο, ως τις βιβλιοθήκες που φρόντιζαν για την ακριβή και αξιόπιστη ενημέρωση με ηλεκτρονικούς οδηγούς που είχαν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα τους.

Η IFLA σε συνεργασία με τις βιβλιοθήκες και τις βιβλιοθηκονομικές ενώσεις όλης της υφηλίου συνέταξαν κατευθυντήριες οδηγίες με διαρκή ανατροφοδότηση και έρευνες αναφορικά με τα ορθά μέτρα πρόληψης και προστασίας όχι μόνο για τους ανθρώπινους πόρους των βιβλιοθηκών, αλλά και την υγιεινή των αναγνωστών τους, εφιστώντας την προσοχή στους χρόνους απολύμανσης του έντυπου υλικού, και τις αποστάσεις που θα πρέπει να τηρηθούν (IFLA, 2020).

Ωστόσο ο νόμος προσφοράς και ζήτησης έλαβε ανεξέλεγκτες διαστάσεις στο χώρο του ηλεκτρονικού βιβλίου με αποτέλεσμα απόλυτα δυσμενές στους ήδη επιβαρυσμένους -από την οικονομική κρίση- προϋπολογισμούς των βιβλιοθηκών. Οι αντιδράσεις ήρθαν από την Ιρλανδική Ένωση Βιβλιοθηκονόμων ενάντια στους

εμπορικούς εκδότες έχοντας διαπιστώσει την αιφνίδια αύξηση μεγέθους έως και 200% σε χρήση μιας άδειας ηλεκτρονικού βιβλίου (LAI, 2020).

1.4.4 Ποιοτική Εκπαίδευση και Βιβλιοθήκες

«Οι βιβλιοθήκες βρίσκονται στην καρδιά των σχολείων, των πανεπιστημίων και των κολλεγίων σε όλες τις χώρες του κόσμου. Οι βιβλιοθήκες υποστηρίζουν τα προγράμματα αλφαριθμητισμού, παρέχουν έναν ασφαλή χώρο για μάθηση και βοηθούν τους ερευνητές να επαναχρησιμοποιούν την έρευνα και τα δεδομένα για να δημιουργήσουν νέες γνώσεις» (IFLA, 2016).

Στη Δημοτική βιβλιοθήκη του Malmö στη Σουηδία ¹⁵ έχει εφαρμοστεί πρόγραμμα υποδοχής και εκπαίδευσης μεταναστών όπου κάθε νεοεισερχόμενος συμπληρώνει μια φόρμα ερωτηματολογίου με παράλληλη συνέντευξη για να εμβαθύνουν στην αντίληψη της κατάστασης. Μετά την εξαγωγή των συμπερασμάτων που απορρέουν από τη συνέντευξη και το ερωτηματολόγιο ακολουθεί η αποτύπωση των αναγκών αλλά και των προσόντων, ώστε να προσαρμοστούν αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα ξεκινούν ιεραρχώντας τις ανάγκες, από εκμάθηση της γλώσσας μέσω του προγράμματος «Språkhöjnan» με τη στενή συνεργασία του τοπικού Πανεπιστημίου και του Ερυθρού Σταυρού (Johnston, 2016), έως το άνοιγμα λογαριασμών email, την καλύτερη γνωριμία με το διαδίκτυο και την προσαρμογή των ρυθμίσεων απορρήτου μέσω του προγράμματος «Get Started!» (Ξεκινήστε). Η αφομοίωση των μεταναστευτικών ροών στην πόλη πραγματοποιείται σε μεγάλο βαθμό, και οι ανήλικοι που χωρίς τη συνοδεία των γονέων τους επισκέπτονται τη βιβλιοθήκη επιμορφώνονται αποκτώντας σύγχρονες δεξιότητες. Στο Media Lab της ίδιας βιβλιοθήκης προσφέρονται και πολλά ψυχαγωγικά προγράμματα καθώς η οικονομική κατάσταση των νεοεισερχόμενων μεταναστών δεν ανταποκρίνεται στο βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της πόλης. Τα ψυχαγωγικά προγράμματα που

---

¹⁵ <https://malmo.se/larcentrum>

προσφέρονται προς κάθε κάτοικο, εκτός από εκείνα του παραδοσιακού και ψηφιακού γραμματισμού, είναι και η φωτογραφία, η παραγωγή βίντεο, μουσικής και ήχου και εκτυπώσεων κάθε είδους.

Στην Ολλανδία το Boekstart¹⁶ συνεργάζεται με κέντρα ημερήσιας φροντίδας και υγειονομικής περίθαλψης, δημόσιες βιβλιοθήκες και με τα πρώτα δύο χρόνια πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την παροχή βιβλίων και κατάρτισης αλφαριθμητισμού σε παιδιά ηλικίας 0-4 ετών. Το πρόγραμμα υποστηρίζεται από την εθνική και τοπική κυβέρνηση και αποσκοπεί στη δημιουργία μακροπρόθεσμης συνεργασίας μεταξύ των οργανώσεων που υποστηρίζουν την παιδεία για τα παιδιά, καλλιεργώντας παράλληλα τη φιλιαναγνωσία.

Στη Σιγκαπούρη η Εθνική Βιβλιοθήκη (NLB)¹⁷ παρέχει προγράμματα και υπηρεσίες στις τοπικές κοινότητες -εντός και εκτός βιβλιοθηκών- μέσω φυσικών και ψηφιακών πλατφορμών σε ολόκληρη τη χώρα. Η βιβλιοθήκη δίνει ιδιαίτερη προσοχή στους πληθυσμούς που δεν διαθέτουν κινητικότητα και αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης στις βιβλιοθήκες. Συνεργάστηκε με εταίρους για την παροχή προσαρμοσμένων προγραμμάτων και λεωφορείων-κινητών βιβλιοθηκών που επιτρέπουν στις ειδικές σχολές AMEA, τα ορφανοτροφεία και τα σπίτια φροντίδας να έχουν πρόσβαση σε συλλογές και υπηρεσίες βιβλιοθήκης. Αυτές οι υπηρεσίες είναι σε μεγάλο βαθμό οι ίδιες με εκείνες που προσφέρονται από μια φυσική βιβλιοθήκη, όπως είναι οι συλλογές, οι υπηρεσίες δανεισμού και επιστροφής, η βοήθεια από βιβλιοθηκονόμους και τα προγράμματα αφήγησης.

Μια καινοτομία της Βιβλιοθήκης είναι το Πρόγραμμα READ του οποίου η εφαρμογή ξεκίνησε από πληθυσμιακές ομάδες παιδιών χαμηλών εισοδημάτων για τη βελτίωση

---

¹⁶<https://www.boekstart.nl/>

¹⁷ <https://www.nlb.gov.sg/>

της εκμάθησης Αγγλικής γλώσσας και φτάνοντας στην καινοτομία READ@Work¹⁸ που παρέχεται σε οργανισμούς υψηλής αναγνώρισης, όπως για παράδειγμα η AT&T και η Accenture για τη βελτίωση της ποιότητας εργασιακής ζωής και δια βίου μάθησης, είτε μέσω εξατομικευμένων προγραμμάτων επιμόρφωσης αποκλειστικά προσαρμοσμένων στις εργασιακές ανάγκες, είτε μέσω ψυχαγωγικού υλικού όπως ποίησης, μυθιστορημάτων και λεσχών ανάγνωσης. Οι παραπάνω δράσεις αφορούν το Εθνικό Σχέδιο της Σιγκαπούρης η οποία έχει χαρακτηριστεί ως έξυπνο έθνος για την Πολιτική Βιβλιοθηκών και Βιβλίου, έχοντας συνδέσει την Εθνική με τις Δημόσιες βιβλιοθήκες και τα Αρχεία του κράτους, ως κοινωνία τη γνώσης (Chew, Leong and Higgins, 2010; Dresel *et al.*, 2020). «Ο όρος κοινωνία της γνώσης είναι προτιμότερος από εκείνον της κοινωνίας της πληροφορίας επειδή δεσμεύει καλύτερα την πολυπλοκότητα και το δυναμισμό των αλλαγών που λαμβάνουν χώρα. Η απόκτηση της εν λόγω γνώσης δεν είναι σημαντική μόνο για την οικονομική ανάπτυξη, αλλά και για την ενδυνάμωση και την ανάπτυξη όλων των τομέων της κοινωνίας. Η κοινωνία της γνώσης περιλαμβάνει και συνδέεται με πολλές αλλαγές στην εκπαίδευση, που προωθούνται από χώρα σε χώρα. Σηματοδοτεί τη στροφή της πολιτικής των κρατών προς τον άνθρωπο, τις ικανότητές του, τη δημιουργικότητά του, το όραμά του.»

Οι Atta-Obeng and Dadzie, (2020) διερεύνησαν το ρόλο που διαδραματίζουν οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες στην επίτευξη της δια βίου μάθησης και εκπαίδευσης στην Γκάνα συνεισφέροντας στον ΣΒΑ 4.7. που αναλύεται ότι «Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω, μεταξύ άλλων, της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον βιώσιμο τρόπο ζωής, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, της προαγωγής της κουλτούρας της ειρήνης και της μη-βίας, της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη, καθώς και μέσω της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη

---

¹⁸ <https://www.nationalreadingmovement.sg/read-at-work/>

ανάπτυξη». Αφού εξέτασαν το επίπεδο επίγνωσης των βιβλιοθηκονόμων για την επίτευξη του στόχου, διερεύνησαν τον τρόπο που οι βιβλιοθήκες υποστηρίζουν και αναπτύσσουν δεξιότητες για τη δια βίου μάθηση. Παράλληλα προσπάθησαν να ανακαλύψουν τις προκλήσεις που θα συνεισφέρουν στην προώθηση της γνώσης και των ευκαιριών που προκύπτουν από τη δια βίου μάθηση ώστε να αναπτύξουν ένα μοντέλο του τρόπου προώθησής της. Προϋπόθεση είναι η συνεχιζόμενη εκπαίδευση των ίδιων των βιβλιοθηκονόμων, ώστε να στηρίζουν προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης προς τους χρήστες καθώς με αυτό τον τρόπο εμπεδώνεται και η έννοια της διαρκούς εξέλιξης, προσωπικής και επαγγελματικής, για την πρόοδο και όχι παραμένοντας στις στάσιμες γνώσεις που λήφθηκαν κατά τη διάρκεια σπουδών και μόνο (Hamid and Soroya, 2017). Οι βιβλιοθηκονόμοι σε Ακαδημαϊκές κατά τον Igbiponia (2017) κατέχουν διεπιστημονική γνώση των ΣΒΑ ώστε να οδηγήσουν στην επίτευξη της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ. Βασική γνώση που θα πρέπει να αποκτηθεί είναι οι δεξιότητες σε ΤΠΕ ώστε να είναι δυνατόν να μεταδοθούν οι γνώσεις και παράλληλα η ανάπτυξη προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας. Το μοντέλο συνεργασίας που προτάθηκε είναι η συνεργασία των Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών με εμπλεκόμενους φορείς όπως το υπουργείο Παιδείας, την Ένωση Βιβλιοθηκονόμων, τις Σχολές των Τμημάτων των Ιδρυμάτων που υπηρετούν αλλά και τους ίδιους τους πολίτες της κοινωνίας. Οι στρατηγικές επίτευξης που προτείνονται είναι μέσω σεμιναρίων, εργαστηρίων, συνεδρίων και υιοθέτηση στο στρατηγικό σχεδιασμό των Βιβλιοθηκών. Δράσεις προτεινόμενες: Μεγαλύτερη υποστήριξη στους Φοιτητές και Φοιτητές με ειδικές Δεξιότητες ή Ανάγκες, ενίσχυση αλφαριθμητισμού, μαθήματα ξένων γλωσσών σε στοχευμένες ομάδες ή ως χώρες υποδοχής προσφύγων στην τοπική γλώσσα και την αγγλική, παρατεταμένα ή εξειδικευμένα ωράρια για ειδικές εκδηλώσεις, προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης, σεμινάρια ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων σε πηγές πληροφόρησης και βάσεις δεδομένων, Πρόσβαση σε Κυβερνητικές βάσεις Δεδομένων και πληροφορίες, Μαθήματα αφήγησης για παιδιά, προσφορά χώρου για κοινωνική συνάντηση σε γυναίκες ή ομάδες διαφορετικών εθνοτήτων, παροχή πληροφοριών από βάσεις δεδομένων που διατίθενται δωρεάν.

Η Πορτογαλία έχοντας πρωτοπορήσει στον τομέα των δημοσίων βιβλιοθηκών δεν αρκέστηκε απλώς στη εφαρμογή δράσεων αλλά επεκτάθηκε στη δημιουργία

μέτρησης του αντικτύπου των δράσεων εφαρμόζοντας πρότυπα ποιότητας. Το ISO 16439 χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση του αντικτύπου των δράσεων μετρώντας το κέρδος που αποφέρει σε τέσσερις μεταβλητές : α) μεμονωμένα άτομα, β) φορέα που εξυπηρετούν, γ) κοινωνία δ) οικονομία, όπως αποτυπώνεται στον πίνακα 1. Δείκτες Απόδοσης υιοθετήθηκαν ώστε, εφαρμόζοντας τη θεωρία «Αν δεν μετρήσεις πώς θα βελτιώσεις» να ενισχυθεί η αποδοτικότερη διαχείριση των υπηρεσιών προς την κοινότητα που εξυπηρετούν. Επιλέγοντας να μετρηθεί το παραγόμενο αποτέλεσμα των δράσεων, λειτουργεί και ως απόδειξη για την απήχηση προς κάθε εμπλεκόμενο φορέα (Creaser, 2018; Gaspar and Ochôa, 2018).

Πίνακας 1. Μεταβλητές & αποτελέσματα αντίκτυπου

Αποτελέσματα Αντίκτυπου κατά ISO 16439	
Άτομα	<ul style="list-style-type: none"> • Αλλαγές σε δεξιότητες και ικανότητες • Αλλαγές σε στάση και συμπεριφορά • Υψηλότερη επιτυχία σε έρευνα ή καριέρα • Προσωπική ευημερία
Φορέας	<ul style="list-style-type: none"> • Υψηλότερο κύρος και θέση • Μεγαλύτερη και θετικότερη προβολή • Αυξημένη χρηματοδότηση, υποτροφίες και δωρεές • Προσέλκυση αξιολογών ερευνητών, ακαδημαϊκού προσωπικού, φοιτητών • Προσέλκυση άλλων φορέων, επιχειρήσεων, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ)
Κοινωνία	<ul style="list-style-type: none"> • Κοινωνική ζωή: 1) συμπερίληψη, 2) συνοχή • Συμμετοχή σε πληροφορίες και εκπαίδευση: 1) Ελεύθερη Πρόσβαση σε πληροφόρηση, 2) Ελεύθερη πρόσβαση σε διαδίκτυο, 3) Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση. • Τοπική κουλτούρα και ταυτότητα • Πολιτιστική ποικιλομορφία • Ανάπτυξη κοινότητας • Προσωπική ευημερία • Διατήρηση πολιτιστικής κληρονομιάς

Οικονομία	<ul style="list-style-type: none"> • Απόδοση της επένδυσης
-----------	---

1.4.5 Ισότητα των Φύλων και Βιβλιοθήκες

«Οι βιβλιοθήκες υποστηρίζουν την ισότητα των φύλων παρέχοντας ασφαλείς χώρους συσκέψεων, προγράμματα για γυναίκες και κορίτσια σχετικά με τα δικαιώματα και την υγεία και προγράμματα ΤΠΕ και αλφαριθμητισμού που υποστηρίζουν τις γυναίκες για να οικοδομήσουν τις επιχειρηματικές τους δεξιότητες» (IFLA, 2016).

Στο Καζακστάν, στο Πανεπιστήμιο Nazarbayev, οι Yap and Kamilova (2020) περιγράφουν τη στρατηγική που ακολούθησαν ώστε να εφαρμόσουν προγράμματα για την ενδυνάμωση των γυναικών. Οι τρεις στρατηγικές κατευθύνσεις εστίασαν σε περιβάλλον φιλικό προς τις γυναίκες, την επιστήμη που ερευνά την ισότητα των φύλων και ανάληψη ρόλου των γυναικών σε ηγετικές θέσεις. Ανέπτυξαν δύο κύρια προγράμματα σε συνεργασία με μη κερδοσκοπικούς φορείς που έχουν ως αντικείμενο την ενίσχυση της ισότητας των φύλων. Το πρώτο πρόγραμμα που αναπτύχθηκε αφορούσε την Εβδομάδα Γυναίκας και το δεύτερο το Human Library. Η εβδομάδα Γυναίκας σχεδιάστηκε ώστε να:

1. Χτίσει τις προϋποθέσεις επίγνωσης γύρω από την ισορροπία ανάμεσα στα δύο φύλα προωθώντας επιτεύγματα και αναγνωρίζοντας το ρόλο που επιτελεί το γυναικείο φύλο, εντός της κοινωνίας.
2. Ενδυναμώνει την ισότητα υπέρ των γυναικών προβάλλοντας νομοθεσία με συζητήσεις μέσω δημόσιων διαλόγων.
3. Προωθηθεί συμπεριληπτική και ποιοτική εκπαίδευση σε πληθυσμιακές ομάδες γυναικών ώστε με διαμοιρασμό ιδεών να διαπλάσουν τις προϋποθέσεις ενδυνάμωσης τους.

Οι δράσεις που επελέγησαν:

1. Στρογγυλή τράπεζα με γυναίκες επιστήμονες που είναι επιτυχημένες όχι μόνο ως προς την επαγγελματική ζωή αλλά παράλληλα διατηρούν και ισορροπημένη οικογενειακή ζωή συνδυάζοντας αρμονικά οικογένεια με εργασία.
2. Διαλέξεις με επιτεύγματα που έχουν προέλθει από γυναίκες γνώριμες στην κοινωνία της περιοχής και οι οποίες επηρεάζουν με το θετικό έργο τους επιστημονικό ή πολιτικό την ποιότητα ζωής του τόπου.
3. Αφηγήσεις ιστοριών με περιεχόμενο για την καλλιέργεια θετικής στάσης υπέρ των γυναικών.
4. Παρουσιάσεις βιβλίων
5. Δημιουργία καλλιτεχνικών εργαστηρίων για δημιουργία ενός πίνακα ζωγραφικής.
6. Προβολή ταινιών

Το Human Library είναι φορέας που οργανώνει εκδηλώσεις αλλά αντί για βιβλία, δανείζει ανθρώπους. Οι άνθρωποι που αποτελούν τα «ζωντανά βιβλία» διαθέτουν το εαυτό τους σε εθελοντική βάση προσδοκώντας να επικοινωνήσουν την όποια διαφορετικότητά τους, ώστε ο αναγνώστης που θα επιλέξει να ακούσει την ιστορία τους ως μια μορφή συνέντευξης να αντιληφθεί την πλευρά του «ζωντανού βιβλίου». Με αυτό τον τρόπο προωθείται ο σεβασμός στην ποικιλομορφία που παρατηρείται στις κοινωνίες και παράλληλα την ευαισθησία στη συμπεριφορά απέναντι σε όσους διαφέρουν από τα κλασσικά στερεότυπα. Επιτελούνται έτσι εκτός από το στόχο 5 και ο στόχος 10 για λιγότερες ανισότητες.

Στοιχεία έχουν συλλεχθεί από δράσεις και άλλων βιβλιοθηκών, όπως ο μαραθώνιος ληματογραφίας, που πραγματοποιήθηκε με στόχο τον εμπλουτισμό λημάτων σε θέματα ισότητας και δικαιωμάτων των γυναικών (Sayej, 2018; Smith, 2013).

Η Palumbo (2016) υποστηρίζει ότι πρέπει να δημιουργηθούν όλες οι προϋποθέσεις για τη εκπαίδευση των γυναικών σε θέματα Φυσικών Επιστημών, Τεχνολογίας, Επιστήμης των Μηχανικών και Μαθηματικών, γνωστά με το αρκτικόλεξο στην Αγγλική ως STEM που αναλύεται ως Science, Technology, Engineering, and Math, ένας τομέας όπου υπάρχει διαρκώς υποστελέχωση από το γυναικείο φύλο. Υποστηρίζει ότι οι Βιβλιοθήκες των Πανεπιστημίων των ΗΠΑ μέσω των εξειδικευμένων θεματικών

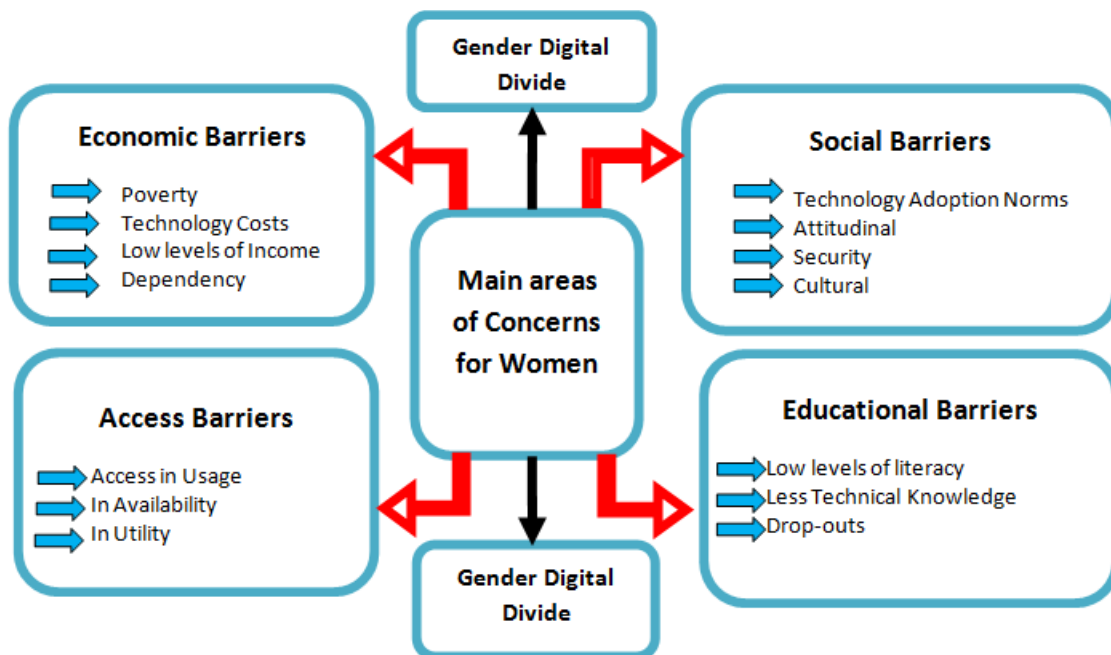
βιβλιοθηκονόμων σε συνεργασία με τα τμήματα μπορούν να μεταστρέψουν την κατάσταση, ενισχύοντας την γνώση STEM στο γυναικείο πληθυσμό. Ο τρόπος επίτευξης είναι με δημιουργία ιστοσελίδων, ερευνητικούς οδηγούς, ψηφιακές συλλογές, βιβλιογραφίες και εκπαίδευση στην κριτική σκέψη, ώστε να μειωθεί το χάσμα σε αυτή την επιστημονική κατεύθυνση.

Στην Γκάνα η Atuase (2018) αναγνωρίζει το ρόλο που διαδραματίζουν οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες για την ισότητα των φύλων, θεωρώντας ότι μπορούν να λειτουργήσουν ως αναπτυξιακοί φορείς, παρέχοντας όχι μόνο υποδομές για τις γυναίκες αλλά επιπλέον τεχνογνωσία για την ενδυνάμωσή τους. Η Ένωση των Αφρικανικών Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης πραγματοποιεί εκστρατείες ενημέρωσης για την αυτοδιάθεση του γυναικείου σώματος ώστε να ελεγχθούν οι εγκυμοσύνες σε εφήβους (Aninanya *et al.*, 2015; Curbing Teenage Pregnancies through Access to Reproductive Health Information – African Library & Information Associations & Institutions, 2019).

Στην Τυνησία πολλές γυναίκες εγκαταλείπουν νωρίς το σχολείο με αποτέλεσμα στην ενήλικη ζωή να επιθυμούν ευκαιρίες επιμόρφωσης σε ψηφιακά μέσα. Η Δημοτική βιβλιοθήκη παρέχει σε αυτή την ομάδα γυναικών την ευκαιρία ώστε να μπορούν να αποκτήσουν ψηφιακές δεξιότητες και να συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα αλλά και να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση για διεκδίκηση εργασίας και ανεξαρτησίας (IFLA SDG Stories: Women's computer literacy club, Erriadh Public Library, Tunisia - YouTube, 2019).

Για την πολλαπλά θετική επίδραση της εκπαίδευσης των γυναικών στα ΤΠΕ αναφέρονται οι Manzoor and Farooq (2017) αναγνωρίζοντας τα Οικονομικά, Κοινωνικά, Εκπαιδευτικά προβλήματα όπως και τα θέματα προσβασιμότητας που δημιουργούνται από τη έλλειψη ψηφιακού γραμματισμού και αποτυπώνονται στην εικ. 10. Ταυτόχρονα ενισχύουν την άποψη ότι η ενδυνάμωση των γυναικών σε αυτούς τους τομείς δεν συνεισφέρουν μόνο στην προσωπική και οικογενειακή ανάπτυξη αλλά και την ανάπτυξη του ίδιου του κράτους στο οποίο διαβιούν. Η ανάπτυξη που επιφέρει η κατάρτιση σε ΤΠΕ εκτός από τον προφανή ΣΒΑ 5, έχει αντίκτυπο σε πολλαπλούς

στόχους, όπως στο ΣΒΑ 3 για καλή υγεία και ευημερία, στο ΣΒΑ 4 για ποιοτική εκπαίδευση και στο ΣΒΑ 8 για αξιοπρεπή εργασία και ανάπτυξη.

Εικ.4 Φραγμοί λόγω ψηφιακού χάσματος στην Ισότητα των Φύλων (Manzoor and Farooq, 2017)

Δυστυχώς σε συνθήκες πανδημικής κρίσης η βία ενάντια στις γυναίκες αυξήθηκε δραματικά και ιδιαίτερα η ενδοοικογενειακή. Σημαντική αξιολογείται η ενημέρωση και πληροφόρηση για κάθε είδους συμβουλευτική και έμπρακτη υποστήριξη (Roesch *et al.*, 2020; Roseboom, 2020; Feder *et al.*, 2021).

1.4.6 Αξιοπρεπής Εργασία, Οικονομική Ανάπτυξη και Βιβλιοθήκες

«Η πρόσβαση του κοινού στις ΤΠΕ και η κατάρτιση του στις βιβλιοθήκες επιτρέπει στους ανθρώπους να υποβάλλουν αιτήσεις για θέσεις εργασίας. Το εξειδικευμένο προσωπικό της βιβλιοθήκης μπορεί να βοηθήσει τα άτομα με τις online εφαρμογές, για τη συγγραφή υλικών υποστήριξης και για να βρουν τη σωστή δουλειά» (IFLA, 2016).

Οι Barbuti, Di Giorgio and Valentini (2019) υποστηρίζουν ότι οι επαγγελματίες της πληροφόρησης πρώτοι θα πρέπει να έχουν όλες τις ικανότητες για τη χρήση ψηφιακών μέσων και τεχνολογιών. Με την εφαρμογή ενός Ευρωπαϊκού προγράμματος

επ' ονόματι BIBLIO στοχευμένου σε υπαλλήλους βιβλιοθηκών καθώς και υπαλλήλων που εργάζονται πάνω στην διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς ώστε να μην υφίσταται κανένα ψηφιακό χάσμα. Το αποτέλεσμα του προγράμματος ήταν να αποκτηθούν όλες οι δεξιότητες που χρειάζονται οι επαγγελματίες βάσει των προτύπων δια βίου μάθησης της ΕΕ, για την ανάπτυξη ψηφιακών βιβλιοθηκών ώστε να προσφερθούν αποτελεσματικές υπηρεσίες προς τους πολίτες. Ο αντίκτυπος της κατάρτισης των Βιβλιοθηκονόμων συνεισέφερε στην ψηφιακή κατάρτιση πολιτών που με τη σειρά τους μέσω των βιβλιοθηκών βοηθήθηκαν στην εξεύρεση εργασίας μαζί με τη χρήση των υποδομών των βιβλιοθηκών, που παρασχέθηκαν για την υποβολή ηλεκτρονικών αιτήσεων εργασίας.

Στον Καναδά οι 14 δημόσιες Βιβλιοθήκες του Τορόντο κατά τη διάρκεια του 2015-2016 υποδέχτηκαν στη χώρα μετανάστες Συριακής καταγωγής. Το Τορόντο όπου το ήμισυ του πληθυσμού του ανήκει σε οικογένειες μεταναστών δημιούργησε προγράμματα για την κατάρτιση νεοαφιχθέντων μεταναστών μέσω των βιβλιοθηκών. Δημιουργήθηκε Blog πριν την άφιξή τους με θεματικές κατευθύνσεις ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να καταρτιστούν σε ΤΠΕ, Διοίκηση Επιχειρήσεων, Μαθήματα Αγγλικής, τρόπους εξεύρεσης εργασίας και απόκτησης άδειας οδήγησης για τους ενήλικες ενώ για τα παιδιά προγράμματα ανάγνωσης. Παραχωρήθηκε δωρεάν κάρτα βιβλιοθήκης και δωρεάν παροχή διαδικτύου σε όλους. Τα αποτελέσματα ενσωμάτωσης αλλά και ανάπτυξης που προσέφεραν στην οικογένεια και κατά συνέπεια στον τόπο διαμονής γίνονται αντιληπτά με προγράμματα που διοργανώνει η βιβλιοθήκη περιγράφοντας τους νέους κατοίκους της περιοχής ως οι «Νέοι Καναδοί» με παραδείγματα επιτυχημένων επιχειρηματιών Συριακής καταγωγής. Με την τεχνογνωσία που αποκτήθηκε, η βιβλιοθήκη του Τορόντο παρέχει συμβουλευτική σε άλλες χώρες για τις καλές πρακτικές που εφαρμόστηκαν (*'This Is for the Refugees...'*, 2016).

Παρέχοντας συμβουλευτική σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι Buwule and Mutula (2017) περιγράφουν πώς καλύπτεται ο στόχος για αξιοπρεπή εργασία, με τη συνεισφορά των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων μέσω των βιβλιοθηκών τους, ενισχύοντας την έρευνα και την καινοτομία στην Ουγκάντα.

1.4.7 Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές και Βιβλιοθήκες

«Οι βιβλιοθήκες βρίσκονται στην καρδιά της έρευνας και της ακαδημαϊκής ζωής. Παρέχουν πρόσβαση σε διαδικτυο υψηλής ταχύτητας, ερευνητική υποδομή και εξειδικευμένους επαγγελματίες. Σε πολλές χώρες, οι δημόσιες και εκπαιδευτικές βιβλιοθήκες είναι οι κυριότεροι ή οι μόνοι φορείς παροχής δημόσιας πρόσβασης στο διαδικτυο με χαμηλό ή μηδενικό κόστος, ένα κρίσιμο μέσο αύξησης της συνδεσιμότητας» (IFLA, 2016).

Η Φινλανδία μέσω της Εθνικής Βιβλιοθήκης της, εστιάζει στο στόχο #9 στηρίζοντας την ανοιχτή πρόσβαση όλων των ερευνητικών τους δημοσιεύσεων, δεδομένων και μεθόδων έρευνας, ώστε όχι μόνο να επιτευχθεί η οικοδόμηση υποδομών και Καινοτομίας αλλά και να επιστραφεί αυτή η επένδυση σε πιο βελτιωμένη γνώση (Alatera, 2020; “Digital Open Memory | National Library,” n.d.).

Ανοιχτά δεδομένα μπορούν να οριστούν ως τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται, τροποποιούνται και μοιράζονται ελεύθερα από οποιονδήποτε για οποιοδήποτε σκοπό που υπόκειται, το πολύ, σε μέτρα που διατηρούν στοιχεία της προέλευσης (ιστορικό των δεδομένων) και της ανοιχτότητας των δεδομένων. «Σύμφωνα με την Διακήρυξη του Βερολίνου για την Ανοιχτή Πρόσβαση στη Γνώση των Θετικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών¹⁹ καθιερώθηκε η ανοιχτή πρόσβαση ως μια διαδικασία άξια λόγου που απαιτεί στην καλύτερη περίπτωση την ενεργή δέσμευση του καθενός που παράγει επιστημονική γνώση και που κατέχει πολιτιστική κληρονομιά. Οι συνεισφορές ανοιχτής πρόσβασης συμπεριλαμβάνουν πρωτότυπα αποτελέσματα επιστημονικής έρευνας, πρωτογενή δεδομένα και μεταδεδομένα, πηγαίο υλικό, ψηφιακές αναπαραστάσεις εικόνων και γραφικών, καθώς και δόκιμο υλικό πολυμέσων» (Μπάλιου, 2013). Η συνθήκη του Βερολίνου είναι η 3^η κατά σειρά συνθήκη καθώς ακολούθησε τις Συνθήκες των Βηθεσδά και Βουδαπέστης όπου τέθηκαν τα θεμέλια και οι όροι για την

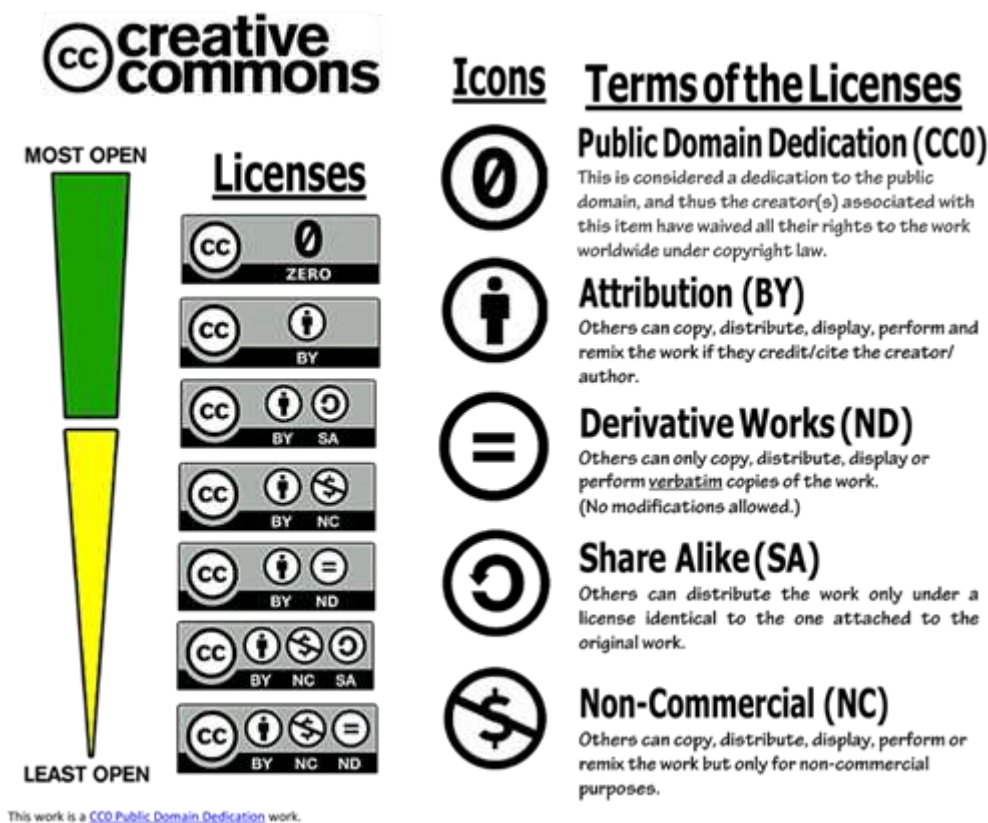
---

¹⁹ https://openaccess.mpg.de/67671/BerlinDeclaration_gr.pdf

ανοιχτή πρόσβαση (BOAI, 2012). Μεγάλο επίτευγμα των προαναφερθεισών συνθηκών αποτελεί η αναγνώριση του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας των ερευνητών με την παράλληλη δωρεάν δημοσιοποίηση του έργου τους μέσω των Ιδρυματικών αποθετηρίων των Οργανισμών στους οποίους ανήκουν. Η μεγάλη κατάκτηση της ανοιχτής πρόσβασης είναι ότι διαφοροποίησε την έρευνα, από την πνευματική ιδιοκτησία του δημιουργού σε σχέση με τον εκδότη και το κόστος από το αποτέλεσμα της έρευνας η οποία είναι δυνατόν να χρηματοδοτείται από Εθνικούς, Ευρωπαϊκούς ή Διεθνείς πόρους. Η πρακτική που παραδοσιακά εφαρμόζονταν ήταν η δημοσίευση σε έγκριτα περιοδικά στον οποίο το κόστος συνδρομής πολύ συχνά δεν ήταν δυνατόν να ανταπεξέλθει ούτε ο ίδιος ο οργανισμός στον οποίο ανήκαν οι συγγραφείς. Με τη δυνατότητα της ανοιχτής πρόσβασης ουσιαστικά καθορίστηκε ένα νέο πλαίσιο δημοσίευσης της ερευνητικής παραγωγής δίνοντας τη δυνατότητα στους ερευνητές να επιλέξουν ανάμεσα σε α) πράσινο δρόμο, καταχωρώντας το ερευνητικό έργο τους στα αποθετήρια των ιδρυμάτων ή ερευνητικών οργανισμών στους οποίους ανήκουν, και β) χρυσό δρόμο επιλέγοντας τη δημοσίευση σε περιοδικά ανοιχτής πρόσβασης που ουδόλως υστερούν σε απήχηση και ποιότητα.

Για τις ανάγκες των αποθετηρίων αναπτύχθηκαν αρκετά λογισμικά ανοιχτού κώδικα. Περισσότερο γνωστά είναι το D-Space, E-Prints και WIKO. Ωστόσο νέα εργαλεία όπως το Zenodo κάνουν την εμφάνισή τους κερδίζοντας γρήγορα έδαφος. Το Zenodo, είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας μεταξύ του ευρωπαϊκού έργου OpenAIRE και του CERN και υλοποιείται με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Έχει δημιουργηθεί για να υποστηρίξει τις πολιτικές Ανοικτής Πρόσβασης που προωθεί η Ευρωπαϊκή επιτροπή, μέσω των πλαισίων χρηματοδότησης αλλά και να φιλοξενήσει ερευνητικά αποτελέσματα (δημοσιεύσεις, δεδομένα κ.τ.λ.) Ευρωπαϊκών, εθνικών ή άλλων χρηματοδοτούμενων έργων, που οι ερευνητές υποχρεούνται ή επιθυμούν να διαθέσουν σε Ανοικτή Πρόσβαση και δεν καλύπτονται από τα Ιδρυματικά ή θεματικά αποθετήρια που υπάρχουν. Παράλληλα λειτουργεί και ως συσσωρευτής (harvester) των συμβατών, με τις προδιαγραφές του OpenAIRE, ιδρυματικών αποθετηρίων, ώστε να αποτελεί μια πλούσια πηγή ερευνητικού περιεχομένου, ενώ με αυτό τον τρόπο οι ερευνητές που οφείλουν με βάση τα κριτήρια των χρηματοδοτήσεων τους να καταθέσουν σε Ανοικτή Πρόσβαση τα αποτελέσματά τους, συντομεύουν τη διαδικασία, εφόσον θα χρειαστεί να

το καταθέσουν μόνο μια φορά. Με την εμφάνιση των αποθετηρίων αναπτύχθηκαν και οι άδειες χρήσης που οι συγγραφείς επιλέγουν τον τρόπο διάθεσης του περιεχομένου προς το κοινό. Οι άδειες χρήσης ορίζονται από τον οργανισμό Creative Commons²⁰ και διαφοροποιούν ουσιαστικά την εμπορική ή όχι χρήση, και τον τρόπο διανομής της επανάχρησης του περιεχομένου των δεδομένων (Εικ. 5).

Εικ.5 Άδειες Creative Commons, Πηγή (cco)

²⁰ <https://creativecommons.org/>

Οι Κατηγορίες Δεδομένων συνοψίζονται στις ακόλουθες :

- **Πολιτιστικά** (Culture). Δεδομένα σχετικά με πολιτιστικά έργα και έργα τέχνης όπως για παράδειγμα τίτλοι και συγγραφείς. Γενικότερα συλλογές αιθουσών τέχνης, βιβλιοθηκών, αρχείων και μουσείων.
- **Επιστημονικά** (Science). Δεδομένα ερευνητικού περιεχομένου κάθε επιστημονικού ενδιαφέροντος.
- **Οικονομικά** (Finance). Δεδομένα Κυβερνητικών ή και Χρηματοοικονομικών αγορών.
- **Στατιστικά** (Statistics). Δεδομένα στατιστικών φορέων όπως η απογραφή ή Κοινωνικοοικονομικοί δείκτες.
- **Καιρικά** (Weather). Διάφορες μορφές πληροφοριών αναφορικά με κλιματικά φαινόμενα ή προβλέψεις καιρού.
- **Περιβαλλοντικά** (Environmental). Δεδομένα που αφορούν το φυσικό περιβάλλον και τυχόν επίπεδα ρύπων και την ποιότητα σε ποτάμια και θάλασσες.
- **Γεωγραφικά** (Geodata). Δεδομένα για γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών, με εφαρμογές τοπογραφικού, συνοριακού, οδικού περιεχομένου.

Το **Liber** ως φορέας των ερευνητικών βιβλιοθηκών συνέταξε οδηγό για τα Ερευνητικά δεδομένα τα οποία θα πρέπει να είναι (FAIR) **F**indable, **A**ccessible, **I**nteroperable & **R**eusable, να πληρούν δηλαδή τις αρχές: εύρεσης, πρόσβασης, διαλειτουργικότητας και επαναχρησιμοποίησης δεδομένων και μεταδεδομένων (Wilkinson, 2016). Η συμβολή των βιβλιοθηκών πληρώντας τις αρχές συνεισφέρουν ως:

- κέντρα για ψηφιακές υπηρεσίες και δεξιότητες
- πλατφόρμες για καινοτόμο ανάπτυξη και συνεκτικό δεσμό ανάμεσα στην ερευνητική ομάδα των οργανισμών
- συμμετοχοί στις ερευνητικές υποδομές αποτελώντας έτσι κέντρα ορθής διαχείρισης και επιμέλειας των πληροφοριών.

1.4.8 Λιγότερες Ανισότητες και Βιβλιοθήκες

«Η ισότιμη πρόσβαση στην πληροφόρηση, η ελευθερία έκφρασης, η ελευθερία του συνεταιρίζεσθε και του συνέρχεσθε, καθώς και η προστασία της ιδιωτικής ζωής αποτελούν κεντρικά στοιχεία της ανεξαρτησίας του ατόμου. Οι βιβλιοθήκες συμβάλλουν στη μείωση της ανισότητας με την παροχή ασφαλών, πολιτικών χώρων, ανοιχτών σε όλους, που βρίσκονται σε αστικές και αγροτικές περιοχές σε όλο τον κόσμο» (IFLA, 2016).

Ο Thévenot (2017) έχοντας μελετήσει της εκθέσεις του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) διαπιστώνει ότι η ανισότητα εξακολουθεί να υφίσταται και μάλιστα σε μεγάλα ποσοστά. Προτείνει να μελετηθεί ορθότερα η αναδιανομή των εισοδημάτων για να αρθούν οι αποκλεισμοί κάθε είδους. Τεκμηριώνεται από τα δεδομένα ότι ενώ υφίσταται οικονομική ανάκαμψη, δεν είναι αρκετή από μόνη της να δημιουργήσει τις συνθήκες μείωσης ανισοτήτων. Προτείνει συμπληρωματικά στη λήψη αποφάσεων θα πρέπει να περιληφθούν οι παρακάτω τέσσερις (4) παράγοντες: α) η συμμετοχή των γυναικών στην οικονομική ζωή με προγράμματα ενίσχυσης της ισότητας και εξάλειψης κάθε εκπαιδευτικού και επαγγελματικού φραγμού, β) πολιτικές απασχόλησης και προσφορά εργασίας ποιοτικού επιπέδου με ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια που θα αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής, γ) παροχή κατάλληλης εκπαίδευσης και δεξιότητες που είναι αναγκαίες για την ραγδαία εξέλιξη της εποχής και των απαιτήσεων στην αγορά εργασίας, ώστε η νεολαία να απορροφηθεί ξεκινώντας τη ζωή τους με ικανοποιητικό επίπεδο. Η σημασία της δια βίου μάθησης θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως πρώτη προτεραιότητα, καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού βίου για την διαρκή ανανέωση δεξιοτήτων στο ραγδαία μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον δ) ορθή αναδιανομή φορολογικών εσόδων με μεγαλύτερη συμβολή των πολυεθνικών εταιρειών και εύπορων φορολογούμενων.

Η ισοτιμία στην πρόσβαση σε **άτομα με προβλήματα όρασης, δυσλεξίας, και άτομα που λόγω σωματικής ανικανότητας, δεν είναι σε θέση να κρατήσουν στα χέρια τους ή να χειριστούν βιβλίο**, είναι παράγοντας θεμελιώδης για τα δικαιώματα των εντυποανάπηρων πολιτών. «Η αναπηρία δεν αποτελεί μόνο ένα εκ γενετής ή επίκτητο φυσικό περιορισμό. Είναι, σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών,

κυρίως, μια κοινωνική συνθήκη ανάμεσα στο άτομο και το περιβάλλον του. Για να ακυρωθεί στην πράξη η διάκριση της αναπηρίας, απαιτείται ένα περιβάλλον ικανό να άρει τα όποια εμπόδια». Προς την κατεύθυνση αυτή η ανάπτυξη νέων τεχνολογικών εφαρμογών μπορεί να ενισχύσει τις απαιτούμενες υποστηρικτικές υπηρεσίες (AMELib, 2021). Οι Xie *et al.* (2020) προσπαθούν να βελτιώσουν το επίπεδο πρόσβασης σε ψηφιακές βιβλιοθήκες για τα άτομα με περιορισμένη όραση ή πλήρη τύφλωση ώστε να λαμβάνουν ακριβέστερα αποτελέσματα στις αναζητήσεις. Είναι γεγονός ότι το διαδίκτυο δημιουργήθηκε από βλέποντα άτομα με αποτέλεσμα η πρόσβαση στα άτομα με προβλήματα όρασης να εμπεριέχει προβλήματα τα οποία όμως αρκετοί ερευνητές προσπαθούν να επιλύσουν. Επίσης ανακλύπουν και νέες τεχνολογίες όπως το πληροφοριακό σύστημα DAISY (Digital Accessible Information SYstem) που παρέχει κείμενα σε ψηφιακή μορφή και με τη βοήθεια των ΤΠΕ οι εντυποανάπηροι αναγνώστες έχουν πρόσβαση σε ευρύ όγκο βιβλίων που έχουν παραχθεί ειδικά γι' αυτούς βάσει της Συνθήκης του Μαρακές, που επιτρέπει στα άτομα με προβλήματα όρασης ελεύθερη πρόσβαση στην ψηφιακή μορφή. Οι Argyropoulos, *et al.* (2019) έπειτα από συγκριτική έρευνα με άλλα πληροφοριακά συστήματα επιβεβαιώνουν την αποτελεσματικότητα του DAISY μελετώντας το με φοιτητές που αντιμετωπίζουν προβλήματα όρασης. Η Brazier (2007) περιγράφει τα επίπεδα υποστήριξης που παρέχει η IFLA συντονίζοντας πρωτοβουλίες και ενέργειες υπέρ των ατόμων με προβλήματα όρασης ξεκινώντας από την υπεράσπιση της εξαίρεσης των πνευματικών δικαιωμάτων για την ψηφιακή μορφή έως τα πρότυπα στις μορφές των κειμένων και φτάνοντας στη στήριξη της κοινοπραξίας DAISY. Στα παγκόσμια συνέδρια επίσης παρουσιάζονται σε ειδική θεματική όλες οι έρευνες και καινοτομίες αναφορικά με τις εξελίξεις στις υπηρεσίες προσβασιμότητας. Πολύ μεγάλο επίτευγμα όμως αποτελεί η δημιουργία αποθετηρίων ψηφιακού υλικού που μπορεί να εξαχθεί σε όποιο μορφότυπο επιθυμεί ο εντυποανάπηρος αναγνώστης.

Οι Strover *et al.* (2020) διαπιστώνουν τη σημαντικότητα των βιβλιοθηκών σε απομακρυσμένες περιοχές εκπαιδεύοντας πληθυσμιακές ομάδες ηλικιωμένων και οικονομικά ασθενέστερων σε ψηφιακά μέσα, καθώς η οικονομική ύφεση δημιούργησε μεγαλύτερες ανισότητες. Παράγοντας που δε θα πρέπει να υποτιμάται είναι η δωρεάν

συνδεσιμότητα μέσω των βιβλιοθηκών που οδήγησε στην ψηφιακή συμπερίληψη των ασθενέστερων ομάδων.

1.4.9 Βιώσιμες Πόλεις, Κοινότητες και Βιβλιοθήκες

«Οι βιβλιοθήκες διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διαφύλαξη και την διατήρηση της ανεκτίμητης καταγεγραμμένης κληρονομιάς, υπό οποιαδήποτε μορφή, για τις μελλοντικές γενιές. Ο πολιτισμός ενδυναμώνει τις τοπικές κοινωνίες και υποστηρίζει τη συνεκτική και βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων» (IFLA, 2016).

Οι McDonough, Kendall and Bonn (2017) από το Πανεπιστήμιο του Ιλνινόι τονίζουν τη σημαντικότητα του ρόλου των βιβλιοθηκών στη συμβολή διατήρησης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Να σημειωθεί ότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά θεσμοθετήθηκε σχετικά πρόσφατα από την UNESCO το 2003 ψηφίζοντας τη σύμβαση για την προστασία της. Με τη σύμβαση αυτή αναγνωρίστηκε ουσιαστικά μια άλλη διάσταση του ανθρώπινου πολιτισμού τόσο σημαντική που είναι δυνατόν να αποκαλύπτει πολλά στοιχεία της ταυτότητας κάθε λαού. Η συμβολή των βιβλιοθηκών έχει μεγάλη σημασία ώστε να υπάρχει η υποδομή ψηφιακών βιβλιοθηκών ξεκινώντας από τα κατάλληλα πληροφοριακά συστήματα φτάνοντας ως τα μεταδεδομένα καταγραφής της, διατήρησης και διαμοιρασμού της γνώσης στους πολίτες.

Το Ιράκ²¹ έχει μια μακρά ιστορία και πολιτισμό και παράλληλα πρόκειται για τη χώρα που έχει δεχθεί αρκετούς πολέμους και απολυταρχικά καθεστώτα στην ιστορική της διαδρομή. Σε όλες τις περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης η κουλτούρα και ο πολιτισμός δέχονται τα πρώτα πλήγματα. Υπάρχει μάλιστα το μοναδικό ίσως παραμύθι για παιδιά με τίτλο: η βιβλιοθηκάρια της Βασόρας, που περιγράφει πώς ο πόλεμος του Ιράκ το 2003 κινδύνεψε να καταστρέψει τη βιβλιοθήκη και όλη την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου, και πως με την παρέμβαση της υπεύθυνης βιβλιοθηκονόμου διασώθηκε με

---

²¹ <https://alkafeel.net/library/>

κάθε τρόπο η συλλογή (Winter, 2005). Αναγκαίο κρίθηκε το έργο ψηφιοποίησης χειρόγραφων στην Αραβική γλώσσα που ανήκαν στον Al-Abbas Holy Shrine. μεγέθους 300.000 ψηφιοποιημένων χειρόγραφων και διατίθενται από το Πανεπιστήμιο της Βαγδάτης. Δημιουργήθηκε κάθε προϋπόθεση σύγχρονης υποδομής και τεχνογνωσίας ώστε το Πανεπιστήμιο να εκπαιδεύσει και άλλες βιβλιοθήκες στις διαδικασίες ψηφιοποίησης για την διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας. Σημαντικότερο επίτευγμα συνιστά η υποδομή για την ερευνητική κοινότητα, ενισχύοντας τη μελέτη της ιστορίας και του πολιτισμού της χώρας.

Στην Ιρλανδία η Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη του Cork ²² δημιούργησε πρόγραμμα για να καλλιεργηθεί η κουλτούρα της έννοιας «πράσινη βιβλιοθήκη», αναπτύσσοντας σχέδια δράσης και καμπάνιες ευαισθητοποίησης των φοιτητών. Έχοντας χαρακτηριστεί από μετρήσεις του Πανεπιστημίου ως το πιο ενεργοβόρο κτίριο προσπάθησε με μια ομάδα ειδικών να μειώσει το ενεργειακό της αποτύπωμα στο Πανεπιστήμιο και κατά συνέπεια στην πόλη. Ανέπτυξε επικοινωνιακή τακτική με τους φοιτητές ως το πιο πολυσύχναστο κτίριο του Πανεπιστημίου, γνωστοποιώντας τους τις πρωτοβουλίες και μετρώντας την ανταπόκρισή τους. Οι καλές πρακτικές που εφάρμοσε ήταν η αντικατάσταση από πλαστικά ποτήρια και μπουκάλια σε προϊόντα από μπαμπού που πωλούνται στη βιβλιοθήκη, η αγορά πλυντηρίου πιάτων για τις εκδηλώσεις της βιβλιοθήκης καταργώντας έτσι τα προϊόντα μίας χρήσης. Ψύκτες νερού εγκαταστάθηκαν στο χώρο ώστε να ενθαρρύνονται οι φοιτητές να έχουν το δικό τους μπουκάλι. Όλα τα παραπάνω ενισχύθηκαν με πρόγραμμα διαχείρισης λυμάτων και προγράμματα ανακύκλωσης -ακόμα και πέρα των συνηθισμένων όπως τσίχλα- σε σημεία που τοποθετήθηκε σήμανση. Επιπρόσθετα από την καλλιέργεια αλλαγής κουλτούρας, δημιουργήθηκαν και αλλαγές στο κτίριο εμπλουτίζοντάς το με φυτά, όπως επίσης κρίθηκε απαραίτητη η αγορά ηλεκτρικού αυτοκινήτου. Ως αποτέλεσμα η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου ελάττωσε το ενεργειακό της αποτύπωμα στο 70%,

---

²² <https://libguides.ucc.ie/librarysustainability>

κερδίζοντας διακρίσεις σε διεθνείς κατατάξεις Πράσινων Πανεπιστημίων για πολλά συναπτά έτη.

Στη Φλόριδα των ΗΠΑ η Δημοτική Βιβλιοθήκη²³ για την εξυπηρέτηση των πολιτών της αποφάσισε να δανείζει χρηστικές συσκευές κάθε είδους για την εξυπηρέτηση όποιας ανάγκης είναι δυνατόν να προκύψει περιστασιακά, από την μηχανή κουρέματος γκαζόν, για παράδειγμα, έως μια κασετίνα εργαλείων, τρυπάνια αλλά και αποχυμωτές ή εργαλεία ψαρέματος. Όλα τα παραπάνω εργαλεία αποκτήθηκαν μέσω δωρεών και των προγραμμάτων απόσυρσης βιβλίων.

Εργαλεία μέτρησης κατανάλωσης ενέργειας είναι εξοπλισμός που παρέχεται από πολλές βιβλιοθήκες για δανεισμό ώστε οι αναγνώστες να αξιολογούν το ενεργειακό τους αποτύπωμα (Beutelspacher and Meschede, 2020).

1.4.10 Ειρήνη Δικαιοσύνη, Ισχυροί Δεσμοί & Βιβλιοθήκες

«Για να γίνει πλήρης η πρόσβαση στις πληροφορίες, όλοι έχουν ανάγκη τόσο από την πρόσβαση όσο και από τις δεξιότητες για να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τις πληροφορίες, όπως περιγράφεται στη Διακήρυξη της Lyon για την Ελεύθερη Πρόσβαση σε Πληροφόρηση και Ανάπτυξη²⁴. Οι βιβλιοθήκες διαθέτουν τις δεξιότητες και τους πόρους για να βοηθήσουν τις κυβερνήσεις, τους θεσμούς και τα άτομα να επικοινωνούν, να οργανώνουν, να διαρθρώνουν και να χρησιμοποιούν πληροφορίες αποτελεσματικά για την ανάπτυξη» (IFLA, 2016).

Συστάσεις της IFLA στη «Δήλωση για το ρόλο των Βιβλιοθηκών στην Ανοιχτή και Χρηστή Διακυβέρνηση», εναρμονισμένη στον ΣΒΑ 16:

---

²³ <https://eu.recordonline.com/story/news/2020/12/13/library-things-florida-library-lend-out-tools-canopys-games-and-more/3828631001/>

²⁴ <https://www.lyondeclaration.org/>

- Να αναγνωρίσουν το ρόλο των βιβλιοθηκών και να παρέχουν πληροφορίες στις Κυβερνήσεις και τα Κοινοβούλια μέσω των βιβλιοθηκών ως καθοριστικός πάροχος για την ορθή χάραξη πολιτικής.
- Να εφαρμόσουν ένα ολοκληρωμένο σύστημα διοίκησης, αναφορικά με τη διαχείριση, διατήρηση, συντήρηση κάθε αρχειακού υλικού έχοντας λάβει υπόψιν τους κινδύνους της τεχνολογικής απαξίωσης παράλληλα με την ανάγκη για αυθεντικοποίηση των εγγράφων.
- Να εγγυηθεί την εξ ορισμού Δημόσια πρόσβαση σε Ανοιχτά Κυβερνητικά Δεδομένα και πληροφορίες του Δημοσίου, χωρίς οικονομικούς, τεχνικούς ή νομικούς περιορισμούς. Συμπεριλαμβάνονται τα Πρότυπα που έχουν νομική κατοχύρωση. Συγκεκριμένα να παρέχονται όλες οι Κυβερνητικές πληροφορίες και επίσημες εκδόσεις του Δημόσιου Τομέα χωρίς να υπόκεινται σε περιορισμούς πνευματικών δικαιωμάτων.
- Εφαρμογή ουσιαστικών και εύχρηστων νόμων για την ελευθερία της πληροφορίας και συνεργασία μεταξύ βιβλιοθηκών για ανάπτυξη επίγνωσης των δυνατοτήτων που προκύπτουν από τέτοιους νόμους οργανώνοντας εκστρατείες ευαισθητοποίησης.
- Δέσμευση Δημόσιων και άλλων βιβλιοθηκών ως προς τις πολιτικές ανοιχτής διακυβέρνησης από πρώιμα στάδια, διασφαλίζοντας έτσι ότι οι πληροφορίες είναι ελεύθερα προσβάσιμες και προς ελεύθερη χρήση.
- Εξασφάλιση προϋπολογισμών για αγορά κρατικών συλλογών που θα συνεισφέρουν σε οποιοδήποτε είδους πληροφόρησης.
- Επένδυση στην πρόσβαση νομικών και πληροφοριών και παροχή τους μέσω βιβλιοθηκών έχοντας παράλληλα εκπαιδευμένους βιβλιοθηκονόμους ώστε να εξυπηρετούν με το σωστότερο τρόπο τους πολίτες για να έχουν επίγνωση των δικαιωμάτων τους (*IFLA -- IFLA Statement on Libraries and Open and Good Governance, 2021*).

Η Open Government Partnership (OGP)²⁵ είναι ένας διεθνής οργανισμός που συνεργάζεται με τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για την πραγματοποίηση και υλοποίηση ισχυρών δεσμεύσεων στους τομείς της διαφάνειας, της συμμετοχής των πολιτών, της καταπολέμησης της διαφθοράς και της ανοιχτής, υπεύθυνης διακυβέρνησης. Πρόκειται για πρωτοβουλία του Προέδρου των ΗΠΑ (2009-2017) Barack Obama για την υποστήριξη της ανοιχτής διακυβέρνησης ως εργαλείο της αξιολόγησης, της συνεργατικότητας και της λογοδοσίας, αρχές που προάγουν την τριπλή αποστολή της σύγχρονης δημόσιας διοίκησης, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη διαφάνεια στη λειτουργία της, και καλλιεργούν την εμπιστοσύνη στις σχέσεις κράτους-πολίτη. Η OGP δεσμεύτηκε να ενσωματώσει τον Στόχο 16 στα εθνικά σχέδια δράσης που προέκυψαν. Χώρες όπως η Μολδαβία, η Γεωργία και η Ουκρανία έχουν ήδη πρόσβαση σε πληροφόρηση και δεσμεύσεις βιβλιοθηκών ως μέρος των Εθνικών Σχεδίων Δράσης τους από την OGP. Οι βιβλιοθηκονόμοι σε αυτές τις χώρες παρέστησαν ως εμπλεκόμενοι φορείς -σε στενή συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα ως πάροχο πληροφοριών- σε συναντήσεις της κοινωνίας των πολιτών για να βοηθήσουν στην ανάπτυξη του σχεδίου της χώρας τους και αύξησαν την ευαισθητοποίηση σχετικά με την συμβολή των βιβλιοθηκών, εκπαιδύοντας το προσωπικό τους σε ψηφιακές δεξιότητες για να παρέχουν πρόσβαση στην πληροφόρηση για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων έναντι της OGP (Safarov, 2020).

Τα Ανοιχτά Κυβερνητικά Δεδομένα βασίζονται σε 10 αρχές:

1. **Πληρότητα (Complete).** Το δεδομένα που δημοσιεύονται να παρέχουν ολοκληρωμένη πληροφόρηση οποιοδήποτε θέμα και αν αφορά.
2. **Πρωτογενή (Primary).** Η δημοσίευση τους να έχουν την πρωτογενή μορφή εξηγώντας τον τρόπο συλλογής τους.

---

²⁵ <https://www.opengovpartnership.org/>

3. **Αμεσότητα (Timely Quickly).** Θα πρέπει να δημοσιεύονται σε σύντομο χρονικό διάστημα από την εξαγωγή τους, καθώς ετεροχρονισμένα θα έχαναν την αξία τους.
4. **Προσβασιμότητα (Accessible).** Να είναι προσβάσιμα από όλους, χωρίς εξαιρέσεις, με φυσικό και ηλεκτρονικό τρόπο.
5. **Επεξεργάσιμα από Υπολογιστές (Machine processable).** Θα πρέπει να αποθηκεύονται σε μορφές εύκολα προσβάσιμες και επεξεργάσιμες από Υπολογιστές, χωρίς περιορισμούς.
6. **Χωρίς διακρίσεις (Non-discriminatory).** Θα πρέπει να παρέχονται χωρίς διαπιστεύσεις και σε κάθε μέλος πληθυσμού συμπεριλαμβανομένων ατόμων με ιδιαίτερες ανάγκες πρόσβασης.
7. **Διαθεσιμότητα σε ανοιχτά πρότυπα (No entity has exclusive control).** Τα ανοιχτά πρότυπα περιλαμβάνουν τη μορφή στην οποία δημοσιεύονται, αποκλείοντας λογισμικά των οποίων απαιτείται αγορά.
8. **Δεν υπόκεινται σε Πνευματικά Δικαιώματα (Not subject to any copyright restrictions).** Περιορισμοί σε πνευματικά δικαιώματα αυτόματα δημιουργούν ιδιοκτησιακό καθεστώς, συνεπώς δεν θα πρέπει να υπόκεινται σε περιορισμό.
9. **Μονιμότητα (Permanence).** Για τη συνέπεια των δημοσιεύσεων θα πρέπει να υπάρχει σταθερότητα αλλά και διάρκεια εμφάνισής τους στους ιστοτόπους δημοσίευσης. Γεγονός που θα επιτρέπει τη σύγκριση δεδομένων. Επιβάλλεται συνεπώς η μόνιμη ανάρτηση και ορθή αρχειοθέτηση.
10. **Κόστος Χρήσης (Usage cost).** Θα πρέπει να παρέχεται δωρεάν.

Οι Clarke and Francoli (2014) συμφωνούν ότι πρέπει να οριστούν σαφέστερα τα όρια της ανοιχτότητας των Κυβερνητικών δεδομένων καθώς κάθε κράτος ορίζει διαφορετικά τις παραμέτρους ανοιχτότητας.

Στο Καμερούν οι βιβλιοθήκες, παρά την οικονομική δυσχέρεια και την ασάφεια στην πολιτική της χώρας, έχουν επιτύχει να προσφέρουν υπηρεσίες προς τους πολίτες ενδυναμώνοντας πρωτίστως τις κοινότητες τους και δημιουργώντας συνεκτικούς

δεσμούς ανάμεσα σε ετερογενείς πληθυσμούς του Καμερούν καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας αριθμεί εκτός από 25.000.000 κατοίκους και 280 διαφορετικές γλώσσες (Ngo Kobhio Balôck, 2020).

Οι βιβλιοθήκες σε κάθε γωνιά του πλανήτη εφαρμόζουν προγράμματα «πληροφοριακής παιδείας» και ειδικότερα προγράμματα «γραμματισμού στα μέσα». Μια πιο κατανοητή ανάλυση του όρου -καθώς είναι αρκετά εξειδικευμένος στην βιβλιοθηκονομική ορολογία- είναι ότι παρέχονται σεμινάρια από κάθε είδους βιβλιοθήκες προς το κοινό τους εκπαιδευοντάς τους ώστε να αποκτήσουν ένα σύνολο δεξιοτήτων και πρακτικών, που συνδέονται με την αποτελεσματική αναζήτηση και χρήση πληροφοριών. Προτεραιότητα σε κάθε βιβλιοθήκη είναι να δημιουργήσει τις συνθήκες ώστε οι χρήστες της, να αποκτήσουν την ικανότητα της κριτικής σκέψης και να είναι σε θέση να αξιολογούν τις πληροφορίες που εντοπίζουν και χρησιμοποιούν. Με αυτή την εκπαίδευση οι χρήστες αποκτούν την δεξιότητα ικανότητας εντοπισμού πληροφοριών αλλά και αξιολόγησης όσων διαβάζουν και ακούν, κυρίως όμως συμβάλουν στην αποφυγή κοινωνιών που χειραγωγούνται από λανθασμένες πληροφορίες ή και μεθοδευμένη παραπληροφόρηση (Womack, 2019). Η πρόσβαση στην πληροφορία ιδιαίτερα σε ομάδες ανθρώπων με χαμηλά εισοδήματα ή ανθρώπων που βρίσκονται σε περιθωριοποίηση ενισχύει την ανάπτυξή τους, με την απόκτηση γνώσης των ατομικών, πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους.

Στην εποχή των κοινωνικών δικτύων παρατηρείται πολύ έντονα το φαινόμενο της παραπληροφόρησης. Με τον όρο παραπληροφόρηση αναφερόμαστε στην μεταφορά πληροφοριών που είναι αναληθείς, ελλιπείς και διαστρεβλωμένες. *"Fake news"* είναι ο όρος ο οποίος έχει επικρατήσει ώστε να περιγράψει το φαινόμενο της παραπληροφόρησης μέσω της διασποράς ψευδών ειδήσεων. Φυσικά σαν φαινόμενο δεν είναι νέο, αλλά έχει ευνοηθεί η επέκτασή του μέσω της υπερπληροφόρησης που ενισχύθηκε από τα ψηφιακά κοινωνικά δίκτυα και την καθιέρωση των διαδικτυακών ενημερωτικών ιστοτόπων. Ως fake news χαρακτηρίζονται οι πληροφορίες εκείνες που έχουν χαμηλή αναφορά σε πραγματικά γεγονότα, κατασκευάζονται με σκοπό την εξαπάτηση και παρουσιάζονται με δημοσιογραφική μορφή. Στην αγγλική ορολογία υπάρχει η διάκριση μεταξύ *misinformation* και *disinformation*. Ο όρος *misinformation*

αναφέρεται στην παραπληροφόρηση, η οποία όμως δεν είναι κατ' ανάγκη σκόπιμη. Ακούσια παραπληροφόρηση μπορεί να συμβεί όταν υπάρχουν ελλείψεις κατά την εκπομπή μιας πληροφορίας, αστοχίες στη μετάφραση ενός μηνύματος, παρεμβολές κατά την μετάδοση ενός μηνύματος λόγω τεχνικών προβλημάτων και κενά στην λήψη. Ο όρος *disinformation* αναφέρεται στην σκόπιμη παραπληροφόρηση, δηλαδή στην εκούσια διακίνηση αναληθών και διαστρεβλωμένων πληροφοριών. Ο βασικός ορισμός για την ρητορική μίσους είναι ότι πρόκειται για «τον λόγο που περιλαμβάνει επιθέσεις βασισμένες σε στερεοτυπικές προκαταλήψεις, οι οποίες εκδηλώνονται εναντίον του φύλου, της φυλής, της εθνότητας, της θρησκείας, των σεξουαλικών προτιμήσεων και όποιας άλλης πτυχής της ταυτότητας κάποιας κοινωνικής ομάδας. Στη ρητορική μίσους δεν κατακρίνεται η συμπεριφορά αλλά η ύπαρξη. Ο θύτης δεν επιτίθεται στο θύμα για κάτι που κάνει αλλά για κάτι που είναι. Η ρητορική μίσους εκφράζεται με οποιοδήποτε μέσο όπως ομιλία, κείμενα, παρουσιάσεις, και συμπεριφορές που ενδεχομένως να εκφραστούν με χιουμοριστικό ύφος, συχνά στοχοποιώντας συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων, με απώτερο στόχο σίγουρα τον εκφοβισμό λαμβάνοντας περαιτέρω επικίνδυνες διαστάσεις. Πολύ συχνά δε υποκινούνται από ομάδες με απώτερο αποτέλεσμα που δεν είναι προφανές σε ομάδες μαθητών θεωρώντας τους εύπλαστο κοινό (Tandoc, Lim and Ling, 2018; Egelhofer and Lecheler, 2019; Roozenbeek and van der Linden, 2019). Η Nagle (2018) υποστηρίζει τη μεγάλη σημασία του «Γραμματισμού στα Μέσα» εντός των εκπαιδευτικών μονάδων, ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα στρεβλής αντίληψης και χειραγώγησης μαθητών. Διαπιστώνει το βάρος της ηθικής στάσης των εκπαιδευτικών που χρησιμοποιούν το Twitter ως εκπαιδευτικό εργαλείο και τον τρόπο προστασίας στους μαθητές σε φαινόμενα ρατσιστικής συμπεριφοράς και μισογυνισμού που είναι η πιο συχνή μορφή βίας στο διαδίκτυο. Γίνεται πλέον αντιληπτό ότι τα προγράμματα πληροφοριακής παιδείας και γραμματισμού στα μέσα απευθύνονται σε κάθε ηλικιακή ομάδα.

Οι βιβλιοθήκες κυρίως Ακαδημαϊκές σε συνεργασία με Δημόσιες και φορείς όπως για παράδειγμα Πανεπιστημιακά εργαστήρια δημοσιογραφίας, Σχολεία και Πανεπιστήμια διοργανώνουν δράσεις όπως: παρουσιάσεις σε ύφος διαλέξεων, απλές ομιλίες ή ακόμα και σε μορφές επίδειξης, συμμετοχικά εργαστήρια, δημιουργία ομάδων

εργασίας, δημιουργία ειδικών οδηγών σε ψηφιακή μορφή, ενημερωτικά φυλλάδια, εκθέσεις και άλλες δράσεις (Copenhaver, 2018).

Η Cooke (2018) δίνει σαφείς οδηγίες στη διάκριση ανάμεσα στις ψευδείς ειδήσεις και τις αναγκαίες δεξιότητες που χρειάζεται να αποκτηθούν για να αξιολογούνται οι πηγές πληροφοριών. Παραθέτει μια ιστορική διαδρομή για την κλιμάκωση του φαινομένου και αναλύει τεχνικές εκπαίδευσης από τους βιβλιοθηκονόμους προσαρμοσμένες για κάθε ηλικιακή ομάδα χρηστών βιβλιοθήκης ώστε να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν παραπλανητικές ειδήσεις.

Η Repanovici, Rotaru and Murzea (2021) μέσα από επιστημονομετρική έρευνα στη βάση δεδομένων web of science συσχέτισε τη «βιώσιμη σκέψη» με την «πληροφοριακή παιδεία» διεξάγοντας την ίδια στιγμή ποιοτική έρευνα στους φοιτητές που παρακολουθούσαν τα σεμινάρια πληροφοριακής παιδείας. Συμπέραναν ότι είναι δυνατόν στα σεμινάρια να περιληφθεί η καλλιέργεια και εκπαίδευση ως προς τη βιώσιμη σκέψη με μεθόδους που θα διευκολύνουν τους φοιτητές στον εντοπισμό πληροφοριών σε ψηφιακό περιβάλλον ώστε να αντληθούν οι έρευνες αναφορικά με την βιωσιμότητα.

1.5 Ελλάδα και Βιβλιοθήκες

Η μεθοδολογία οι τεχνικές και εργαλεία της διαχείρισης έργων στη διοίκηση έργων ψηφιοποίησης και εμπλουτισμού συλλογών σε πολιτιστικούς οργανισμούς όπως οι Ελληνικές Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες, αποτέλεσαν την αρχή για μεγάλες αλλαγές στην οργανωσιακή κουλτούρα των βιβλιοθηκών και των εργαζομένων σε αυτές (Πατραγκού, 2012). Η εξέλιξη των δράσεων τους όπως ανοιχτή πρόσβαση, προσήλωση στα πρότυπα ποιότητας, αντιμετώπιση των πολιτών ως πελάτες, στροφή σε σύγχρονα πληροφοριακά συστήματα που υποστηρίζουν διεθνή (ανοιχτά ή κλειστά) πρότυπα για την επίτευξη της δια-λειτουργικότητάς των δεδομένων, και τέλος την επιτυχή σύναψη συνεργειών όπως ο Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ), αποτελούν παράγοντες για την άριστη επιστημονική έρευνα και κατάταξη των Ιδρυμάτων. Μερικά από τα αποτελέσματα του ΣΕΑΒ περιγράφονται παρακάτω:

•Κοινοπραξία HeaL-Link για επωφελέστερη επίτευξη συμφωνιών μεταξύ εκδοτών που αφορά ηλεκτρονικά περιοδικά, ηλεκτρονικά βιβλία και ηλεκτρονικό πληροφοριακό υλικό (Σαλαμούρα *et al.*, 2020; ΣΕΑΒ, 2020)

•Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΜΟΔΙΠΑΒ) (ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΜΟΔΙΠΑΒ | *mopab*, no date)

•Ενιαίος Κατάλογος Συνεργατικού Δικτύου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ, no date)

•Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα / Κάλλιπος» (Kouis and Konstantinou, 2014; Κουής *et al.*, 2015; ΣΕΑΒ, 2015b, 2015a).

Στα πλαίσια των Β' & Γ' Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ), που συγχρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και Εθνικούς πόρους, αφορούσαν στην ενίσχυση και τον εμπλουτισμό του συνόλου των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Συγκεκριμένα, η παρέμβαση, σύμφωνα με τον Κανονισμό Υποβολής Προτάσεων της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιχειρηματικού Προγράμματος Εκπαίδευση & Αρχική Επαγγελματική Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ I & II) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, είχαν ως σκοπό τη σύνδεση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με το ενοποιημένο on-line γνωστικό περιβάλλον της Κοινωνίας της Πληροφορίας, προέβλεπε τη διεύρυνση των προσβάσεων των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών σε οργανωμένες πηγές γνώσης και τεκμήρια, την ενίσχυση των μηχανισμών τους στην οργάνωση της παρεχόμενης πληροφορίας και γνώσης και την ανάδειξη των σύγχρονων τάσεων για ψηφιακές λειτουργίες και περιεχόμενο, με απώτερο στόχο την βελτίωση του βαθμού πρόσβασης στη γνώση, τη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενίσχυση της ποιότητας των υπηρεσιών τους. Ακολούθησαν τα έργα «Κοινωνίας της Πληροφορίας» και στη συνέχεια τα ΕΣΠΑ Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης, προσέθεσαν στις βιβλιοθήκες μεγάλη αξία για την ενίσχυση ποιοτικότερης εκπαίδευσης σε κάθε φορέα που ανήκουν (ΕΣΠΑ, 2016). Αναφορικά με άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα όρασης για τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες κρίθηκε αναγκαία η ψηφιοποίηση συγγραμμάτων όπου βάσει νομοθεσίας περί Πνευματικών Δικαιωμάτων παρέχεται το υλικό που σε ψηφιακή μορφή και η πρόσβαση είναι δυνατή μόνο σε αυτή την ομάδα αναγνωστών με τα ιδρυματικά διαπιστευτήρια. Η ιδιαιτερότητα των αναγκών των εντυποανάπηρων φοιτητών δημιούργησε ένα ολόκληρο δίκτυο Πανελλήνιας εμβέλειας για τη

συμπερίληψη όλων εντυποανάπηρων πολιτών. Το δίκτυο αυτό ονομάζεται AMELIB (AMELib, 2021) και λόγω της αυξημένης απήχησης του πολλοί εμπλεκόμενοι φορείς και ερευνητές προσφέρθηκαν να συμμετέχουν ως εταίροι (Argyropoulos, Paveli and Nikolaraizi, 2019).

Οι συνέργειες που δημιουργήθηκαν μεταξύ:

- Εθνικής Βιβλιοθήκης
- Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (ΚΕΑΤ)
- Φάρος Τυφλών
- Πανελλήνιος Σύλλογος Τυφλών
- Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
- Διαβάζω για τους Άλλους

Οι αναγνώστες δύνανται να αιτηθούν τα ηλεκτρονικά αρχεία των προτεινόμενων ακαδημαϊκών συγγραμμάτων, καθώς και το 10% της ετήσιας εκδοτικής παραγωγής του εκάστοτε εκδοτικού οίκου, αλλά και τίτλους που παραχωρούνται γι' αυτό τον σκοπό από τους κατόχους των πνευματικών δικαιωμάτων. Στην περίπτωση που συγκεκριμένα έργα δεν τηρούνται σε ηλεκτρονική μορφή από τους εκδότες, τα μέλη του Συνεργατικού Δικτύου αναλαμβάνουν την ψηφιοποίηση των έργων. Αντίγραφα των ψηφιοποιημένων τίτλων θα διατίθενται από το Συνεργατικό Δίκτυο στον εκδότη. Η παραχώρηση αυτή δε συνιστά αδειοδότηση αλλά εφαρμογή των εξαιρέσεων των άρθρων 28Α και 28Γ του νόμου 2121/1993 «Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα», και εξειδικεύεται στην Υπουργική Απόφαση «Αναπαραγωγή έργου πνευματικής ιδιοκτησίας προς όφελος τυφλών και κωφαλάλων, και επέκταση της ρύθμισης σε άλλες κατηγορίες ατόμων με αναπηρίες» (ΥΠΠΟ/ΔΙΟΙΚ/98546, ΦΕΚ Β 2065 24.10.2007).

Αναφορικά με το χώρο Δημόσιων – Δημοτικών Βιβλιοθηκών τονίζοντας αυτές τις δυο διαφοροποιήσεις καθώς στις χώρες του εξωτερικού υφίσταται μόνο μια λέξη με τον όρο public (δημόσια). Οι μεν δημόσιες εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας

ενώ οι δημοτικές από το Υπουργείο Εσωτερικών. Η ποιότητα των υπηρεσιών που έχουν επιτευχθεί με τη συμβολή χρηματοδοτήσεων από τα Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία, δημιούργησαν ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον ενισχύοντας την κοινωνική, εκπαιδευτική και πολιτιστική διάσταση των κοινοτήτων αναγνωστών που υποστηρίζουν. Μάλιστα διακρίθηκαν τόσο ώστε οι Ελληνικές Βιβλιοθήκες να διεκδικούν βραβεύσεις για το έργο τους από Διεθνή Ιδρύματα, όπως για παράδειγμα η Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας²⁶ από το Ίδρυμα Bill and Melinda Gates (Foundation, 2011). Η βράβευση αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός μη κερδοσκοπικού οργανισμού με το όνομα “Future Library”²⁷ που βασικό σκοπό του έχει, τη χρηματοδότηση δημόσιων και δημοτικών βιβλιοθηκών για την ανάπτυξη συλλογών, υπηρεσιών και πόρων ώστε να προσφερθούν για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, και εισαγωγή νέων καινοτόμων προς τους πολίτες. Το “Future Library” αποτέλεσε και βασικό υποστηρικτή της Εθνικής Βιβλιοθήκης Ελλάδος²⁸ για πολλά έτη (Glossiotis, Vassilakaki and Semertzaki, 2019).

Αναφορικά με τις σχολικές Βιβλιοθήκες την περίοδο 1996-2000 με την ενέργεια «Σχολικές Βιβλιοθήκες (Σ.Β.)» ιδρύθηκαν συνολικά 499 σχολικές βιβλιοθήκες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι οποίες ανήκαν στη σχολική κοινότητα. Δυστυχώς την περίοδο συγγραφής της εργασίας δεν λειτουργούν λόγω υποστελέχωσης, στερώντας τη βοήθεια που θα παρείχε στο εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτικών, και στην κατάρτιση μαθητών στις εργασίες και μελέτες τους συνεισφέροντας στην ποιοτική εκπαίδευση (Bikos and Papadimitriou, 2013). Εξαιρέσεις αποτελούν μόνο τα ιδιωτικά σχολεία της χώρας.

---

²⁶ <https://www.libver.gr/>

²⁷ <https://www.futurelibrary.gr/>

²⁸ <https://www.nlg.gr/>

Η Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων & Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΕΕΒΕΠ) ιδρύθηκε το 1968 και αποτελεί το μοναδικό, αναγνωρισμένο, πανελλήνιο επιστημονικό σωματείο των Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων.²⁹

Οι σκοποί της Ένωσης είναι πολλαπλοί, με κυριότερους:

την αναγνώριση και προώθηση της επιστήμης της βιβλιοθηκονομίας και την αναγνώριση του ρόλου του βιβλιοθηκονόμου στην κοινωνία, την εφαρμογή της επαγγελματικής δεοντολογίας και την προώθηση των θεμάτων της βιβλιοθηκονομικής παιδείας όλων των βαθμίδων στη χώρα μας.

την προώθηση της ανάπτυξης και του εκσυγχρονισμού των βιβλιοθηκών της χώρας ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κοινωνίας για: παιδεία, έρευνα, ενημέρωση, ελεύθερη διακίνηση των ιδεών, προώθηση της μόρφωσης και δημιουργία προγραμμάτων για τον αναλφαβητισμό, προβολή των συγγραφέων και των βιβλίων.

την ενημέρωση των βιβλιοθηκονόμων σχετικά με την εξέλιξη της επιστήμης τους με την διοργάνωση συνεδρίων, ημερίδων και συναντήσεων σε συνεργασία και με άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται σε συναφείς χώρους.

την αναβάθμιση των βιβλιοθηκών και τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό τους ώστε να είναι σε θέση να παίζουν τον ρόλο κέντρων πληροφόρησης για όλους τους πολίτες και να αναπτύξουν σύγχρονους τρόπους εξυπηρέτησης.

την αξιολόγηση και αξιοποίηση της πληθώρας των πληροφοριών που διακινούνται με τα σύγχρονα μέσα (διαδίκτυο) και την πρόσβαση σε αυτές των πολιτών μέσω των βιβλιοθηκών.

---

²⁹ <http://www.eebep.gr/>

Στα ακόλουθα κεφάλαια έχει ενδιαφέρον να εξεταστούν ενέργειες και βέλτιστες προσεγγίσεις που ερευνούν τα Ανώτατα Ιδρύματα για την ενίσχυση των γνώσεων των φοιτητών. Ακολουθεί περιγραφή του Πανεπιστημίου Μακεδονίας ως ανώτατο ίδρυμα και οι πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει αναφορικά με την καλλιέργεια περιβαλλοντικής κουλτούρας για τη βιώσιμη ανθρώπινη ανάπτυξη λαμβάνοντας διαπιστεύσεις του Ευρωπαϊκού Περιβαλλοντικού Προτύπου EMAS από το 2005. Θα αναλυθούν οι φορείς Γραφείο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και Βιβλιοθήκη που προάγουν υποστηρικτικά την εκπαίδευση όχι μόνο στον φοιτητικό πληθυσμό αλλά και στο υπαλληλικό προσωπικό του Ιδρύματος. Τέλος θα ακολουθήσει η μελέτη περίπτωσης της πρωτότυπης έρευνας που διεξήχθη αναφορικά με το επίπεδο επίγνωσης των προπτυχιακών φοιτητών και τη δυνατότητα διεύρυνσης και εντατικοποίησης της εκπαίδευσής εφοδιάζοντάς τους με οριζόντιες δεξιότητες. Η Βιβλιοθήκη καθώς στηρίζει κάθε εκπαιδευτική διαδικασία θα πρέπει να προβλέπει και να μεριμνά για όλες τις ενδεχόμενες ανάγκες που προκύπτουν.

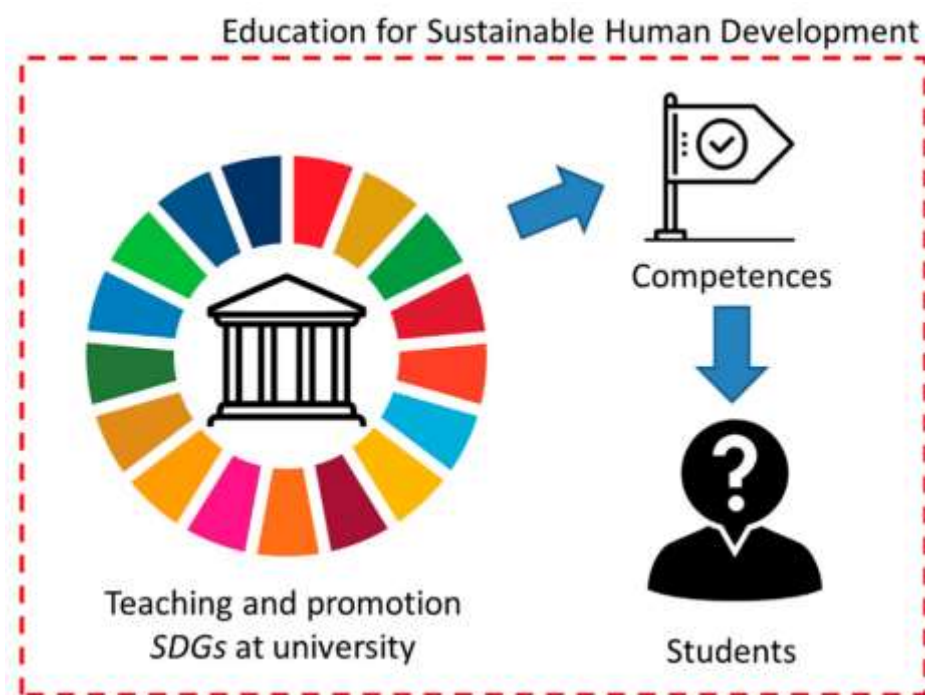
Β΄ ΜΕΡΟΣ - Η μελέτη περίπτωσης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Κεφάλαιο 2. Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης και Ανώτατη Εκπαίδευση

Οι Zamora-Polo *et al.* (2019) σε έρευνα που διεξήχθη σε Πανεπιστήμιο της Ισπανίας διαπίστωσαν ότι οι ΣΒΑ δεν είναι ευρέως γνωστοί. Στην Ισπανία, για παράδειγμα, μόνο το 10% περίπου των πολιτών είχαν γνώση κι έτσι δεν έχουν υιοθετηθεί στο επιθυμητό επίπεδο. Διαπιστώθηκε ότι σημαντικός παράγοντας είναι η πανεπιστημιακή εκπαίδευση για τους ΣΒΑ, ωστόσο και οι φοιτητές εξακολουθούσαν να μην έχουν το επιθυμητό επίπεδο γνώσεων. Εισάγουν τον όρο οριζόντιες ικανότητες που θα πρέπει να αποκτούν οι φοιτητές ενισχύοντας όχι μόνο τις επαγγελματικές αλλά και τις κοινωνικές τους ως πολίτες. Επιπρόσθετα οι Haski-Leventhal and Μανασάκης (2018) κάνουν λόγο για τον πολύ σημαντικό παράγοντα που δεν είναι άλλος από τη ηγεσία, που αυτή θα διαδραματίσει τον καθοριστικό ρόλο στην πορεία των οργανισμών ως προς το στρατηγικό σχεδιασμό αναφορικά με την ΕΚΕ. Οι ηγέτες των οργανισμών είναι αυτοί που θα εκπαιδευτούν ώστε να αποκτήσουν και οι ίδιοι τις αξίες και την

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

ηθική ώστε να καλλιεργηθεί η κουλτούρα για κοινωνικά υπεύθυνους οργανισμούς, που θα παρακινήσουν υπαλλήλους και εμπλεκόμενους φορείς για την επίτευξη των ΣΒΑ. Συνεπώς στις Σχολές Διοίκησης και Οικονομίας θα πρέπει να ενταχθεί στο πρόγραμμα σπουδών η εκπαίδευση τους, καθώς προετοιμάζει τις επόμενες γενιές διοικήσεων σε επιχειρήσεις και οργανισμούς. Οι Ando, Baars and Asari (2019) διερευνώντας το επίπεδο των γνώσεων σε φοιτητές περιβαλλοντικής μηχανικής διαπίστωσαν και πάλι ότι οι γνώσεις για τους στόχους είναι ελλιπείς αλλά ότι έχει γίνει αντιληπτή η αναγκαιότητά τους για τη βελτίωση της καθημερινότητάς τους. Συμπερασματικά στις έρευνες που έχουν διεξαχθεί μέχρι στιγμής γίνεται αντιληπτή η αναγκαιότητα εκπαίδευσης στην ανώτατη εκπαίδευση, καθώς η γενιά επιστημόνων που εκπαιδεύεται αυτή τη στιγμή είναι αυτή που θα κληθεί να έχει γνώση για την εφαρμογή της Ατζέντας 2030.

Εικ.6 Εκπαίδευση για Βιώσιμη Ανθρώπινη Ανάπτυξη Πηγή: MDPI

Η Weybrecht (2017) επισημαίνει το ρόλο της εκπαίδευσης στις Σχολές Διοίκησης και τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν στην ανώτατη εκπαίδευση για να δημιουργηθεί η ευαισθητοποίηση και η κουλτούρα βιωσιμότητας. Ορίζει ως πρώτο

βήμα την περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης εντός Πανεπιστημιούπολης, των προγραμμάτων σπουδών, το ερευνητικό επίπεδο, τους εμπλεκόμενους φορείς. Στη συνέχεια προτείνει την εκτίμηση σε ποιο στάδιο βρίσκονται κάθε μία από τις πρωτοβουλίες αυτές χαρακτηρίζοντας τις σε επίπεδα α) καμίας δέσμευσης, β) δέσμευσης, γ) στρατηγικής, δ) ενσωμάτωσης, ε) διεύρυνσης των ορίων. Αφού εκτιμηθούν προτείνει την ενσωμάτωσή τους με τρεις (3) τρόπους ώστε να δημιουργηθεί μεγαλύτερος αντίκτυπος. Οι τρόποι που προτείνονται 1) ενσωμάτωση της βιωσιμότητας με χρήσιμους και προσιτούς τρόπους για να γίνει αντιληπτό στους φοιτητές για τη λήψη μελλοντικών επιχειρηματικών αποφάσεων, 2) τη συνεργασία με διαφορετικούς εταίρους, και επιστημονικούς τομείς και 3) συνεισφορά σε τοπικές, περιφερειακές, εθνικές και παγκόσμιες προσπάθειες. Η πλειονότητα της μέχρι τώρα βιβλιογραφίας ωστόσο αναγνωρίζει ότι η εκπαίδευση στους ΣΒΑ δεν έχει ενσωματωθεί επαρκώς στα προγράμματα σπουδών.

Η Rant (2020) μελετάει τις ικανότητες και το πνεύμα που πρέπει να διέπει τους σημερινούς ηγέτες για την επιτυχή εφαρμογή των ΣΒΑ, και κατά συνέπεια να διδάσκεται είναι : α) από το περιβάλλον αλλαγής που βιώνουμε η μόνη δεξιότητα που απαιτείται είναι η τέχνη του προσωπικού και κοινωνικού μετασχηματισμού, β) από την οριζόντια ανάπτυξη ενηλίκων στην κάθετη ανάπτυξη και μετασχηματιστική μάθηση, γ) από μια εννοιολογική γνώση σε ένα εμπειρικό και πρακτικό προσανατολισμό, δ) από την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και ορθά πληροφορημένης κρίσης σε μια πιο ολιστική ανάπτυξη χαρακτήρων μέσω της αυτογνωσίας, ε) από το μοντέλο ηγεσίας με επίκεντρο τον ηγέτη στο μοντέλο ηγεσίας βασισμένο στην εμπιστοσύνη και σε προσέγγιση διανεμητικής ηγεσίας, στ) από τα προγράμματα ηγετικής ανάπτυξης που απευθύνονταν σε πραγματικούς χώρους, σε μοντέλα ηγεσίας που είναι πιο σύνθετα και ασαφή όπως το διαδικτυακό περιβάλλον.

Οι Stough, Ceulemans and Cappuyns (2021) περιγράφουν το νέο μοντέλο εκπαίδευσης στις ανώτατες σχολές διοίκησης επιχειρήσεων. Το μοντέλο αυτό εστιάζει στο τρίπτυχο: Ηθική, Υπευθυνότητα, Βιωσιμότητα που θα πρέπει να συμπεριληφθούν στα προγράμματα σπουδών των τμημάτων διοίκησης επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα περιγράφουν ότι οι διεθνείς αξιολογήσεις πλέον θα εξετάζουν αν τηρείται το παραπάνω

τρίπτυχο και συνεπώς είναι παράγοντας που θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη. Η έρευνα που διεξήγαγαν ανάμεσα στις (4) τέσσερις διαφορετικές εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Leuven στο Βέλγιο με αριθμό 8500 φοιτητών αφορούσε την οριζόντια αξιολόγηση του προγράμματος σπουδών για τη λήψη αποφάσεων που αφορά την εσωτερική στρατηγική ανάπτυξη. Συμπεραίνουν ότι είναι απλούστερη η κάθετη ενσωμάτωση στο περιεχόμενο των μαθημάτων η διδασκαλία Ηθικής, Υπευθυνότητας και Βιωσιμότητας, χωρίς όμως να ερευνούν τα αποτελέσματα της παιδαγωγικής και μαθησιακής παραμέτρου. Η οριζόντια αξιολόγηση, όμως ενώ είναι χρονοβόρα συγκεντρώνει αποτελέσματα πιο ολιστικά για τη δημιουργία συνολικής ενσωμάτωσης στα προγράμματα σπουδών του πανεπιστημίου με παράλληλη στήριξη στα τμήματα που υστερούν. Συνεπώς είναι σημαντικό να αποτυπώνεται το πως και το γιατί διενεργούνται οι αξιολογήσεις στα τμήματα διοίκησης επιχειρήσεων.

Οι Leal Filho *et al.* (2021) σε έρευνα που διεξήγαγαν με συμμετοχές από πολλές χώρες διαπιστώνουν ότι πρέπει να χαραχθεί κοινό πλαίσιο για συστηματική έρευνα και διδασκαλία των ΣΒΑ σε κάθε ανώτατη σχολή. Η βάση που προτείνουν για το κοινό πλαίσιο ενσωμάτωσης σε κάθε τριτοβάθμια επίπεδο εκπαίδευσης είναι η ιδρυματική, η θεματική, η δομική και η προσωπική διάσταση που θα πρέπει να ληφθούν συνολικά υπόψη ώστε να εφαρμοστεί ορθότερα η ενσωμάτωση των ΣΒΑ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Ωστόσο δεν άργησαν να εμφανίζονται και οι επικρίσεις. Η Kornina (2020) υποστηρίζει ότι οι στόχοι είναι ανθρωποκεντρικοί και επίμονα προσηλωμένοι στην οικονομική ανάπτυξη στερώντας την ανάπτυξη στους υπόλοιπους έμβιους οργανισμούς του πλανήτη και ερχόμενο σε πλήρη αντίφαση με αυτό που θα έπρεπε να διδάσκεται για λιγότερη κατανάλωση και εκμετάλλευση λιγότερων φυσικών πόρων. Αντιπρότεινε μια περισσότερο οικολογική παιδαγωγική προσέγγιση με έμφαση στην κυκλική οικονομία και οικολογία.

2.1 Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Περιβαλλοντική Διαχείριση & Κουλτούρα. Πρότυπο EMAS

Το πρότυπο EMAS (Eco Management and Audit Scheme) είναι κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιτρέπει την προαιρετική συμμετοχή των οργανισμών σε ένα κοινοτικό πρόγραμμα οικολογικής διαχείρισης και ελέγχου (Βαξεβανίδου, 2011). Τα βήματα που χρειάζεται να εφαρμοστούν από κάθε οργανισμό που προτίθεται να συμμετέχει είναι τα εξής:

- **Περιβαλλοντική Πολιτική.** Υποχρέωση σύνταξης.
- **Περιβαλλοντική Ανάλυση.** Χαρτογράφηση υπάρχουσας κατάστασης.
- **Περιβαλλοντικοί Στόχοι και Πρόγραμμα.** Περιγραφή τρόπου υλοποίησης.
- **Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.** Κατανομή ευθυνών και αρμοδιοτήτων.
- **Περιβαλλοντικός Έλεγχος.** Επανεξέταση σε τακτά χρονικά διαστήματα.
- **Περιβαλλοντική δήλωση.** Αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης με το πέρας του ελέγχου
- **Περιβαλλοντική επικύρωση και καταγραφή.** Από διαπιστευμένο επιθεωρητή.

Περιλαμβάνει τις απαιτήσεις του διεθνούς προτύπου ISO14001 ενώ διαφοροποιείται με τις προσθήκες της Περιβαλλοντικής δήλωσης και δημοσιοποίησης της. Στην Ευρώπη πολλά Πανεπιστήμια υιοθέτησαν τον κανονισμό με πολλαπλά οφέλη αναφορικά με το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα (Morrow and Rondinelli, 2002; Torregrosa-López *et al.*, 2016).

Το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας πρωτοπόρο στην οικολογική διαχείριση και έλεγχο, διαπίστωσε πολύ νωρίς τα οφέλη και εφάρμοσε τον κανονισμό από το 2005.

Δημιουργήθηκε το Γραφείο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης³⁰ και έκτοτε αριθμεί διακρίσεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Εκτός όμως από την εφαρμογή των προαναφερθεισών απαιτήσεων είναι σημαντική η συνεισφορά του στην αλλαγή κουλτούρας κάθε μέλους του Ιδρύματος προσανατολισμένη σε μια περισσότερο οικολογική συνείδηση. Στην ιστοσελίδα είναι αναρτημένες διαχρονικά όλες οι δράσεις και το οπτικοακουστικό υλικό που τις συνοδεύει. Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου επίσης εντοπίζεται στις πρώτες λίστες συμμετεχόντων στον κανονισμό δυστυχώς όμως δεν διατήρησε τις πιστοποιήσεις (Disterheft *et al.*, 2012). Μια πολύ συνοπτική περιγραφή των δράσεων είναι η ανακύκλωση 19 διαφορετικών υλικών, η διοργάνωση σεμιναρίων, οι δράσεις ευαισθητοποίησης, οι επισκέψεις σε χώρους περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, οι δενδροφυτεύσεις, οι καθαρισμοί περιοχών, οι εκδρομές πεζοπορίες στη φύση, οι αναπλάσεις χώρων, συμμετοχή σε περιβαλλοντικές εκδηλώσεις και τέλος η προβολή των δράσεων καθώς είναι προϋπόθεση για το EMAS.

2.3 Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Η Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης (ΒΚΠ)³¹ του ΠΑΜΑΚ συνιστά χώρο επαφής διδασκομένων και διδασκόντων, καθώς οι ποικίλες πηγές και μορφές πληροφόρησης που διαθέτει, αποτελούν κεντρική εκπαιδευτική πηγή του Πανεπιστημίου και σημείο αναφοράς της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η Βιβλιοθήκη λειτουργεί ως κεντρικός φορέας κάτω από τον οποίο είναι δυνατόν να προσαρτώνται κάθε φορά οι διάφορες νέες υπηρεσίες προσφοράς πληροφοριών που διαμορφώνονται σύμφωνα με τις ανάγκες της κοινότητας του Πανεπιστημίου. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η καλύτερη εκμετάλλευση των υπάρχοντων υλικών και ανθρώπινων

---

³⁰ <https://www.uom.gr/emas>

³¹ <https://www.lib.uom.gr/index.php/el/>

πόρων και αποφεύγονται επικαλύψεις στα πεδία δραστηριότητας των υπηρεσιών του Πανεπιστημίου.

Οι επιμέρους στόχοι της Βιβλιοθήκης του ΠΑΜΑΚ, μέσω των οποίων επιδιώκεται η κάλυψη του σκοπού της, είναι οι ακόλουθοι:

Δημιουργία οργανωτικών και διοικητικών δομών, οι οποίες να εξασφαλίζουν την αδιάλειπτη και αποτελεσματική παροχή βιβλιοθηκονομικών υπηρεσιών προς τους ενδιαφερόμενους, καθώς και η στελέχωση της με αριθμητικά επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό.

Προσπάθεια ανάπτυξης συλλογών, που καλύπτουν όλους τους τομείς των εκπαιδευτικών και ερευνητικών αναγκών του ΠΑΜΑΚ, η παρακολούθηση της διεθνούς βιβλιογραφίας (έντυπης και ηλεκτρονικής), η συγκέντρωση, διατήρηση και ανάδειξη του σπάνιου και πολύτιμου υλικού σε οποιαδήποτε μορφή, καθώς και ο συνεχής εμπλουτισμός και η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Οργάνωση του υλικού με βάση τις πιο σύγχρονες εξελίξεις και τα πρότυπα της επιστήμης της βιβλιοθηκονομίας και η συνεχής ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στον τρόπο και στις μεθόδους παροχής υπηρεσιών.

Σχεδιασμός και η παροχή ευκαιριών «δια βίου εκπαίδευσης» και επιμόρφωσης της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Ανάπτυξη συνεργασίας με άλλες βιβλιοθήκες και ιδρύματα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, ώστε συνδυάζοντας μεθόδους συνεισφοράς, από κοινού απόκτησης υλικού, αλλά και ορθολογικής διαχείρισης των διαθέσιμων οικονομικών πόρων, να επιτυγχάνεται η πληρέστερη κάλυψη των αναγκών της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Η ΒΚΠ απαρτίζεται από 7 οργανικά Τμήματα. Θέτοντας ως πρωταρχικούς στόχους της την παροχή μιας πληθώρας υπηρεσιών με έμφαση στις ηλεκτρονικές και τις εξ αποστάσεως υπηρεσίες, η ΒΚΠ του ΠΑΜΑΚ καταλύει τα όρια της φυσικής της χωροθέτησης έχοντας υιοθετήσει τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις και στελεχώνοντας τα τμήματά της με εξειδικευμένο προσωπικό.

2.3.1 Το όραμα για το μέλλον

«Ο χώρος και οι υπηρεσίες της βιβλιοθήκης θα πρέπει να προσαρμόζονται ευέλικτα στις νέες τεχνολογίες της πληροφόρησης και στις χρήσεις τους και να καταστούν ένα πολύπλευρο «εργαστήριο» για τις νέες μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης σε ένα δικτυωμένο περιβάλλον. Η βιβλιοθήκη να εξελιχθεί σε ένα δυναμικό φυσικό και ψηφιακό χώρο που θα ενθαρρύνει τη μάθηση μέσω της έρευνας, της ανταλλαγής απόψεων, της συζήτησης και καθοδήγησης» (Τσεκούρας, Γιάννης, 2018, σ. 196).

2.3.2 Συνοπτική περιγραφή των υπηρεσιών της ΒΚΠ

2.3.2.1 Δανεισμός

Βασική υπηρεσία που προσφέρει η ΒΚΠ είναι η δυνατότητα εξωτερικής χρήσης του μεγαλύτερου μέρους του έντυπου υλικού της μέσω του δικαιώματος δανεισμού που έχουν οι περισσότερες κατηγορίες χρηστών της.

2.3.2.2 Διαδανεισμός

Μέσω της υπηρεσίας διαδανεισμού η ΒΚΠ παρέχει στους χρήστες τη δυνατότητα παραγγελίας υλικού (βιβλία, άρθρα, κλπ.) που δε διαθέτει στις συλλογές της από άλλες βιβλιοθήκες της Ελλάδας και του εξωτερικού. Η ΒΚΠ λειτουργεί άλλοτε ως δανειζόμενη (πελάτης) και άλλοτε ως προμηθεύτρια του υλικού. Ως δανειζόμενη μέσω του διαδανεισμού η ΒΚΠ παραλαμβάνει μονογραφίες, τεύχη περιοδικών, και φωτοτυπίες άρθρων περιοδικών, τα οποία δεν ανήκουν στη συλλογή της. Οι χρήστες συμπληρώνουν τις ηλεκτρονικές αιτήσεις διαδανεισμού οι οποίες επεξεργάζονται από το αρμόδιο γραφείο και όταν το υλικό φτάσει στη Βιβλιοθήκη, ο ενδιαφερόμενος ενημερώνεται από το προσωπικό του Τμήματος Δανεισμού-Διαδανεισμού μέσω e-mail ή τηλεφώνου για την παραλαβή του. Η ΒΚΠ ως προμηθεύτρια δανείζει το υλικό της σε άλλες Βιβλιοθήκες. Τα αιτήματα γίνονται δεκτά μόνο μέσω της ηλεκτρονικής φόρμας που διατίθεται στην ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης.

2.3.2.3 Συλλογή Κρατημένου Υλικού

Η συλλογή αυτή περιλαμβάνει βιβλία, άρθρα και συμπληρωματικές σημειώσεις που υπάρχουν στη βιβλιογραφία συγκεκριμένων μαθημάτων και κατά συνέπεια παρουσιάζουν αυξημένη ζήτηση, προκειμένου να διευκολυνθεί η κυκλοφορία του υλικού στους χρήστες.

2.8.2.4 Υπηρεσίες πληροφόρησης και εκπαίδευσης

Η ΒΚΠ σχεδιάζει, οργανώνει και προσφέρει εκπαιδευτικά προγράμματα πληροφοριακής παιδείας, τα οποία απευθύνονται σε κάθε μέλος της βιβλιοθήκης. Με το πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας οι φοιτητές:

- κατανοούν τη χρήση του αυτοματοποιημένου συστήματος του καταλόγου της βιβλιοθήκης,
- προσδιορίζουν και αξιολογούν τις διαφορετικές πηγές πληροφόρησης που βρίσκουν,
- εστιάζουν σε ένα θέμα συγκεκριμένο,
- εντοπίζουν υλικό που αφορά ένα συγκεκριμένο θέμα,
- αναγνωρίζουν επιστημονικό ή όχι πληροφοριακό υλικό,
- βρίσκουν στατιστικά δεδομένα και άλλες πηγές είτε ηλεκτρονικά είτε σε έντυπη μορφή,
- προσλαμβάνουν γνώσεις ψηφιακών δεξιοτήτων,
- πληροφορούνται για τις μελλοντικές επιλογές σταδιοδρομίας,
- αποκτούν γνώσεις για τη αποφυγή λογοκλοπής,
- ξεπερνούν το άγχος εξοικείωσης με τη βιβλιοθήκη,

- βελτιώνουν την επικοινωνία τους με το προσωπικό της βιβλιοθήκης ζητώντας βοήθεια στις πληροφοριακές τους ανάγκες.

2.3.2.5 Εξ ‘αποστάσεως Ψηφιακές υπηρεσίες/ Υπηρεσίες προς ΑΜΕΑ

Η ΒΚΠ ΠΑΜΑΚ προσφέρει ένα σύνολο ψηφιακών υπηρεσιών στα μέλη της ακαδημαϊκής και όχι μόνο κοινότητας. Η ΒΚΠ-ΠΑΜΑΚ πρωτοστάτησε (2005) στην ανάπτυξη Ιδρυματικού Αποθετηρίου και Ψηφιακής Βιβλιοθήκης (ΨΗΦΙΔΑ, (<https://dspace.lib.uom.gr/>) η οποία παρέχει πρόσβαση σε μια ποικιλία ψηφιακών συλλογών. Επιπλέον, η υπηρεσία: ΘΥΡΑ (<https://www.lib.uom.gr/databases/greek/>) καθώς και ο επίσημος ιστότοπος της Βιβλιοθήκης (<https://www.lib.uom.gr/>) παρέχουν ένα ολοκληρωμένο περιβάλλον αναζήτησης στη συλλογή της Βιβλιοθήκης μέσω του διαδικτύου, λειτουργώντας επικουρικά και συμπληρωματικά στις δυνατότητες αναζήτησης που παρέχει ο κεντρικός της κατάλογος, OPAC (<https://catalog.lib.uom.gr/>). Στις υφιστάμενες ψηφιακές υπηρεσίες της ΒΚΠ περιλαμβάνονται επίσης: α) η υπηρεσία ηλεκτρονικής πληροφόρησης e-ΡΩΤΗΣΗ (<https://eq.lib.uom.gr/>) μέσω της οποίας υποβάλλονται εξ αποστάσεως (online) και σε 24ωρη βάση πληροφοριακές ερωτήσεις προς τους βιβλιοθηκονόμους, β) το σύστημα διαχείρισης αιτημάτων διαδανεισμού SMILLE που παρέχει δυνατότητα ανάκτησης τεκμηρίων (έντυπων και ψηφιακών) από άλλες Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και ανά τον κόσμο και γ) η ΤΗΛΕΜΑΘΕΙΑ (<https://telemathea.lib.uom.gr/>) που προσφέρει τη δυνατότητα online και εξ’αποστάσεως παρακολούθησης ολοκληρωμένων μαθημάτων από άτομα στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Τα εγγεγραμμένα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας μπορούν να έχουν πρόσβαση εξ αποστάσεως στις ηλεκτρονικές πηγές (Συνδρομητικές βάσεις δεδομένων, Ηλεκτρονικά Περιοδικά, Ηλεκτρονικά Βιβλία κλπ.) της Βιβλιοθήκης μέσω proxy-server, δ) πρόσφατα λόγω COVID προστέθηκε στις υπηρεσίες και το myLIBRARYlive όπου σαν στόχο έχει να καλύψει την έλλειψη φυσικής παρουσίας που δυστυχώς έχει δημιουργηθεί λόγω συνθηκών πανδημίας. Με αυτό τον τρόπο οι αναγνώστες κλείνουν ραντεβού και συνομιλούν μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας με αρμόδιο υπάλληλο για να επιλυθούν οποιαδήποτε ερωτήματα.

Με βάση την αρχή της ισότιμης πρόσβασης στην πληροφορία και με στόχο την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των φοιτητών με προβλήματα όρασης του

Πανεπιστημίου, η ΒΚΠ έχει διαμορφώσει στους χώρους της ξεχωριστή αίθουσα, η οποία διαθέτει σύγχρονους σταθμούς εργασίας Η/Υ για χρήση από τυφλούς και μερικώς βλέποντες χρήστες, ενώ ταυτόχρονα έχει αναπτύξει Υπηρεσία παροχής ελληνικού ηλεκτρονικού περιεχομένου ως εναλλακτική μορφή στο έντυπο εκπαιδευτικό υλικό μέσω της ΨΗΦΙΔΑΣ. Προτεραιότητα έχει δοθεί στην μετατροπή διδακτικών εγχειριδίων σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από ένα πρόγραμμα ψηφιοποίησης και ηλεκτρονικής αρχειοθέτησης του ψηφιοποιημένου υλικού. Παράλληλα συμμετέχει στο Δίκτυο AMELIB.

2.3.2.6 Τεχνική Υποστήριξη

Στη διάθεση των μελών & επισκεπτών της βιβλιοθήκης υπάρχουν αρκετοί Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, φωτοτυπικά μηχανήματα, καθώς επίσης ασύρματο δίκτυο και στα 2 αναγνωστήρια.

2.3.3 Η ΒΚΠ ΠΑΜΑΚ συνεισφέροντας στη Βιωσιμότητα

Ελεύθερη Πρόσβαση Κοινού. Η Βιβλιοθήκη διατηρεί την έννοια της ανοιχτότητας του φυσικού της χώρου θεωρώντας το ως ύψιστο δημοκρατικό δικαίωμα του κάθε πολίτη της χώρας και του εξωτερικού. Η χρήση του χώρου και του εξοπλισμού της είναι ελεύθερη ως προς τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας αλλά και της κοινωνίας της πόλης της Θεσσαλονίκης και των επισκεπτών της. Να σημειωθεί ότι η Θεσσαλονίκη έχει χαρακτηριστεί ως την πόλη που διαθέτει την υποδομή φιλοξενίας για ψηφιακούς Νομάδες, υποστηρίζοντας τη απομακρυσμένη εργασία (*Thessaloniki for Digital Nomads*, no date).

Ελεύθερη Συνδεσιμότητα. Παρέχεται ελεύθερη σύνδεση προς κάθε μέλος και επισκέπτη. Υπάρχουν ομάδες φοιτητών αλλά και πολιτών που δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε πληροφορίες εξαιτίας της έλλειψης συνδεσιμότητας. Συνεπώς η βιβλιοθήκη στους χώρους υπολογιστών της παρέχει σταθερό δίκτυο αλλά και στο χώρο των αναγνωστηρίων διαθέτει ασύρματο δίκτυο.

Η ΒΚΠ στην καρδιά της έρευνας της Πανεπιστημιακής κοινότητας με εξ' αποστάσεως υπηρεσίες εμπλουτισμένη με νέες τεχνολογίες και τα πιο σύγχρονα ΤΠΕ υποστηρίζει κάθε νέα εξέλιξη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Διαθέτει κάθε υποδομή για την εξ' αποστάσεως έρευνα αλλά και εκπαίδευση μελών και εξωτερικών χρηστών της. Εκπαιδεύει με τα προγράμματα πληροφοριακής παιδείας παρέχοντας σε όλους ψηφιακές και ερευνητικές δεξιότητες, δημιουργώντας ορθά πληροφορημένους πολίτες με επίκαιρη ενημέρωση για κάθε θέμα αξιολογώντας με υπευθυνότητα τις πληροφορίες που προσλαμβάνουν και αναπαράγουν για την έρευνα.

Συμπερίληψη & πρόσβαση χωρίς αποκλεισμούς. Διαθέτει κάθε συμπεριληπτική υποδομή παρέχοντας πρώτη στην Ελλάδα χώρο και εξοπλισμό για άτομα με κάθε μορφή προβλημάτων όρασης. Ωστόσο η βιβλιοθήκη είναι προσβάσιμη για κάθε μορφή εμφανών και μη-εμφανών προβλημάτων υγείας.

Ανοιχτή πρόσβαση στην έρευνα. Η ΒΚΠ προωθεί την ανοιχτή πρόσβαση στην επιστημονική γνώση ιδρύοντας από τις πρώτες στην Ελλάδα Ιδρυματικό καταθετήριο την ονομαζόμενη «Ψηφίδα», έχοντας επίσης πρώτη συνυπογράψει τη Διακήρυξη του Βερολίνου για την Ανοιχτή Πρόσβαση στη Γνώση των Θετικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών. Η **Ψηφίδα** έχει ως περιεχόμενο 3 συλλογές. Α) Τις γενικές δημοσιεύσεις του Ιδρύματος και τις ερευνητικές εργασίες φοιτητών όπως Διδακτορικές διατριβές, Διπλωματικές εργασίες, Μεταδιδακτορικές έρευνες και πτυχιακές εργασίες τμημάτων που προαπαιτείται για την απόκτηση Πτυχίου. Β) Ψηφιακή βιβλιοθήκη που περιλαμβάνει 4 διαφορετικές υπο-συλλογές, και, Γ) το ψηφιακό υλικό για εντυποανάπηρους φοιτητές. Προφανώς όμως δεν αρκέστηκε στο ένα και μόνο καταθετήριο δημιουργώντας το **Ιδρυματικό Καταθετήριο Ακαδημαϊκής Έρευνας RUOMO** σε μια προσπάθεια να αυξηθεί η απήχηση του ερευνητικού έργου των μελών του ΠΑΜΑΚ έχοντάς το ως σημείο αναφοράς της ερευνητικής παραγωγής καθιστώντας την ΒΚΠ ως κόμβο συνεκτικού δεσμού της πανεπιστημιακής κοινότητας. Παράλληλα με τις υποδομές έχει δημιουργηθεί και διαδικτυακός **οδηγός για την ανοιχτή πρόσβαση** καθώς κάθε ερευνητής χρειάζεται την πιο επίκαιρη ενημέρωση αναφορικά με θέματα ανοιχτότητας.

Η Βιβλιοθήκη ως χώρος επικοινωνίας και πολιτισμού. Ο φυσικός χώρος της Βιβλιοθήκης εκτός από την αυτονόητη χρήση του ως αναγνωστήριο, διατίθεται για εκθέσεις, και εκπαιδευτικές ή πολιτιστικές εκδηλώσεις λειτουργώντας ως σημείο πολιτισμού. Λειτουργεί επιπρόσθετα και ως σημείο συνάντησης για συνεντεύξεις προσφοράς εργασίας δίνοντας ευκαιρία στους φοιτητές να αποκτήσουν πολύπλευρη εμπειρία και εξοικείωση με την αγορά εργασίας. Παράλληλα με την ελεύθερη χρήση του εξοπλισμού υπολογιστών της βιβλιοθήκης παρέχεται η δυνατότητα υποβολής αιτήσεων εργασίας.

Κεφάλαιο 3. Η Εμπειρική Έρευνα Εντοπισμού Αντίληψης Φοιτητών για ΣΒΑ & Διερεύνησης Αναγκών μέσω Βιβλιοθήκης

Αρκετός προβληματισμός έχει αναπτυχθεί αναφορικά με το επίπεδο γνώσεων του φοιτητικού πληθυσμού σε διαφορετικές χώρες, όπου διαπιστώθηκε η μη ικανοποιητική επάρκεια γνώσεων στην Ανώτατη Εκπαίδευση όπως ενδεικτικά αναφέρουν οι Ando, Baars and Asari (2019) και οι Zamora-Polo *et al.* (2019). Αφορμή για την παρούσα έρευνα αποτέλεσαν οι προαναφερθείσες έρευνες καθώς και η έρευνα των Jankowska, Smith and Buehler (2014) οι οποίοι εξέτασαν το επίπεδο δεσμεύσεων, πρωτοβουλιών και δράσεων που πρέπει να αναπτυχθούν από τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και Σχολές Βιβλιοθηκονομίας ώστε να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη. Κρίθηκε σκόπιμο επομένως να πραγματοποιηθεί αντίστοιχη έρευνα σε Έλληνες φοιτητές. Η παρούσα εργασία αποτελεί πρωτότυπη έρευνα, η οποία πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά σε Ελληνικό Πανεπιστήμιο. Τα ευρήματα της έρευνας θα βοηθήσουν να διαπιστωθεί σε ποιο επίπεδο υφίσταται γνώση «βιωσιμότητας» στον φοιτητικό πληθυσμό που αποτελεί το εν δυνάμει ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα κληθεί να εφαρμόσει την Ατζέντα 2030 του ΟΗΕ. Στο επίπεδο αυτό οι Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στοχεύοντας στην υποστήριξη κάθε ακαδημαϊκής και ερευνητικής δραστηριότητας του Ιδρύματος στο οποίο ανήκουν, παρέχουν ποιοτικές υπηρεσίες προς την Ακαδημαϊκή κοινότητα και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις των προγραμμάτων σπουδών των σχολών και τμημάτων. Παράλληλα δε να εφαρμόζουν πρακτικές που αντανακλούν την υιοθέτηση των ΣΒΑ.

Σκοπός της εργασίας είναι να πραγματοποιηθεί μια διερευνητική μελέτη σε φοιτητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας ώστε να καταγραφεί πληρέστερη αποτύπωση αναφορικά με:

- το επίπεδο επίγνωσης στους ΣΒΑ της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ,
- η αντίληψη που διαθέτουν αναφορικά με τον αντίκτυπο εφαρμογής των ΣΒΑ σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο
- διαπιστωθεί το επίπεδο εκπαίδευσης αναφορικά με ΣΒΑ στο Πρόγραμμα Σπουδών
- καταγραφεί η αντίληψη ευαισθητοποίησης των φοιτητών σε εφαρμογή του Προτύπου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (EMAS) στο Πανεπιστήμιο.
- διερευνηθεί η ανάγκη καταλληλότερου υποστηρικτικού υλικού και υπηρεσιών μέσω της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Στόχος είναι η βελτίωση της παιδείας σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης των φοιτητών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και να οριοθετηθεί το επίπεδο ετοιμότητας της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου ώστε με τον ορθότερο καταμερισμό των πόρων της, για να καλυφθούν οι ανάγκες ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και ενίσχυσης των γνώσεων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη εφαρμόζοντας τους ΣΒΑ.

3.1 Μεθοδολογία Εμπειρικής Έρευνας

Επιλέχθηκε η ποσοτική έρευνα η οποία επιτρέπει την εξαγωγή αριθμητικών δεδομένων. Για τις ανάγκες της ποσοτικής έρευνας, κρίθηκε αναγκαία η χρήση ερωτηματολογίου που θεωρείται το καταλληλότερο εργαλείο για την συστηματική καταγραφή και συλλογή των πληροφοριών καθώς και την τυποποιημένη ανάλυσή τους. Η σύνταξη του ερωτηματολογίου αντλήθηκε από την έρευνα που πραγματοποίησαν και δημοσίευσαν οι προαναφερθέντες συγγραφείς και υπάρχει έλεγχος εγκυρότητας-αξιοπιστίας με το Cronbach alpha τεστ. Προσαρμογές του ερωτηματολογίου για την

επικαιροποίηση στην ελληνική πραγματικότητα προστέθηκαν από τη συγγράφουσα ώστε να διασφαλιστεί το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής, καθώς ο σχεδιασμός και η κατασκευή του ερωτηματολογίου είναι μια απαιτητική διαδικασία (Καλογεράκη, 2020). Στην έρευνα προστέθηκε ένα (1) μόνο ερώτημα ελεύθερου κειμένου προς τους φοιτητές που αφορά τις ιδέες, επιθυμίες τους και γενικότερα τις προσδοκίες τους από τη βιβλιοθήκη για την πληρέστερη κατανόηση των ΣΒΑ. Ορισμένες απαντήσεις δε, παρουσίασαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον όπου η νεανική άποψη υπερίσχυσε από κάθε ενήλικα ενώ συγχρόνως αντλήθηκαν επιπρόσθετες πληροφορίες για φορείς υποστήριξης όπως για παράδειγμα ο οργανισμός ΑΙΕSEC.

3.2 Πληθυσμός, Δειγματοληψία

Η συλλογή των στοιχείων αντλήθηκε μέσω τυχαίου δείγματος **σε φοιτητές προπτυχιακού κύκλου σπουδών από όλα τα τμήματα και έτη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας**. Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε σε ηλεκτρονική μορφή με τη χρήση του εργαλείου Google Forms στο οποίο υπήρχαν ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και διαβαθμισμένης κλίμακας. Διανεμήθηκε κυρίως μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στα μέλη ΔΕΠ και τις γραμματείες των τμημάτων οι οποίοι με τη σειρά τους το διένειμαν στους φοιτητές μέσω της πλατφόρμας e-class καθώς και σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης των τμημάτων που διέθεταν.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι υπήρξε πολύ θετική ανταπόκριση κυρίως από τα τμήματα που έχουν εντάξει στο πρόγραμμα σπουδών τους, την εκπαίδευση των ΣΒΑ. Παρατηρήθηκε προσωπικό ενδιαφέρον από μέλη ΔΕΠ για τη διεξαγωγή της έρευνας διασφαλίζοντας την εγκυρότητα συλλογής των δεδομένων. Δυστυχώς όμως δεν ήταν δυνατόν να εξαχθεί ακριβές ποσοστό απόκρισης καθώς η έρευνα διεξήχθη κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19 και δεν ήταν δυνατόν να μετρηθεί από πόσα άτομα παραλήφθηκε και διαβάστηκε. Σημαντικό όμως είναι ότι άκυρα ερωτηματολόγια κρίθηκαν σχεδόν ελαχίστου αριθμού περί τα (9) εννέα. Ενώ από τα υπάρχοντα ούτε (1) ένα δεν υπήρξε ελλιπώς συμπληρωμένο. **Συνοψίζοντας από τα 591 συνολικά ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν, τα 582 ήταν έγκυρα.**

3.3 Περίγραμμα Ερωτηματολογίου & Εργαλεία Ανάλυσης Δεδομένων

Διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας ορίστηκε από 14/4/21 έως 10/5/21. Ο τρόπος εξαγωγής αποτελεσμάτων για την περιγραφική στατιστική επεξεργασία και ανάλυση χρησιμοποιήθηκε το Microsoft Office Excel, ενώ για την επαγωγική ανάλυση το εργαλείο SPSS (Superior Performance Software Systems) ως το πιο δημοφιλές πρόγραμμα και ανάλυσης στατιστικών δεδομένων. Το ερωτηματολόγιο το οποίο βασίστηκε στην έρευνα των Zamora-Polo *et al.* (2019) και Jankowska, Smith and Buehler (2014) αποτελείται από δύο μέρη, στο πρώτο χρησιμοποιούνται κατηγορικά στοιχεία ενώ στο δεύτερο μέρος χρησιμοποιούνται δέσμες ερωτήσεων οι οποίες απαντώνται με βάση την κλίμακα Likert που διαμορφώνεται σε ένα εύρος πέντε απαντήσεων από το :

1. «Διαφωνώ εντελώς» υποδηλώνει την απουσία συναίνεσης
2. «Διαφωνώ» υποδηλώνει τον ελάχιστο βαθμό συναίνεσης
3. «Ουδέτερο» υποδηλώνει σχετική συναίνεση
4. «Συμφωνώ» υποδηλώνει συναίνεση
5. «Συμφωνώ απόλυτα» υποδηλώνει υψηλό βαθμό συναίνεσης

Κεφάλαιο 4. Ανάλυση Δεδομένων - Αποτελέσματα

Γενικό συμπέρασμα είναι ότι για την επόμενη δεκαετία οι ΣΒΑ θα βρίσκονται στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος κρατών, οργανισμών, επιχειρήσεων και πολιτών. Ο σχετικά μεγάλος αριθμός των διαφορετικών τμημάτων του Πανεπιστημίου που ερευνήθηκαν μας επέτρεψαν να έχουμε μια συμπερασματική ανάλυση με σκοπό να αναγνωρίσουμε σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε μεταβλητές όπως το φύλο, και η κατεύθυνση σπουδών.

Συνεπώς διερευνήθηκε η συσχέτιση φύλου και τμημάτων:

1. Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων
2. Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής
3. Οικονομικών Επιστημών

4. Βαλκανικών, Σλαβικών & Ανατολικών Σπουδών
5. Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών
6. Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής
7. Μουσικής Επιστήμης & Τέχνης
8. Εφαρμοσμένης Πληροφορικής

Επιπρόσθετα συσχετίστηκε η διαφορετική αντίληψη που επικρατεί ανάμεσα στα 8 διαφορετικά τμήματα αναφορικά με την επαγγελματική ζωή και τις προσωπικές επιλογές. Στη συνέχεια συσχετίστηκαν οι ΣΒΑ που δεν κρίθηκαν καθόλου σημαντικοί και σε αυτούς που κρίθηκαν ως πολύ σημαντικοί.

Τέλος ερευνήθηκε η εμπλοκή των δύο σημαντικών φορέων εντός του Πανεπιστημίου Μακεδονίας αναφορικά με εκπαίδευση & ευαισθητοποίηση που δεν είναι άλλοι από:

1. Το Γραφείο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (EMAS) και
2. Τη Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης που παρέχει κάθε τύπου υποστηρικτικό υλικό & υποδομή.

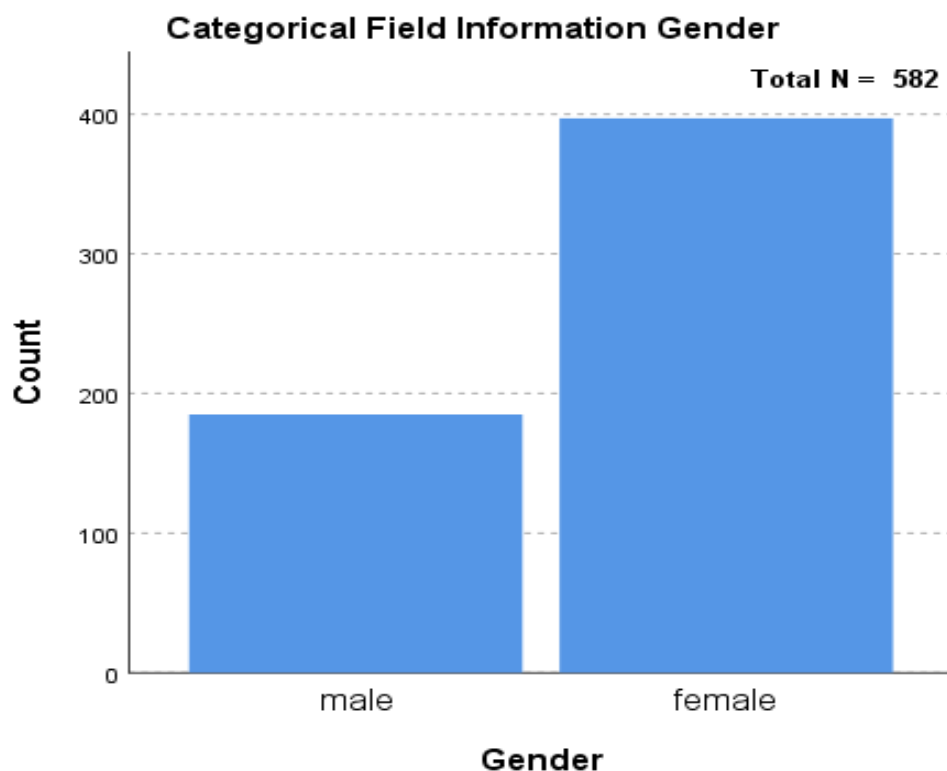
Αφενός μεν για το EMAS εξετάστηκε ως προς την συνεισφορά του στην επίγνωση και ευαισθητοποίηση του φοιτητικού πληθυσμού καθώς καλύπτει τον πυλώνα περιβάλλον, ενώ για τη βιβλιοθήκη ανιχνεύθηκε το επίπεδο των αναγκών των φοιτητών αντιμετωπίζοντάς τους ως πελάτες με στόχο την ικανοποίησή τους παρέχοντάς τους ποιοτικότερες υπηρεσίες ώστε μέσω των προγραμμάτων σπουδών κάθε τμήματος να δημιουργηθεί η κατάλληλη υποδομή (Meletiou and Katsirikou, 2009; Meletiou, 2010). Η βιβλιοθήκη καλύπτει τους υπόλοιπους πυλώνες, οικονομικό και κοινωνικό, υποστηρίζοντας οικονομικά με την παροχή εκπαιδευτικού υλικού για την έρευνα και κοινωνικού ως φορέας πολιτισμού και παράγοντας συμπερίληψης.

Για την επεξεργασία των μεταβλητών χρησιμοποιήθηκε η περιγραφική στατιστική κατά Kruskal-Wallis. Για όλους τους ελέγχους υποθέσεων υπολογίστηκε το $\alpha=0,05$ ως επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας που σημαίνει ότι όταν η τιμή p-value είναι μικρότερη από το 0,05 συνάγεται το συμπέρασμα ότι υπάρχει στατιστικά

σημαντική διαφορά μεταξύ των μέσων τιμών των μεταβλητών στις επιμέρους κατηγορίες του δείγματος. Στην περίπτωση στατιστικά σημαντικών διαφορών απεικονίζονται τα αντίστοιχα θηκογράμματα για σύγκριση μεταξύ των ομάδων. Το θηκόγραμμα (boxplot), στην περιγραφική στατιστική, παρέχει πολλαπλές πληροφορίες για ένα σύνολο παρατηρήσεων: την χαμηλότερη μέτρηση, το πρώτο τεταρτημόριο (Q1), τη διάμεση τιμή, το τρίτο τεταρτημόριο (Q3), και την υψηλότερη τιμή μέτρησης. Οι αποστάσεις μεταξύ των διαφόρων τμημάτων του θηκογράμματος βοηθούν να αποτυπωθεί το μέγεθος της διασποράς και η ασυμμετρία των δεδομένων.

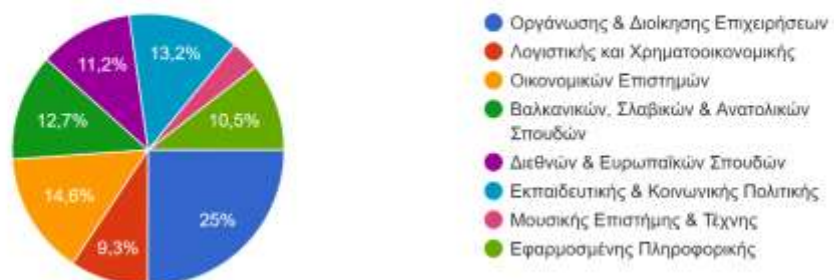
Εξάγοντας τα κατηγορικά δεδομένα της έρευνας αναφορικά με το **φύλο** παρατηρήθηκε ότι κυρίαρχο ήταν το **γυναικείο με ποσοστό περί του 67%** (διάγραμμα 1). Το γεγονός αυτό ενδέχεται να σημαίνει ότι ίδιος πληθυσμός υπάρχει στο Πανεπιστήμιο, ότι ενδέχεται να υπήρχε μεγαλύτερη προθυμία από πλευράς γυναικείου φύλου να συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο, ή ότι λόγω τυχειότητας του δείγματος να απευθύνθηκε σε περισσότερες γυναίκες. Επιπρόσθετα σε πολλές απαντήσεις παρατηρείται ότι το γυναικείο φύλο, υποβάλλει απαντήσεις επιπέδου συμφωνών απόλυτα, αντίθετα από το ανδρικό φύλο που επιλέγει ουδετερότητα ή «συμφωνώ». Αναφορικά με την **ηλικία** η επικρατούσα είναι αυτή των **20-21 ετών** ενώ τα ποσοστά στα **έτη φοίτησης** κυμαίνονται περίπου ισόποσα και στα **τέσσερα έτη σπουδών**.

Η γενική συμμετοχή μεταξύ των τμημάτων του Πανεπιστημίου κατανέμεται στα ποσοστά που περιγράφονται στο παρακάτω γράφημα με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής 25% από το τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και μικρότερο ποσοστό του 9,3% το τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης. Τα υπόλοιπα τμήματα κυμαίνονται σε ποσοστά που διαφέρουν περίπου κατά 1 μονάδα μεταξύ τους (διάγραμμα 2).

Διάγραμμα 1. Κατανομή φύλων

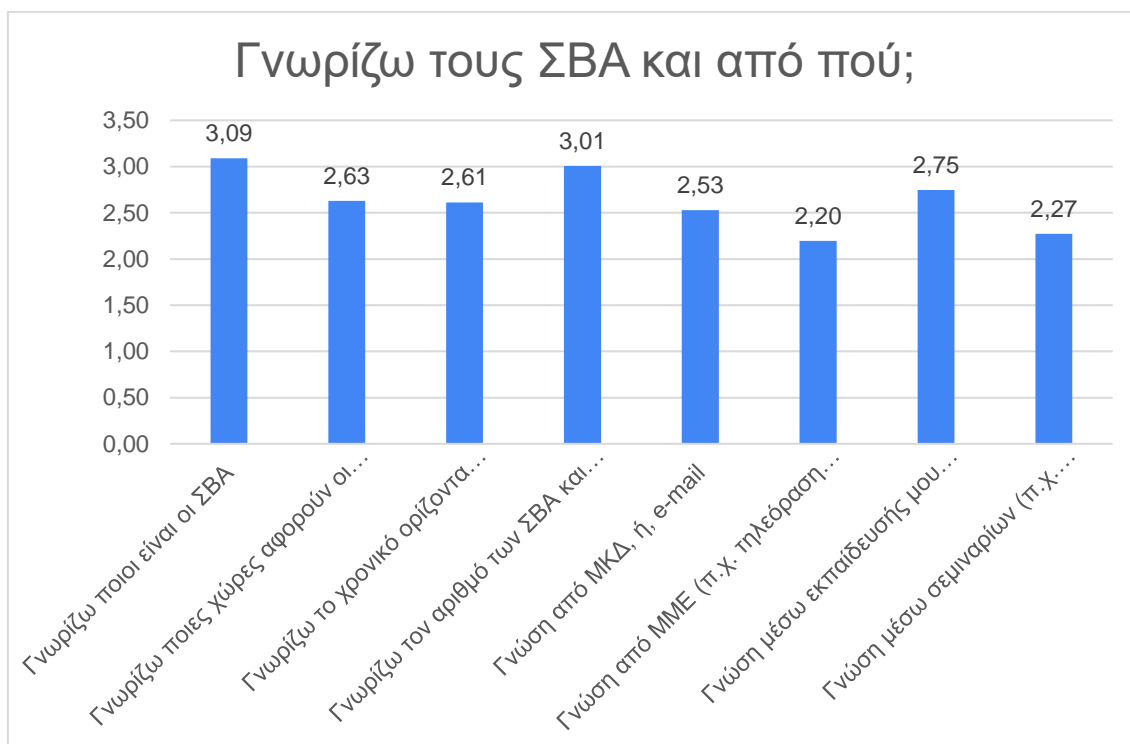
A3. Τμήμα
591 απαντήσεις

Διάγραμμα 2. Κατανομή τμημάτων ΠΑΜΑΚ

Αναφορικά με τη **δέσμη ερωτήσεων #5** που περιγράφονται στο παράρτημα 1 οι οποίες αφορούν **στην επίγνωση και το μέσο πληροφόρησης των γνώσεων για τους ΣΒΑ**, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η επίγνωση των ΣΒΑ στο φοιτητικό πληθυσμό συγκριτικά με άλλες χώρες βάσει της βιβλιογραφίας κρίνεται ως ικανοποιητική σε ποσοστό περί του 66% θετικών απαντήσεων και 34% αρνητικών. Εμβαθύνοντας στην επόμενη ερώτηση αναφορικά με ποιες χώρες αφορούν οι ΣΒΑ, στο 51% υπήρξε θετική ανταπόκριση, ενώ στη γνώση τους για το χρονικό ορίζοντα τα θετικά ποσοστά ελαττώνονται στο 48%. Τέλος στην ερώτηση αναφορικά με την επίγνωση του αριθμού των ΣΒΑ οι θετικές απαντήσεις κυμάνθηκαν σε ποσοστό 61%.

Ενδιαφέρον προκαλεί το γεγονός ότι έχουν λάβει σχετικά περιορισμένη πληροφόρηση περί του 46% των θετικών απαντήσεων από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι εργαλείο που απευθύνεται και χρησιμοποιείται περισσότερο από τη νέα γενιά. Επίσης το 53% έχει λάβει τυπική εκπαίδευση για τους στόχους ενώ υπολείπεται το μισό του δείγματος που χρήζει τυπικής ή άτυπης εκπαίδευσης. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μαζί με την ερώτηση γύρω από τα σεμινάρια που είναι πιο άτυπη εκπαίδευση εμφανίζουν μικρό θετικό ποσοστό του 34% και 36% αντίστοιχα. Η δυναμική της τυπικής εκπαίδευσης και η αποτελεσματικότητά της αποδεικνύεται από τα προαναφερθέντα αποτελέσματα καθώς τα ΜΚΔ και τα ΜΜΕ χρησιμοποιούνται κυρίως για ψυχαγωγικούς λόγους. Συνεπώς υπολογίζοντας το μέσο όρο των ερωτήσεων της δέσμης 5, εξάγεται το αποτέλεσμα ότι το σύνολο των απαντήσεων δηλώνουν «ουδέτερο» δηλαδή, σχετική συναίνεση, εκτός από το ερώτημα για τα ΜΜΕ και σεμινάρια που δηλώνουν «διαφωνώ» δηλαδή ελάχιστο βαθμό συναίνεσης (διάγραμμα 3).

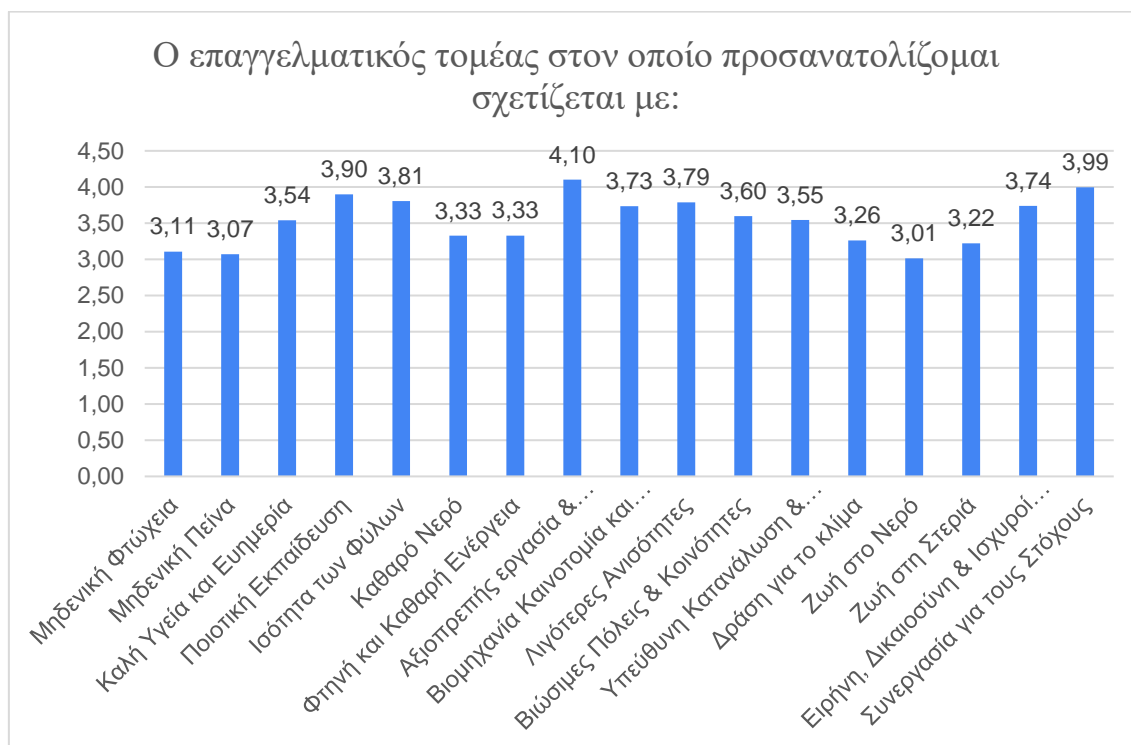

Διάγραμμα 3. Μ.Ο. συνολικών απαντήσεων για την επίγνωση στους ΣΒΑ & το μέσο πληροφόρησης

Αναφορικά με τη **δέσημη ερωτήσεων #6** που αφορά τη **συσχέτιση με τον προσανατολισμό στον επαγγελματικό τομέα**, μεγάλο ποσοστό θετικών απαντήσεων στο σύνολο των τμημάτων κατέχει ο ΣΒΑ 8 για Αξιοπρεπή εργασία και οικονομική ανάπτυξη με συντριπτική πλειοψηφία του 95%. Πολύ υψηλά ποσοστά θετικών απαντήσεων άνω του 85% παρατηρούνται στους ΣΒΑ 3-5, 9-11, 16-17. Χαμηλό ποσοστό αρνητικών απαντήσεων εμφανίζουν οι ΣΒΑ 2, 14 για μηδενική πείνα & η ζωή στο νερό ενδεχομένως λόγω της φύσης των επαγγελμάτων που θεραπεύονται στο ΠΑΜΑΚ. Αναλύοντας τις συσχετίσεις μεταξύ τμημάτων παρατηρούμε ότι υπάρχει διαφοροποίηση στις διαμέσους σχετικά με τους στόχους με μόνη σύγκλιση στους συνολικά έξι (6) παρακάτω ΣΒΑ 2, 5, 11, 14, 15, 17 (διάγραμμα παράρτημα 1). Υπολογίζοντας τον μέσο όρο απαντήσεων της δέσμης 6, εξάγεται το αποτέλεσμα ότι το σύνολο 10 απαντήσεων δηλώνουν «συμφωνώ» δηλαδή συναίνεση και αναφέρονται στους ΣΒΑ 3-5, 8-12, 16-17, ενώ το σύνολο 7 απαντήσεων δηλώνουν «ουδέτερο» δηλαδή, σχετική συναίνεση και αναφέρονται στους ΣΒΑ 1-2, 6-7, 13-15. Συσχετίζοντας τα φύλα παρατηρούμε ότι διαφοροποίηση απόψεων παρατηρείται στους 4 παρακάτω ΣΒΑ 3-5, 10 όπου το μέγεθος της διασποράς εντοπίζεται κυρίως στο γυναικείο φύλο.

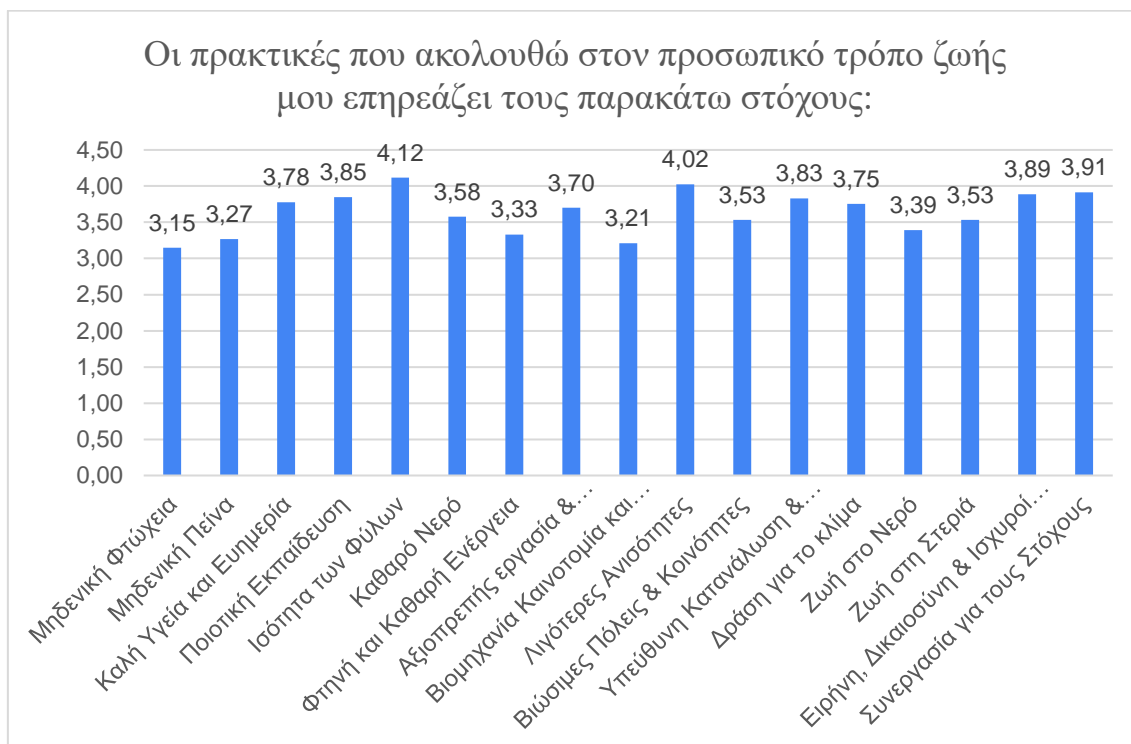
Υπολογίζοντας τη διάμεσο τιμή στα φύλα παρατηρούμε ότι τα αποτελέσματα είναι ακριβώς ίδια με τον Μ.Ο των συνολικών (διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4. Μ.Ο. συνολικών απαντήσεων για επαγγελματικό προσανατολισμό

Όσον αφορά τη **δέσημ ερωτήσεων #7** που σχετίζεται με τον **προσωπικό τρόπο ζωής** παρατηρείται ότι στο σύνολο των τμημάτων μεγάλο ποσοστό θετικών απαντήσεων αξιολογούν το ΣΒΑ 5 για Ισότητα των φύλων με θετικό ποσοστό 96% με αμέσως επόμενο τον ΣΒΑ 17 για Συνεργασία για τους στόχους σε θετικό ποσοστό 94% ενώ ακολουθούν τρεις (3) ΣΒΑ σε ίδιο θετικό ποσοστό του 93% οι οποίοι είναι οι 4, 10, 16, ενώ στην αμέσως επόμενη μονάδα βρίσκονται οι ΣΒΑ 3 & 9 που αφορούν καλή υγεία και ευημερία και υπεύθυνη κατανάλωση. Αξίζει να τονιστεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (53%) σε συναίνεση και απόλυτη συναίνεση (37%) εμφανίζουν οι ΣΒΑ 3 & 5. Εντυπωσιακό είναι ότι αρνητικό ποσοστό εμφανίζουν οι ΣΒΑ 1-2 & 9 που αφορούν Μηδενική Φτώχεια, Μηδενική Πείνα και Βιομηχανία Καινοτομία & Υποδομές, προφανώς θεωρώντας ότι σε προσωπικό επίπεδο δεν υπάρχει δυνατότητα προσωπικής εμπλοκής. Συνεπώς υπολογίζοντας το μέσο όρο των ερωτήσεων της δέσμης 7, εξάγεται το αποτέλεσμα ότι το σύνολο 12 απαντήσεων δηλώνουν «συμφωνώ» δηλαδή συναίνεση και αναφέρονται στους ΣΒΑ 3-6, 8, 10-13, 15-17, ενώ το σύνολο 5

απαντήσεων δηλώνουν «ουδέτερο» δηλαδή, σχετική συναίνεση και αναφέρονται στους ΣΒΑ 1-2, 7, 9, 14. Συσχετίζοντας τα φύλα παρατηρούμε ότι διαφοροποίηση απόψεων παρατηρείται στους επτά (7) παρακάτω ΣΒΑ 2-3, 10-12, 14-15, όπου η τιμή της διαμέσου σε ορισμένους ΣΒΑ διαφέρει ανάμεσα στα φύλα, ενώ σε ορισμένους εντοπίζεται διαφορετικό μέγεθος διασποράς. Υπολογίζοντας τη διάμεσο τιμή στα φύλα παρατηρούμε ότι τα αποτελέσματα είναι ακριβώς ίδια με τον Μ.Ο των συνολικών (διάγραμμα 5).

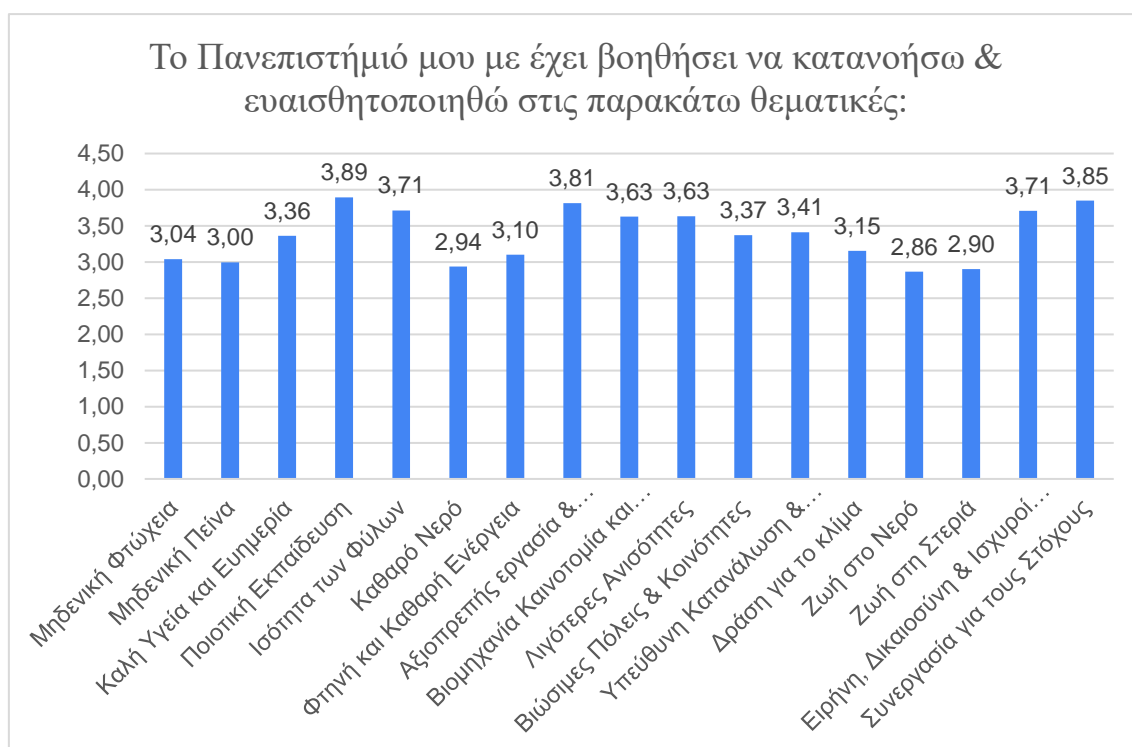

Διάγραμμα 5. Μ.Ο. συνολικών απαντήσεων για τον προσωπικό τρόπο ζωής

Όσον αφορά τη δέση ερωτήσεων #8 σχετικά με τις γνώσεις που έχουν προσλάβει καθώς και την ευαισθητοποίησή τους από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, παρατηρούμε ότι η σύγκλιση απόψεων στο σύνολο των τμημάτων παρατηρείται στους ΣΒΑ 4-5, 8-10, 16-17 με πρωτεύων τον ΣΒΑ 4 για Ποιοτική εκπαίδευση σε ποσοστό θετικών απαντήσεων 91% οι ΣΒΑ 8 για Αξιοπρεπή εργασία και 17 για Συνεργασία για τους στόχους, ακολουθούν κατά μία μονάδα στο 90%, ενώ στο 88% λαμβάνει ο 16 για Ειρήνη, Δικαιοσύνη & Ισχυρούς θεσμούς και στο 87% ο 9 για Βιομηχανία Καινοτομία και Υποδομές. Σε ακριβώς ίδιο ποσοστό μεγέθους 86% κυμαίνονται οι 5 & 10 που αφορούν Ισότητα φύλων και Λιγότερες ανισότητες.

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Υπολογίζοντας το μέσο όρο των ερωτήσεων της δέσμης 8, εξάγεται το αποτέλεσμα ότι το σύνολο 7 απαντήσεων δηλώνουν «συμφωνώ» δηλαδή συναίνεση και αναφέρονται στους ΣΒΑ 4-5, 8-10, 16-17 ενώ το σύνολο 10 απαντήσεων δηλώνουν «ουδέτερο» δηλαδή, σχετική συναίνεση και αναφέρονται στους ΣΒΑ 1-3, 6-7, 11-15. Αντιλαμβανόμαστε ότι με το μεγάλο ποσοστό, σχετικής συναίνεσης των απαντήσεων, θα πρέπει το Πανεπιστήμιο να επικεντρωθεί στη διδασκαλία όλων των στόχων. Συσχετίζοντας δε τα τμήματα που έχουν ενσωματώσει τους ΣΒΑ στο πρόγραμμα σπουδών τους ερμηνεύεται η ποιοτικότερη επιλογή στόχων σχετικά με τον επαγγελματικό προσανατολισμό του τμήματος (διάγραμμα 6).

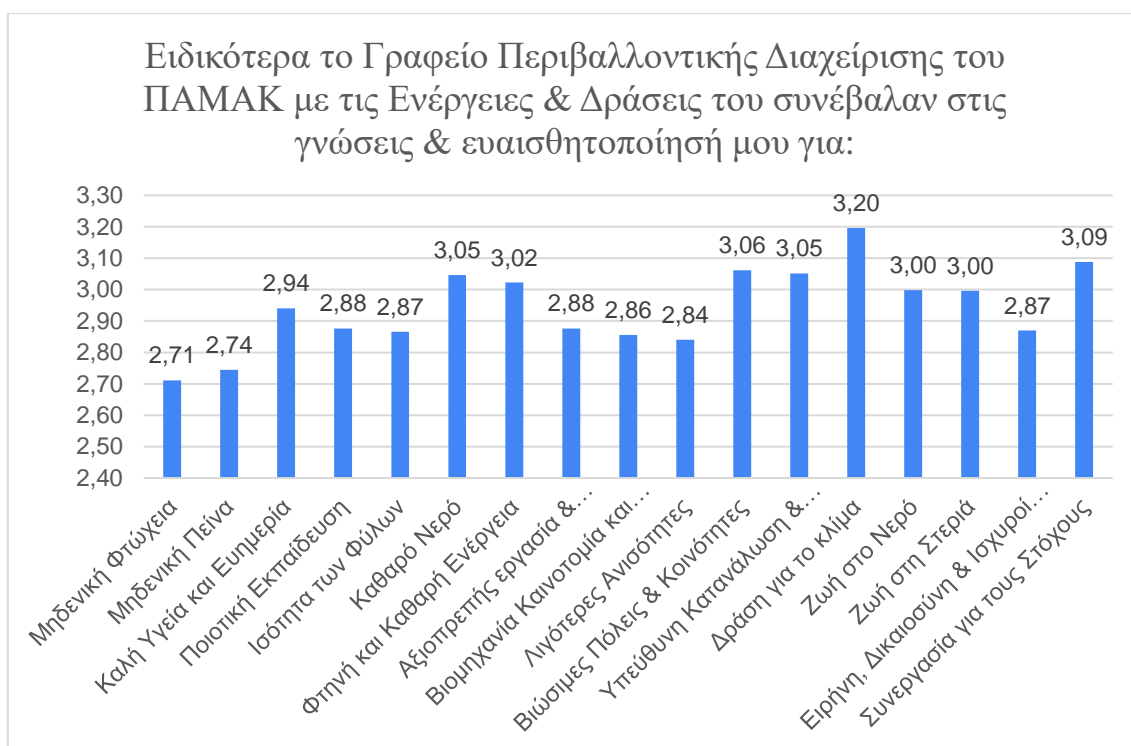

Διάγραμμα 6. Μ.Ο. συνολικών απαντήσεων για το ΠΑΜΑΚ

Αναφορικά με τη **δέσμη ερωτήσεων #9-10** σχετικά με τη συνεισφορά του Γραφείου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΓΠΔ, EMAS) για την επίγνωση στις θεματικές των ΣΒΑ παρατηρείται το εξής παράδοξο. Ενώ το ποσοστό του πληθυσμού που απάντησε ότι γνωρίζει την ύπαρξη του γραφείου αφορά μόνο το 51%, ωστόσο όλοι απάντησαν στην επόμενη ερώτηση, κατά πόσο έχει επηρεαστεί η ευαισθητοποίησή τους σχετικά με τους στόχους. Στο δείγμα που δήλωσε ότι γνώριζε το ΓΠΔ όλες οι απόψεις συνέκλιναν στο ότι επηρεάστηκαν θετικά αναφορικά με τον ΣΒΑ13 Δράση για το

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

κλίμα, ο οποίος ήταν ο πρωτεύων με θετικό ποσοστό 79%. Ενώ σε ποσοστό 77% ακολουθεί ο ΣΒΑ17 που αφορά τη Συνεργασία για τους ΣΒΑ και στη συνέχεια ο ΣΒΑ11 για Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες. Το δείγμα συμμετεχόντων που δήλωσε ότι δε γνώριζε το ΓΠΔ κυμάνθηκε σε στάση ουδετερότητας. Συνεπώς υπολογίζοντας το μέσο όρο των ερωτήσεων της δέσμης #9, εξάγεται το αποτέλεσμα ότι το σύνολο όλων των απαντήσεων δηλώνουν «ουδέτερο» δηλαδή, σχετική συναίνεση και αναφέρονται σε όλους τους ΣΒΑ (διάγραμμα 7). Στο διάγραμμα παραρτήματος 2, αναλύονται τα αποτελέσματα λεπτομερέστερα ανά θετική και αρνητική γνώση του ΓΠΔ. Γεγονός που ερμηνεύεται για το μεγάλο ποσοστό άγνοιας του ΓΠΔ είναι η περίοδος που διεξήχθη η έρευνα καθώς εξαιτίας της πανδημικής κρίσης τα Πανεπιστήμια όλης της υφηλίου πραγματοποιούσαν τα μαθήματα με εξ'αποστάσεως εκπαίδευση. Οι δράσεις που το ΓΠΔ πραγματοποιούσε επικεντρώνονταν στο φυσικό χώρο του ΠΑΜΑΚ, συνεπώς οι φοιτητές 1^{ου} και 2^{ου} έτους είχαν απόλυτη ή μερική άγνοια του φυσικού χώρου και κατά συνέπεια των δράσεων που πραγματοποιούνταν εντός.

Διάγραμμα 7. Μ.Ο. συνολικών απαντήσεων για το γραφείο EMAS

Στον πίνακα 2 που ακολουθεί θα παρατηρήσουμε τα συνολικά ποσοστά των τμημάτων αναφορικά με τους ΣΒΑ που τα επιμέρους τμήματα αξιολογούν ως πρώτη

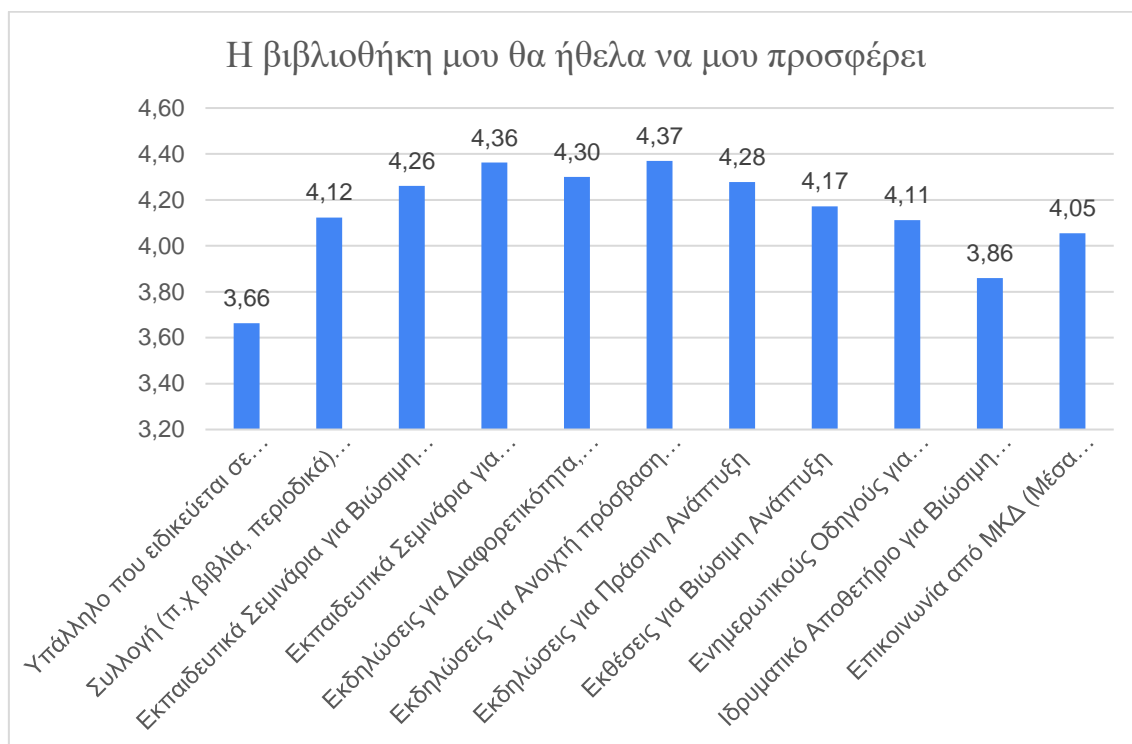
και τελευταία προτεραιότητα. Παρατηρείται ότι οι στα τμήματα (όπως ΔΕΣ, ΕΚΠ, ΟΔΕ) στα οποία έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα σπουδών τους η εκπαίδευση των ΣΒΑ, ότι έχουν σαφή προσανατολισμό με το αντικείμενο σπουδών του εκάστοτε τμήματος εμφανίζοντας ποιοτικότερες επιλογές. Πολλά δε τμήματα έχουν απόλυτη σύγκλιση απόψεων, ενώ τμήματα που εμφανίζουν χαμηλότερα ποσοστά επίγνωσης των ΣΒΑ επιλέγουν γενικότερους στόχους. Γεγονός που δεν αποτελεί έκπληξη είναι ότι για τον προσωπικό τρόπο ζωής οι επιλογές διαφέρουν. Στην περίπτωση του ΠΑΜΑΚ παρατηρούμε εκ των αποτελεσμάτων ότι στη μεγάλη πλειοψηφία των τμημάτων σε ποσοστό θετικών απαντήσεων εμφανίζονται οι ΣΒΑ 5 και 3 για την ισότητα των φύλων και καλή υγεία και ευημερία.

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Πίνακας 2. Σημαντικοί & Λιγότερο σημαντικοί ΣΒΑ/Τμήμα

Τμήματα	Γνώση	Επαγγελματικός		Προσωπικό		ΕΜΑΣ		ΠΑΜΑΚ	
		Πρώτος ΣΒΑ	Τελευταίος ΣΒΑ	Πρώτος ΣΒΑ	Τελευταίος ΣΒΑ	Πρώτος ΣΒΑ	Τελευταίος ΣΒΑ	Πρώτος ΣΒΑ	Τελευταίος ΣΒΑ
Όλα	66%								
1. ΟΔΕ	66%	+ΣΒΑ 8 96%	-ΣΒΑ 2 30%	+ΣΒΑ 5 97%	-ΣΒΑ 1, 26%	+ΣΒΑ 13 86%	-ΣΒΑ 1 24%	+ΣΒΑ 8 94%	-ΣΒΑ 2 30%
2. ΛΧ	49%	+ΣΒΑ 8 98%	-ΣΒΑ 2 38%	+ΣΒΑ 3-5,16-17, 94%	-ΣΒΑ 1, 25%	+ΣΒΑ 11-13 83%	-ΣΒΑ 1 28%	+ΣΒΑ 9,17 92%	-ΣΒΑ6 36%
3. ΟΕ	65%	+ΣΒΑ 8, 17 96%	-ΣΒΑ 6 35%	+ΣΒΑ 12, 94%	-ΣΒΑ 1, 27%	+ΣΒΑ 13 84%	-ΣΒΑ1 30%	+ΣΒΑ8 92%	-ΣΒΑ 2 36%
4. ΒΣΑΣ	76%	+ΣΒΑ 8, 10 98%	-ΣΒΑ 14 27%	+ΣΒΑ 17 99%	-ΣΒΑ 14 16%	+ΣΒΑ 7 73%	-ΣΒΑ2 41%	+ΣΒΑ16 92%	-ΣΒΑ 14-15 32%
5. ΔΕΣ	74%	+ΣΒΑ 16 97%	-ΣΒΑ 14 25%	+ΣΒΑ 5 98%	-ΣΒΑ 9 31%	+ΣΒΑ 11- 13 72%	-ΣΒΑ 1-2,5 38%	+ΣΒΑ 16 95%	-ΣΒΑ 14 45%
6. ΕΚΠ	71%	+ΣΒΑ 10 97%	-ΣΒΑ 14 45%	+ΣΒΑ 5, 99%	-ΣΒΑ 9 29%	+ΣΒΑ 13 74%	-ΣΒΑ 1 36%	+ΣΒΑ 4 99%	-ΣΒΑ 14 28%
7. ΜΕΤ	48%	+ΣΒΑ 4 100%	-ΣΒΑ 1-2,9,14 48%	+ΣΒΑ 4,8 91%	-ΣΒΑ 1 38%	+ΣΒΑ 16 71%	-ΣΒΑ 3-4,8- 12, 15 38%	+ΣΒΑ 4 95%	-ΣΒΑ 1 57%
8. ΕΠ	59%	+ΣΒΑ 8-9 97%	-ΣΒΑ 2, 14 38%	+ΣΒΑ 4 98%	-ΣΒΑ1 31%	+ΣΒΑ 17 77%	-ΣΒΑ1 39%	+ΣΒΑ 8-9, 17 90%	-ΣΒΑ 1-2 51%

Όσον αφορά τις απαντήσεις για τη βιβλιοθήκη, οι απόψεις συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό και υπάρχει μόνο θετική στάση σε όλες τις προτάσεις του ερωτηματολογίου, όπου τα εκπαιδευτικά σεμινάρια ορίζονται ως μεγάλη προτεραιότητα μαζί με εκδηλώσεις, εκθέσεις και ενημερωτικούς οδηγούς. Ανάμεσα στα φύλα παρατηρείται ότι το γυναικείο είναι αυτό που συμφωνεί απόλυτα ιδιαίτερα σε θέματα συμπερίληψης, κατάρτισης και εξειδικευμένου υπαλλήλου. Θα πρέπει να τονιστεί ότι σε μεγάλη προτεραιότητα στις απαντήσεις «συμφωνώ απόλυτα», αξιολογήθηκε η Ανοιχτή πρόσβαση στη γνώση καθώς η «ανοιχτότητα» ως στάση, έχει ήδη καλλιεργηθεί από τη βιβλιοθήκη έχοντας γίνει αντιληπτή η αξία του ελεύθερου διαμοιρασμού της γνώσης. Συνεπώς υπολογίζοντας τον μέσο όρο των ερωτήσεων της δέσμης 11, εξάγεται το αποτέλεσμα ότι το σύνολο όλων των απαντήσεων δηλώνουν «Συμφωνώ» δηλαδή, συναίνεση και αναφέρονται σε όλες τις προτάσεις για υποστήριξη Βιώσιμης εκπαίδευσης και το ίδιο ακριβώς αποτέλεσμα διαμέσου τιμής εμφανίζεται και στα φύλα (διάγραμμα 8).

Διάγραμμα 8. Μ.Ο. συνολικών απαντήσεων για τη βιβλιοθήκη

Από τις απόψεις των φοιτητών ως προέκταση της ερώτησης «άλλο» παρέχοντας τη δυνατότητα ελεύθερου κειμένου, τονίστηκε η ανάγκη για περισσότερα σεμινάρια κυρίως για τα θέματα Ισότητας, Συμπερίληψης, Περιβάλλοντος και Ψηφιακών Δεξιοτήτων όπως επίσης τη σημαντικότητα της συμπερίληψης των ατόμων με προβλήματα όρασης για την κατάρτιση και επίγνωση τους σε θέματα βιωσιμότητας, με νέα εκπαιδευτικά εργαλεία όπως ακουστικά βιβλία, εκτυπώσεις αφής ή και τρισδιάστατες, όπως και ηχητικές οδηγίες.

Επιπρόσθετα τονίστηκε η ανάγκη για βιωματικές δια ζώσης εθελοντικές δράσεις, καθώς και την υιοθέτηση θεματικών εβδομάδων όπου κάθε βδομάδα θα αφιερώνεται σε κάθε στόχο, συνοδευόμενη με το αντίστοιχο ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό. Μεγάλη επιρροή είναι δυνατόν να ασκηθεί στις φοιτητικές ομάδες από την οργάνωση ΑΙΕSEC όπου έχει καθαρά εθελοντική δομή και οι δράσεις που πραγματοποιεί επαφίονται στην εθελοντική διάθεση και δράση φοιτητών όπου μάλιστα αναφέρθηκε εντός του ερωτηματολογίου από φοιτητές ότι η μόνη γνώση που έχουν αποκτήσει αναφορικά με τους ΣΒΑ είναι από την ομάδα ΑΙΕSEC.

Συνεργασία είναι η πρόταση-κλειδί και των ίδιων των φοιτητών:

α) με άλλα Πανεπιστήμια που διαθέτουν περισσότερη επίγνωση και διακρίνονται σε κατατάξεις ως προς τη δέσμευσή τους σε θέματα βιωσιμότητας, με φορείς (τοπικούς, εθνικούς & διεθνείς) που δραστηριοποιούνται σε θέματα βιωσιμότητας, β) ανάμεσα σε Βιβλιοθήκη και Γραφείο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, γ) μεταξύ των τμημάτων του Ιδρύματος. Τέλος η δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού αποτέλεσε μια προοπτική που η νέα γενιά αξιολογεί ως ενδιαφέρουσα, η χρήση των ΜΚΔ ως εργαλείο για τη γνωστοποίηση & ευαισθητοποίηση σε θέματα Βιωσιμότητας όπως επίσης η ενίσχυση του μαθήματος γυναικείας επιχειρηματικότητας από το τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων (ΟΔΕ) ως απαιτούμενο στο πρόγραμμα σπουδών για την εξάλειψη της εργασιακής ανισότητας στο γυναικείο φύλο.

Κεφάλαιο 5. Συμπεράσματα

Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης να μελετηθούν οι βέλτιστες πρακτικές που είναι εφικτές και υπάρχει ήδη εμπειρία και τεκμηρίωση σε διεθνές επίπεδο, λειτουργώντας ως έμπνευση για κάθε βιβλιοθήκη. Αναλύοντας το θεωρητικό επίπεδο διακρίνουμε τη δυνατότητα οι βιβλιοθήκες να μπορούν να οδηγήσουν την επίτευξη της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ μέσω των δράσεων τους.

Αναφορικά με το ΣΒΑ 1 για μηδενική φτώχεια τεκμηριώνεται πόσο μεγάλη ανάγκη υπάρχει για πρόσβαση στις πληροφορίες που οι βιβλιοθήκες παρέχουν με κατάλληλη συνδεσιμότητα και παράλληλη εκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων οδηγώντας φτωχούς πληθυσμούς σε αναζήτηση και διεκδίκηση καλύτερων συνθηκών εργασίας με αποτέλεσμα τη βελτίωση βιοτικού επιπέδου.

Μηδενική πείνα που είναι ο ΣΒΑ 2 με την παροχή τεχνογνωσίας σε γεωργικές μεθόδους και καλλιέργειες και παρέχοντας τις ίδιες τις υποδομές εγκαταστάσεών τους, οι βιβλιοθήκες συνεισφέρουν ουσιαστικά στην ελάττωση της πείνας.

Καλή υγεία και ευημερία αναφερόμενοι στον ΣΒΑ 3 οι ιατρικές, νοσοκομειακές και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες αποτελούν σημείο αναφοράς όχι μόνο για την πρόσβαση στην ιατρική έρευνα αλλά και στην σύνταξη οδηγιών υγείας και ευεξίας για την ορθή ιατρική πληροφόρηση και την αποφυγή λανθασμένων πληροφοριών και αντιλήψεων που συχνά επικρατούν. Νέες τεχνολογίες στην ιατρική έρευνα όπως τρισδιάστατες εκτυπώσεις μπορούν να δώσουν λύσεις σε προβλήματα υγείας που ως τώρα δεν ήταν εφικτές.

Γεγονός και έρευνες που αντλήθηκαν και δεν έχουν καταγραφεί στον αιώνα μας, είναι η ανταπόκριση των βιβλιοθηκών σε Πανδημική κρίση. Μέχρι τώρα η μόνη βιβλιογραφία που έχει καταγραφεί είναι η διαχείριση κρίσεων σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών αλλά όχι συνθήκες πανδημίας στις βιβλιοθήκες. Μείζον αποδείχθηκε το θέμα της παροχής ακριβούς και ορθής πληροφόρησης σε ιατρικές πηγές και έρευνες ώστε να υπάρχει άρτια καταρτισμένο προσωπικό νοσηλευτικό και ιατρικό για την

αντιμετώπιση της. Χρειάστηκε να ερευνηθούν και να καταγραφούν κατευθυντήριες οδηγίες αναφορικά με τον τρόπο διαχείρισης και απολύμανσης του φυσικού τους υλικού, αλλά και οδηγίες για τη φυσική απόσταση ανάμεσα στο προσωπικό. Πολύ περισσότερο όμως αποδείχτηκε η αξία του ψηφιοποιημένου και κάθε ηλεκτρονικού υλικού και η παροχή του εξ' αποστάσεως.

Ποιοτική εκπαίδευση που συνιστά τον ΣΒΑ 4, κάθε βιβλιοθήκη κάθε είδους μπορεί να συνεισφέρει στην παροχή ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης. Με την κατάλληλη εκπαίδευση των ίδιων των ανθρώπινων πόρων τους οι βιβλιοθήκες δημιουργούν υποδομές απευθυνόμενες σε κάθε πολίτη. Ξεκινώντας από την παροχή προγραμμάτων φιλαναγνωσίας σε βρέφη, προχωρώντας σε προγράμματα για μαθητές κάθε επιπέδου εκπαίδευσης και φοιτητές αλλά φτάνοντας σε απομακρυσμένες περιοχές ή ανθρώπους που η πρόσβαση στο φυσικό χώρο και περιεχόμενο δεν είναι πάντα εφικτή μειώνουν κάθε εμπόδιο στην απόκτηση γνώσης και πολλαπλασιασμού της έρευνας, παρέχοντας εξ' αποστάσεως υποδομή. Πληροφορούν τους αναγνώστες τους με εκπαιδευτικά σεμινάρια ποικίλων θεματικών όπως εντοπισμό ορθών και έγκυρων πληροφοριών, ή στρατηγικών αναζήτησης στην έρευνα αλλά πολύ δε περισσότερο πρόσληψης ψηφιακών δεξιοτήτων. Δημιουργούνται ωστόσο δείκτες απόδοσης που επιτρέπουν τις αξιολογήσεις του έργου τους τεκμηριώνοντας την αναγκαιότητα ύπαρξης αλλά και πιθανών βελτιώσεων.

Αναφερόμενοι στην Ισότητα των φύλων που είναι ο ΣΒΑ 5, οι βιβλιοθήκες ως εξ' ορισμού βαθιά δημοκρατικοί θεσμοί, ενισχύουν την ενδυνάμωση των γυναικών. Με προγράμματα εκπαίδευσης σε ΤΠΕ, αγγλικής γλώσσας, επιχειρηματικότητας αλλά και καθόλου σπάνια προγραμμάτων αλφαριθμητισμού όχι μόνο ενισχύουν την αυτοπεποίθηση και αυτοσεβασμό των γυναικών σε κοινωνίες και έθνη που ακόμη η θέση της γυναίκας δεν αντιμετωπίζεται ως ίση, αλλά αυξάνει την οικονομική τους ευημερία και κατά συνέπεια των οικογενειών τους. Ιδιαίτερη σημασία έχει η ενδυνάμωση των γυναικών σε κοινωνίες που θεωρούνται περισσότερο προηγμένες καθώς δημιουργούν προγράμματα STEM για την ενίσχυση του γυναικείου φύλου στις θετικές και τεχνολογικές επιστήμες που η παρουσία του αξιολογείται ως μειονεκτούσα. Σε χώρες δε, που υστερούν οικονομικής ανάπτυξης χρήζει μεγάλης σημασίας η εκπαίδευση για την αυτοδιάθεση

του γυναικείου σώματος, της επίγνωσης και διεκδίκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως χώροι πολιτισμού, οι βιβλιοθήκες συνεισφέρουν στην εξάλειψη των έμφυλων στερεοτύπων, βελτιώνοντας τις ζωές των γυναικών. Βασιζόμενες στην ενσωμάτωση και τη συμπερίληψη, οικοδομούνται τα κατάλληλα θεμέλια για τη δημιουργία κουλτούρας σεβασμού και οριοθέτησης ανάμεσα στα φύλα.

Αναφορικά με τον ΣΒΑ 8 για οικονομική ανάπτυξη και αξιοπρεπή εργασία κάθε βιβλιοθήκη προσφέρει την υποδομή και τις εγκαταστάσεις της παρέχοντας πρόσβαση όχι μόνο σε ΤΠΕ αλλά και σε πρόσληψη δεξιοτήτων που επιτρέπουν την οικονομική ανεξαρτησία πληθυσμών που αν δεν αξιοποιηθούν θα ήταν αδύνατον να λειτουργήσουν ως φορείς ανάπτυξης. Παραδείγματα όπως ο Καναδάς ή η Σουηδία με προγράμματα υποδοχής νέων μεταναστών παρέχουν στοχευμένη εκπαίδευση, δημιουργούν υποδομές για απόκτηση δεξιοτήτων και εργασιακή αποκατάσταση παρέχοντας παράλληλα ελεύθερη σύνδεση και χρήση του εξοπλισμού ώστε οι πολίτες να υποβάλλουν αιτήσεις για θέσεις εργασίας.

Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές που ανήκουν στον ΣΒΑ 9 δημιουργούν προϋποθέσεις ώστε ο διαμοιρασμός γνώσης να είναι ελεύθερος χωρίς αποκλεισμούς και κόστος μέσω των βιβλιοθηκών. Οι αρχές της ανοιχτής πρόσβασης βρίσκουν σύμφωνες όλες τις βιβλιοθήκες για την διάχυση και αναπαραγωγή γνώσης η οποία λειτουργεί ανταποδοτικά στην ερευνητική κοινότητα και κατά συνέπεια στην κοινωνία. Σημαντικό ρόλο επιτελούν οι ακαδημαϊκές και ερευνητικές βιβλιοθήκες υποστηρίζοντας με κάθε προηγμένη τεχνογνωσία του ερευνητές.

Λιγότερες ανισότητες και ο ΣΒΑ 10 επιτυγχάνονται όταν οι κοινωνίες δημιουργούν δομές συμπερίληψης σε ομάδες πληθυσμών που για ιδιαίτερους λόγους υστερούν, επιτυγχάνοντας έτσι την ενσωμάτωσή και ανεξαρτησία τους στο σύνολο της κοινωνίας. Μετανάστες, πρόσφυγες, άτομα με προβλήματα υγείας εμφανή και μη εμφανή, γυναίκες, μειονότητες, τρίτη ηλικία είναι αποδέκτες της πλειοψηφίας των ανισοτήτων. Δράσεις συμπερίληψης και ενδυνάμωσης σε ομάδες ευάλωτες πραγματοποιούνται από πολλές Λαϊκές Βιβλιοθήκες για ανθεκτικές κοινωνίες καλλιεργώντας παράλληλα την ενσυναίσθηση. Η ισοτιμία είναι απαρέγκλιτη αρχή για την παροχή υποστηρικτικού υλικού σε κάθε ιδιαίτερη ανάγκη ώστε να αποκτηθεί η

εκπαίδευση και δια βίου μάθηση που κρίνεται ως αναγκαία. Σημαντικός είναι ο ρόλος ακαδημαϊκών και σχολικών βιβλιοθηκών για την παροχή ιδιαίτερου εκπαιδευτικού υλικού.

Στις Βιώσιμες πόλεις που αφορά και τον ΣΒΑ 11 οι βιβλιοθήκες λειτουργούν ως φορείς πολιτιστικής κληρονομιάς, τεκμηριώνοντας, διατηρώντας και προβάλλοντας την ως προϊόν ικανό να δημιουργήσει υποδομή για τουριστική ανάπτυξη και έρευνα. Παράλληλα πολλές βιβλιοθήκες δανείζουν πλέον εκτός από βιβλία και εξοπλισμό μέτρησης ενέργειας για έλεγχο του ενεργειακού αποτυπώματος και είναι πάρα πολλές αυτές που αλλάζουν το ενεργειακό τους αποτύπωμα μετατρέποντας πόρους σε βιώσιμους.

Αναφορικά με τον ΣΒΑ 16 για ειρήνη δικαιοσύνη και ισχυρούς θεσμούς η ελεύθερη πρόσβαση σε κυβερνητικά έγγραφα είναι βασική αρχή. Με το κίνημα Ανοιχτής Διακυβέρνησης και της Διακήρυξης της Lyon οι πολίτες μέσω των βιβλιοθηκών τους μπορούν να έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε έγγραφα νομικού περιεχομένου, ή περιεχομένου που αφορούν πολιτικές και κυβερνητικές αποφάσεις και πληροφορίες για την ορθότερη λήψη αποφάσεων, ενισχύοντας τη διαφάνεια, αξιοκρατία, αλλά και λογοδοσία. Οι βιβλιοθήκες μέσω των προγραμμάτων γραμματισμού στα μέσα παρέχουν στους αναγνώστες τους σημαντική πληροφόρηση αναφορικά με το διαχωρισμό ψευδών ειδήσεων, παραπληροφόρησης και ρητορικής μίσους που πρόσφατα έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις λόγω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την αποφυγή χειραγώγησης των πολιτών και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης.

Τέλος αναφορικά με το γεγονός ότι η γενιά επιστημόνων που εκπαιδεύεται αυτή τη στιγμή στην ανώτατη εκπαίδευση είναι αυτή που θα κληθεί να εφαρμόσει την Ατζέντα 2030, τα ΑΕΙ ερευνούν τις βέλτιστες μεθόδους για την αποτελεσματικότερη κατανόηση και εφαρμογή των ΣΒΑ. Επιπρόσθετα έχει γίνει κατανοητό ότι από τις προγενέστερες προσπάθειες των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) μόνο ο πυλώνας «περιβάλλον» δεν ήταν αρκετός για κουλτούρα βιώσιμης ανθρώπινης ανάπτυξης, συνεπώς υπολείπονται οι πυλώνες «κοινωνία» και «οικονομία» ώστε να καλυφθεί η Ατζέντα 2030 και οι προϋποθέσεις της. Η ένταξη στο στρατηγικό

σχεδιασμό των ΑΕΙ για βιώσιμη ανθρώπινη ανάπτυξη κρίνεται πλέον απαραίτητη ξεκινώντας από τους ίδιους τους ανθρώπινους πόρους τους οι οποίοι θα εντάξουν την εκπαίδευση των ΣΒΑ στα προγράμματα σπουδών τους. Η υιοθέτηση κάθε πυλώνα βιωσιμότητας συνιστά σημαντικό κριτήριο για διεθνείς αξιολογήσεις.

Από την **ανάλυση της εμπειρικής έρευνας**, είναι δυνατόν να εξαχθούν τα παρακάτω συμπεράσματα.

Η γνώση των φοιτητών του ΠΑΜΑΚ για τους ΣΒΑ αξιολογείται ως ενθαρρυντική ωστόσο απαιτείται η ενσωμάτωση και εντατικοποίηση της συγκεκριμένης διδασκαλίας σε κάθε πρόγραμμα σπουδών και από όλα τα τμήματα του Πανεπιστημίου. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι έρευνες από τις όποιες εμπνεύστηκε και αποτέλεσαν κίνητρο για τη συγγράφουσα δεν είχαν τόσο ικανοποιητικά ποσοστά, γεγονός που ενδεχομένως να οφείλεται στο προγενέστερο χρονικό διάστημα που διεξήχθησαν καθώς διαφέρει ο χρόνος διεξαγωγής από το χρόνο δημοσίευσης ενός άρθρου, ή στον επαγγελματικό προσανατολισμό που με εξαίρεση ενός τα υπόλοιπα ήταν εντελώς διαφορετικών κατευθύνσεων από τα τμήματα του ΠΑΜΑΚ. Επίσης στα τμήματα που το πρόγραμμα σπουδών αποτελεί μάθημα επιλογής είχε λιγότερα ποσοστά επίγνωσης συγκριτικά με τα τμήματα που το μάθημα είναι υποχρεωτικό. Σημαντική παράμετρος που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι ότι ως μέσο πρόσληψης γνώσεων για τους ΣΒΑ αποτέλεσε η τυπική ή άτυπη εκπαίδευση ενώ πολύ λιγότερο έλαβαν πληροφόρηση από δίκτυα που απευθύνονται σε νέους, όπως ΜΚΔ, ΜΜΕ, και το οποίο χρήζει προβληματισμού ως προς τον τρόπο προσέγγισης των νέων.

Γεγονός που δεν αποτέλεσε έκπληξη καθώς στις προγενέστερες έρευνες έχει παρατηρηθεί το ίδιο, είναι ότι για τον προσωπικό τρόπο ζωής συγκριτικά με τον επαγγελματικό προσανατολισμό οι επιλογές διαφέρουν. Στην περίπτωση του ΠΑΜΑΚ παρατηρούμε την μεγάλη πλειοψηφία των τμημάτων να αξιολογούν ως προτεραιότητα τους ΣΒΑ 3-5, 10, 16-17. Ενδέχεται να οφείλεται στο γεγονός εκτός του ότι η πλειοψηφία των συμμετοχών αφορά γυναικείο πληθυσμό και ότι η έρευνα πραγματοποιήθηκε εν μέσω πανδημίας που τότε κανένας δεν είχε βιώσει, όπου η ενδοοικογενειακή βία έλαβε μεγάλες διαστάσεις (Roesch *et al.*, 2020; Roseboom, 2020; Feder *et al.*, 2021). Ωστόσο τέτοιου είδους επιλογές ως προσωπικές δίνουν απόλυτη

αισιοδοξία καθώς η χώρα μας στις αξιολογήσεις της Eurostat για ισότητα των φύλων σημειώνει αρκετά χαμηλή πρόοδο. Αναφορικά με τον επαγγελματικό προσανατολισμό η πλειοψηφία επέλεξε τους στόχους 8 & 9 γεγονός που ερμηνεύεται για το ΠΑΜΑΚ που χαρακτηρίζεται ως οικονομικό πανεπιστήμιο. Διαφοροποίηση υπάρχει μόνο στο Τμήμα ΔΕΣ που η επιλογή ως κυρίαρχου ΣΒΑ αποτελεί ο 16 χαρακτηρίζοντας απόλυτα την κατεύθυνση του τμήματος όπου η εκπαίδευση των ΣΒΑ έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα σπουδών.

Η εκπαίδευση στους ΣΒΑ θα πρέπει να ενταχθεί σε ένα πιο ολιστικό πλαίσιο της βιώσιμης ανθρώπινης ανάπτυξης και η προώθηση και εκπαίδευση για τους ΣΒΑ απαιτεί την ανάπτυξη συγκεκριμένων οριζόντιων δεξιοτήτων οι οποίοι για να αναπτυχθούν χρειάζεται συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων φορέων σε κάθε Πανεπιστημιακό Ίδρυμα. Αποτελεί ζωτικής σημασίας η κατάρτιση και απόκτηση δεξιοτήτων που θα προάγουν τρόπο ζωής και κουλτούρας με προσήλωση στη βιώσιμη ανθρώπινη ανάπτυξη.

Η επιτυχής εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι δυνατή, αν εξασφαλιστεί το κατάλληλο επίπεδο δέσμευσης, ενθουσιασμού και ικανοτήτων του προσωπικού των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Για να επιτευχθεί η εκπαίδευση προσωπικού και φοιτητών απαιτούνται πόροι οι οποίοι θα πρέπει να προβλεφθούν από το Πανεπιστήμιο και τους εμπλεκόμενους φορείς τους.

Βασικοί εμπλεκόμενοι φορείς εντός του Πανεπιστημίου Μακεδονίας αποτελούν το Γραφείο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΓΠΔ) και η Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης, οι οποίοι είναι δυνατόν να αποτελέσουν σημεία αναφοράς για την εκπαίδευση κάθε προπτυχιακού & μεταπτυχιακού επιπέδου εντός του Πανεπιστημίου. Πιθανοί φορείς συνεργασίας όπως η επιτροπή ισότητας φύλων, τα γραφεία AIESEC & Erasmus, TEDx, Διασύνδεσης και σίγουρα οι σύλλογοι αποφοίτων με αποφοίτους που απασχολούνται σε σχετικό αντικείμενο και διαθέτουν τεχνογνωσία.

Σε (3) τρία τμήματα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας διδάσκονται οι ΣΒΑ, γεγονός που θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί το Ίδρυμα για να επεκταθεί σε όλα τα τμήματα με συντονιστές τους υπευθύνους σπουδών των 3 τμημάτων που διαθέτουν

τεχνογνωσία, σε συνεργασία με τους υπευθύνους σπουδών των υπολοίπων τμημάτων. Οι βιώσιμες στρατηγικές που υιοθετούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και στην Ελλάδα αποτελεί κριτήριο διεθνούς κατάταξης τους.

Συνέργειες σε όλα τα Πανεπιστήμια της Ελληνικής Επικράτειας, ώστε να προαχθεί σημαντικό έργο από το σύνολο των φοιτητών στην Ελλάδα. Επιπλέον συνέργειες με μη-κυβερνητικούς & εκπαιδευτικούς φορείς εθνικής και διεθνούς εμβέλειας, όπως και τον επίσημο φορέα των Ηνωμένων Εθνών στην Ελλάδα.

Η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να αναπτύξει εκτός από τις ήδη υπάρχουσες υπηρεσίες της, εξεύρεση πόρων για δράσεις και ενέργειες, ώστε να ανταποκριθεί στις ανάγκες των φοιτητών που προκύπτουν από την έρευνα που διεξήχθη. Σημαντική προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί σε δράσεις που αφορούν την ισότητα φύλων, ενδυνάμωση του γυναικείου φύλου, μείωση των ανισοτήτων, όπως και αναβάθμιση των υπηρεσιών ανοιχτής πρόσβασης και ψηφιακών δεξιοτήτων.

5.1 Περιορισμοί Έρευνας και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Η παρούσα εργασία περιορίστηκε σε δείγμα φοιτητών προπτυχιακού επιπέδου, καθώς κρίθηκε ότι θα μπορούσε να εξαχθεί μια αρχική αντίληψη για τους φοιτητές του ΠΑΜΑΚ, καθώς έρευνες διεξάγονται σε αρκετές χώρες και ιδιαίτερα σε σχολές Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Μελλοντική έρευνα ιδίου περιεχομένου είναι δυνατόν να διεξαχθεί απευθυνόμενη σε δείγμα μεταπτυχιακών φοιτητών, διδασκόντων, μελών ΔΕΠ, ΕΕΠ, ΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ καθώς και σε διοικητικό προσωπικό του ΠΑΜΑΚ. Επιπρόσθετα δεν αποκλείεται η ίδια έρευνα να διεξαχθεί σε σχολικές μονάδες.

Προτείνονται συντονισμένες έρευνες και ενέργειες ανάμεσα σε όλα τα Ελληνικά Πανεπιστήμια ώστε να γνωστοποιηθεί και να καλλιεργηθεί ευρύτερα η απόκτηση βιώσιμης ανθρώπινης ανάπτυξης με την απόκτηση οριζόντιων δεξιοτήτων.

Προτείνεται επίσης έρευνα και προώθηση σε Βιβλιοθήκες κάθε είδους στη χώρα μας ως προς την υιοθέτηση των Στρατηγικών Βιώσιμης Ανάπτυξης για κοινωνίες που

είναι ορθά πληροφορημένες με πολίτες που διαθέτουν κριτική σκέψη αξιολογώντας κάθε πληροφορία. Πολίτες με ορθή κατάρτιση συνεισφέρουν στην ανάπτυξη του τόπου και δεν χειραγωγούνται. Σε αυτό το πλαίσιο είναι ζωτικής σημασίας να αναγνωριστούν και να αξιοποιηθούν οι βιβλιοθήκες ως εμπλεκόμενοι φορείς όχι μόνο προσφοράς γνώσης που αυτό συνέβαινε εξ ορισμού, αλλά και **επένδυσης στο ανθρώπινο κεφάλαιο που δεν είναι άλλο από τους πολίτες που οι ίδιες εξυπηρετούν.**

Η Βιώσιμη Ανάπτυξη δεν θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ένα εργαλείο μάρκετινγκ, αλλά ζητούμενο είναι να αποτελέσει μοχλό ουσιαστικών αλλαγών. Είναι ανάγκη να γίνει κατανοητό ότι **«για να μη μείνει κανένας πίσω»** θα πρέπει όλοι ανεξαιρέτως να τοποθετήσουμε ένα **μικρό θετικό αποτύπωμα στον Πλανήτη μας.** Εκπαίδευση επομένως **σε Ηθική, Υπευθυνότητα, Βιωσιμότητα για το μέλλον μας.**

Βιβλιογραφία

Access to Learning Award (ATLA) - Bill & Melinda Gates Foundation [WWW Document], n.d. URL <https://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Global-Libraries/Access-to-Learning-Award-ATLA> (accessed 12.3.20).

Digital Open Memory | National Library [WWW Document], n.d. URL <https://www.kansalliskirjasto.fi/en/projects/digital-open-memory> (accessed 12.7.20).

Alatera, T. J. (2020) ‘Life Cycle of and Open Access to Research Data in Finland’. doi: 10.5281/ZENODO.3782053.

Ali, M. Y. and Gatiti, P. (2020) ‘The COVID-19 (Coronavirus) pandemic: reflections on the roles of librarians and information professionals’, *Health Information & Libraries Journal*, 37(2), pp. 158–162. doi: 10.1111/hir.12307.

AMELib - Πολυτροπική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη | Συλλογή με Προσβάσιμα Βιβλία (2021). Available at: <https://amelib.seab.gr/?lang=el> (Accessed: 4 February 2021).

Ando, Y., Baars, R. and Asari, M. (2019) ‘Questionnaire survey on consciousness and behavior of students to achieve SDGs in Kyoto University’, *Journal of Environment and Safety*, 10(2), pp. 21–25. doi: 10.11162/daikankyo.E18PROCP05.

Aninanya, G. A. *et al.* (2015) ‘Effects of an adolescent sexual and reproductive health intervention on health service usage by young people in northern Ghana: A community-randomised trial’, *PLoS ONE*, 10(4). doi: 10.1371/journal.pone.0125267.

Argyropoulos, V., Paveli, A. and Nikolarazi, M. (2019) ‘The role of DAISY digital talking books in the education of individuals with blindness: A pilot study’, *Education and Information Technologies*, 24(1), pp. 693–709. doi: 10.1007/s10639-018-9795-2.

Asi, Y. M. and Williams, C. (2018) ‘The role of digital health in making progress toward Sustainable Development Goal (SDG) 3 in conflict-affected populations’,

International Journal of Medical Informatics, 114, pp. 114–120. doi: 10.1016/j.ijmedinf.2017.11.003.

Atta-Obeng, L. and Dadzie, P. S. (2020) ‘Promoting Sustainable Development Goal 4: The Role of Academic Libraries in Ghana’, *International Information and Library Review*, 52(3), pp. 177–192. doi: 10.1080/10572317.2019.1675445.

Atuase, D. (2018) ‘Gender Equality and Women Empowerment in Ghana , the Role of Academic Libraries’, *Journal of Applied Information Science*, 3(1), pp. 14–26. Available at: <http://www.publishingindia.com> (Accessed: 10 January 2021).

Barbuti, N., Di Giorgio, S. and Valentini, A. (2019) ‘The Project BIBLIO-Boosting Digital Skills and Competencies for Librarians in Europe: An Innovative Training Model for Creating Digital Librarian’. doi: 10.1080/10572317.2019.1669935.

Bertot, J. C. (2016) ‘Building digitally inclusive communities: The roles of public libraries in digital inclusion and development’, in *ACM International Conference Proceeding Series*. New York, NY, USA: ACM, pp. 95–102. doi: 10.1145/2910019.2910082.

Beutelspacher, L. and Meschede, C. (2020) ‘Libraries as promoters of environmental sustainability: Collections, tools and events’, *IFLA Journal*, 46(4), pp. 347–358. doi: 10.1177/0340035220912513.

Bikos, G. D. and Papadimitriou, P. (2013) ‘School Libraries in Greece Turbulent Past, Uncertain Present, Doubtful Future’, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 73, pp. 73–80. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.02.024.

BOAI (2012) *Budapest Open Access Initiative | Greek Translation*. Available at: <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai-10-translations/greek-translation-1> (Accessed: 21 February 2021).

Brazier, H. (2007) *The role and activities of the IFLA libraries for the blind section, Library Trends*. doi: 10.1353/lib.2007.0036.

Chamila Jayashantha, D. and Raman, U. (no date) *Reflection of 'access' in ICT4D evaluation: The case of Nenasala telecenter initiative in Sri Lanka*.

Chew, I., Leong, B. and Higgins, S. E. (2010) 'Public Library Quarterly Public Library Services For Wheelchair-Bound Young People In Singapore'. doi: 10.1080/01616846.2010.502033.

Circular Ecology (2019) 'Sustainability and Sustainable Development - Circular Ecology'. Available at: <https://circularecology.com/sustainability-and-sustainable-development.html> (Accessed: 6 February 2021).

Clarke, A. and Francoli, M. (2014) 'What's in a name? A comparison of "open government" definitions across seven Open Government Partnership members', *JeDEM - eJournal of eDemocracy and Open Government*, 6(3), pp. 248–266. doi: 10.29379/jedem.v6i3.227.

Cooke, N. A. (2018) *Fake News and Alternative Facts : Information Literacy in a Post-Truth Era, Chicago: ALA Editions (ALA Editions Special Reports)*. Available at: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook/bmx1YmtfXzE4Njc5MzNfX0FO0?sid=1465c8c9-b06c-4007-9f1b-02876521a0c5@pdc-v-sessmgr02&vid=2&format=EK&rid=1> (Accessed: 28 January 2021).

Copenhaver, K. (2018) 'Fake news and digital literacy: The academic library's role in shaping digital citizenship', *Reference Librarian*. Routledge, p. 107. doi: 10.1080/02763877.2018.1484412.

Corradini, F. (2020) 'Einfluss der Agenda 2030 auf die deutschsprachige Bibliothekswelt', *LIBREAS. Library Ideas*, 38. Available at: <https://librarymap.ifla.org/>. (Accessed: 13 March 2021).

Creaser, C. (2018) 'Assessing the impact of libraries – the role of ISO 16439', *Information and Learning Science*, pp. 87–93. doi: 10.1108/ILS-05-2017-0037.

Disterheft, A. *et al.* (2012) 'Environmental Management Systems (EMS)

implementation processes and practices in European higher education institutions - Top-down versus participatory approaches’, *Journal of Cleaner Production*, 31, pp. 80–90. doi: 10.1016/j.jclepro.2012.02.034.

Dresel, R. *et al.* (2020) ‘A Nationwide Library System and Its Place in Knowledge Society and Smart Nation: The Case of Singapore’, *Libri*, 70(1), pp. 81–94. doi: 10.1515/libri-2019-0019.

Dwivedi, Y. K. *et al.* (2020) ‘Impact of COVID-19 pandemic on information management research and practice: Transforming education, work and life’, *International Journal of Information Management*, 55, p. 102211. doi: 10.1016/j.ijinfomgt.2020.102211.

Egelhofer, J. L. and Lecheler, S. (2019) ‘Fake news as a two-dimensional phenomenon: a framework and research agenda’, *Annals of the International Communication Association*. Routledge, pp. 97–116. doi: 10.1080/23808985.2019.1602782.

EU (2019) *Strategy | European Commission*. Available at: <https://ec.europa.eu/info/strategy> (Accessed: 6 February 2021).

Feder, G. *et al.* (2021) ‘Domestic violence during the pandemic’, *The BMJ*, 372. doi: 10.1136/BMJ.N722.

Firoiu, D. *et al.* (2019) ‘Achieving Sustainable Development Goals (SDG): Implementation of the 2030 Agenda in Romania’, *Sustainability*, 11(7), p. 2156. doi: 10.3390/su11072156.

Gaspar, L. and Ochôa, P. (2018) ‘4. Public Libraries’ Contribution to Sustainable Development Goals Gathering Evidence and Evaluating Practices in Portugal’, in *Going Green: Implementing Sustainable Strategies in Libraries Around the World*.

Gianni, M., Gotzamani, K. and Tsiotras, G. (2017) ‘Multiple perspectives on integrated management systems and corporate sustainability performance’, *Journal of*

Cleaner Production, 168, pp. 1297–1311. doi: 10.1016/J.JCLEPRO.2017.09.061.

Glossiotis, G., Vassilakaki, E. and Semertzaki, E. (2019) ‘Changing Greek libraries: A continuous dialogue’, *IFLA Journal*, 45(2), pp. 69–80. doi: 10.1177/0340035219845582.

Guarria, C. I. and Wang, Z. (2011) ‘The economic crisis and its effect on libraries’, *New Library World*, 112, pp. 199–214. doi: 10.1108/03074801111136248.

Guo, Y. *et al.* (2020) ‘The provision of patron services in Chinese academic libraries responding to the COVID-19 pandemic’, *Library Hi Tech*. doi: 10.1108/LHT-04-2020-0098.

Hamid, A. and Soroya, M. S. (2017) ‘Continuing education for LIS professionals: why’, *Library Review*, 66(1–2), pp. 83–89. doi: 10.1108/LR-01-2015-0001.

Haski-Leventhal, D., Roza, L. and Brammer, S. (2020) *Employee Engagement in Corporate Social Responsibility*. SAGE Publishing. Available at: https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=YT78DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=employee+engagement&ots=XL-B4bJ6JA&sig=ELzGFMjKbj_hFXbMIo_6ONyR8oo (Accessed: 25 November 2021).

Haski-Leventhal, D. and Μανασάκης, Κ. (2018) *Στρατηγική εταιρική κοινωνική ευθύνη :εργαλεία και θεωρίες για υπεύθυνη διοίκηση /*. Εκδόσεις Τζιόλα,.

Hoy, M. B. (2013) ‘3D Printing: Making Things at the Library’, *Medical Reference Services Quarterly*, 32(1), pp. 93–99. doi: 10.1080/02763869.2013.749139.

IFLA (2016a) *ΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΟΔΗΓΗΣΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΟΛΟΚΛΗΡΗΣ ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑΣ 2030 ΤΟΥ ΟΗΕ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΤΕΛΟΣ ΣΤΗΝ ΦΤΩΧΕΙΑ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΠΟΥΔΗΠΟΤΕ*. Available at: www.ifla.org/libraries-development (Accessed: 6 December 2020).

IFLA (2016b) *ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ Πώς οι βιβλιοθήκες συμβάλλουν στην Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών International Federation of Library Associations and Institutions*. Available at: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/access-and-opportunity-for-all-el.pdf> (Accessed: 3 December 2020).

IFLA (2018) *Libraries and the Sustainable Development Goals: a storytelling manual*.

IFLA (2020) *IFLA -- COVID-19 and the Global Library Field*. Available at: <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries> (Accessed: 21 February 2021).

IFLA -- IFLA Statement on Libraries and Open and Good Governance (no date). Available at: <https://www.ifla.org/publications/node/93558?fbclid=IwAR38Ncn44J1ImubsuY5EruGXW4hArjZYWXgN7FmwF8AgTPFU6CsTNq9fROY> (Accessed: 8 January 2021).

IFLA SDG Stories: Women's computer literacy club, Erriadh Public Library, Tunisia - YouTube (no date). Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=tYVYowknKUI> (Accessed: 5 June 2021).

Igbinovia, M. O. (2017) 'Librarians' involvement in cross-disciplinary research and its implication for sustainable development goals (SDGs): The Nigerian experience', *Library Review*, 66(4–5), pp. 251–265. doi: 10.1108/LR-09-2016-0078.

Jankowska, M. A., Smith, B. J. and Buehler, M. A. (2014) 'Engagement of academic libraries and information science schools in creating curriculum for sustainability: An exploratory study', *Journal of Academic Librarianship*, 40(1), pp. 45–54. doi: 10.1016/j.acalib.2013.10.013.

Johnston, J. (2016) 'Conversation-based programming and newcomer integration: A case study of the Språkhörnan program at Malmö City Library', *Library and Information Science Research*, 38(1), pp. 10–17. doi: 10.1016/j.lisr.2016.02.001.

Kafetzopoulos, D., Gotzamani, K. and Gkana, V. (2015) 'Relationship between quality management, innovation and competitiveness. Evidence from Greek companies', *Journal of Manufacturing Technology Management*, 26(8), pp. 1177–1200. doi: 10.1108/JMTM-02-2015-0007.

Kopnina, H. (2020) 'Education for the future? Critical evaluation of education for sustainable development goals', *Journal of Environmental Education*, 51(4), pp. 280–291. doi: 10.1080/00958964.2019.1710444.

Kotler, P. and Lee, N. (2005) *Corporate social responsibility :doing the most good for your company and your cause* /. Wiley,.

Kouis, D. and Konstantinou, N. (2014) 'Electronic textbooks advantages and challenges for the hellenic higher education and publishing community', *Library Review*, 63(6–7), pp. 531–543. doi: 10.1108/LR-06-2014-0074.

Kurbanoglu, S. and Boustany, J. (2014) 'From green libraries to green information literacy', *Communications in Computer and Information Science*, 492, pp. 47–58. doi: 10.1007/978-3-319-14136-7_6.

De La, K. and Mccook, P. (2001) *Poverty, Democracy and Public Libraries*. Available at: http://scholarcommons.usf.edu/si_facpub/111 (Accessed: 4 January 2021).

LAI (2020) *Irish librarians call for action on the electronic content crisis facing libraries and library users – Library Association Of Ireland*. Available at: https://www.libraryassociation.ie/irish-librarians-call-for-action-on-the-electronic-content-crisis-facing-libraries-and-library-users/?fbclid=IwAR2MeX1aIOjr98nsOxObb8DQLfw3K35tdNPZZLLvT_193nbDpimgWNn_SiDo (Accessed: 21 February 2021).

Leal Filho, W. *et al.* (2021) 'A framework for the implementation of the Sustainable Development Goals in university programmes', *Journal of Cleaner Production*, 299, p. 126915. doi: 10.1016/j.jclepro.2021.126915.

Loach, K., Rowley, J. and Griffiths, J. (2017) 'International Journal of Cultural Policy Cultural sustainability as a strategy for the survival of museums and libraries Cultural sustainability as a strategy for the survival of museums and libraries', *International Journal of Cultural Policy*, 23(2), pp. 186–198. doi: 10.1080/10286632.2016.1184657.

Mansour, E. (2020) 'Libraries as agents for development: The potential role of Egyptian rural public libraries towards the attainment of Sustainable Development Goals based on the UN 2030 Agenda', *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(1), pp. 121–136. doi: 10.1177/0961000619872064.

Manzoor, S. and Farooq, T. (2017) 'Understanding the Linkages between ICT and Empowerment: A Gendered Perspective.', *Trends in Information Management*, 11(1), pp. 94–110. Available at: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=7&sid=8a17fb59-7ca5-4707-ac4b-bc8cd68eec8a%40sdc-v-sessmgr01> (Accessed: 15 December 2020).

McDonough, J. P., Kendall, L. and Bonn, M. (2017) 'Libraries and Archives and the Preservation of Intangible Cultural Heritage: Defining a Research Agenda'. Available at: <https://www.ideals.illinois.edu/handle/2142/97228> (Accessed: 18 January 2021).

Meletiou, A. (2010) 'A framework for tracking changes in library user preferences using multicriteria methods and non-parametric statistical analysis', *Performance Measurement and Metrics*, 11(3), pp. 289–312. doi: 10.1108/14678041011098569.

Meletiou, A. and Katsirikou, A. (2009) 'Methodology of analysis and interrelation of data about quality indexes of library services by using data- and knowledge- mining techniques', *Library Management*, 30(3), pp. 138–147. doi: 10.1108/01435120910937311.

Meschede, C. and Henkel, M. (2019) 'Library and information science and

sustainable development: a structured literature review', *Journal of Documentation*. Emerald Group Publishing Ltd., pp. 1356–1369. doi: 10.1108/JD-02-2019-0021.

Morrow, D. and Rondinelli, D. (2002) 'Adopting corporate environmental management systems: Motivations and results of ISO 14001 and EMAS certification', *European Management Journal*, 20(2), pp. 159–171. doi: 10.1016/S0263-2373(02)00026-9.

Musoke, M. G. N. (2014) 'Enhancing access to current literature by health workers in rural Uganda and community health problem solving Abstract ':, pp. 1–12.

Nagel, K. (2020) 'Inclusive Libraries Supporting the Sensory Needs of Your Students', *Texas Library Journal*, 96(3), pp. 172–175. Available at: https://search.proquest.com/docview/2449280421?accountid=11225%0Ahttp://galileo-usg-gasou-primo.hosted.exlibrisgroup.com/openurl/GASOU/GASOU_SERVICES??url_ver=Z39.88-2004&rft_val_fmt=info:ofi/fmt:kev:mtx:journal&genre=article&sid=ProQ:ProQ%3Alibraryscienc (Accessed: 24 February 2021).

Nagle, J. (2018) 'Twitter, cyber-violence, and the need for a critical social media literacy in teacher education: A review of the literature', *Teaching and Teacher Education*. Elsevier Ltd, pp. 86–94. doi: 10.1016/j.tate.2018.08.014.

Nations, U. (2020) 'The 17 Goals | Sustainable Development', *Department of Economic and Social Affairs*. Available at: <https://sdgs.un.org/goals> (Accessed: 6 February 2021).

Norton, M. J. (2019) '3D Printing in Medical Libraries: A Crash Course in Supporting Innovation in Health Care', *Journal of the Medical Library Association*, 107(4), p. 626. doi: 10.5195/jmla.2019.765.

Palumbo, L. (2016) 'Championing Institutional Goals: Academic Libraries Supporting Graduate Women in STEM', *Journal of Academic Librarianship*, 42(3), pp.

192–199. doi: 10.1016/j.acalib.2016.03.003.

Popoola, B. O. (2019) ‘Involving libraries in improving health literacy to achieve Sustainable Development Goal-3 in developing economies: a literature review’, *Health Information and Libraries Journal*. Blackwell Publishing Ltd, pp. 111–120. doi: 10.1111/hir.12255.

Porter, M. *et al.* (2012) ‘Measuring shared value: How to unlock value by linking social and business results’, *Conference Report available ...*, pp. 1–24. Available at: www.fsg.org. (Accessed: 26 December 2020).

Rafiq, M. *et al.* (2021) ‘University libraries response to COVID-19 pandemic: A developing country perspective’, *Journal of Academic Librarianship*, 47(1). doi: 10.1016/j.acalib.2020.102280.

Rant, M. B. (2020) ‘Sustainable development goals (SDGs), leadership, and Sadhguru: SELF-TRANSFORMATION becoming the aim of leadership development’, *International Journal of Management Education*, 18(3), p. 100426. doi: 10.1016/j.ijme.2020.100426.

Repanovici, A., Rotaru, C. S. and Murzea, C. (2021) ‘Development of sustainable thinking by information literacy’, *Sustainability (Switzerland)*, 13(3), pp. 1–25. doi: 10.3390/su13031287.

Roesch, E. *et al.* (2020) ‘Violence against women during covid-19 pandemic restrictions’, *BMJ*, 369. doi: 10.1136/BMJ.M1712.

Roozenbeek, J. and van der Linden, S. (2019) ‘Fake news game confers psychological resistance against online misinformation’, *Palgrave Communications*, 5(1), pp. 1–10. doi: 10.1057/s41599-019-0279-9.

Roseboom, T. J. (2020) ‘Violence against women in the covid-19 pandemic: We need upstream approaches to break the intergenerational cycle’, *The BMJ*, 369. doi: 10.1136/BMJ.M2327.

Rudd, R. E. (2015) ‘The evolving concept of Health literacy: New directions for health literacy studies’, *Journal of Communication in Healthcare*, 8(1), pp. 7–9. doi: 10.1179/1753806815Z.000000000105.

Safarov, I. (2020) ‘Institutional Dimensions of Open Government Data Implementation: Evidence from Transition Countries’, *Public Performance & Management Review*, 43(6), pp. 1359–1389. doi: 10.1080/15309576.2020.1805336.

Sayej, N. (no date) *Wikipedia’s forgotten women: inside the editing marathon to fix imbalance | Art and design | The Guardian, 2018*. Available at: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2018/mar/15/wikipedia-edit-a-thon-women-arts> (Accessed: 12 January 2021).

Servicio Salud inicia programa “Biblio-Calle” para atención de personas en situación de calle - Biblioteca Regional de Antofagasta (2018). Available at: <http://www.bibliotecaregionalantofagasta.gob.cl/sitio/Contenido/Noticias/86167:Servicio-Salud-inicia-programa-Biblio-Calle-para-atencion-de-personas-en-situacion-de-calle> (Accessed: 17 February 2021).

Sigler, K. *et al.* (2011) ‘The role of public libraries, the internet, and economic uncertainty’, *Advances in Librarianship*, 34, pp. 19–35. doi: 10.1108/S0065-2830(2011)0000034005.

Smith, M. R. and Smith, Michelle R. (2013) ‘“Edit-A-Thon” Aims To Fix Gender Inequality On Wikipedia’, *[[Huffington Post]]*. Available at: http://www.huffingtonpost.com/2013/10/16/wikipedia-gender-inequality_n_4109800.html (Accessed: 11 January 2021).

Stough, T., Ceulemans, K. and Cappuyns, V. (2021) ‘Unlocking the potential of broad, horizontal curricular assessments for ethics, responsibility and sustainability in business and economics higher education’, *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 46(2), pp. 297–311. doi: 10.1080/02602938.2020.1772718.

Strover, S. *et al.* (2020) ‘The digital inclusion role of rural libraries: social

inequalities through space and place’, *Media, Culture & Society*, 42(2), pp. 242–259. doi: 10.1177/0163443719853504.

Suharso, P. *et al.* (2018) ‘Corporate social responsibility through the library for educational facilities’, *E3S Web of Conferences*. Edited by H. Herdiansyah, 74, p. 08011. doi: 10.1051/e3sconf/20187408011.

Talavera, C. and Sanchis, J. R. (2020) ‘Alliances between for-profit and non-profit organizations as an instrument to implement the economy for the common good’, *Sustainability (Switzerland)*, 12(22), pp. 1–22. doi: 10.3390/su12229511.

Tandoc, E. C., Lim, Z. W. and Ling, R. (2018) ‘Defining “Fake News”: A typology of scholarly definitions’, *Digital Journalism*. Routledge, pp. 137–153. doi: 10.1080/21670811.2017.1360143.

Thessaloniki for Digital Nomads (no date). Available at: <https://nomadlist.com/thessaloniki> (Accessed: 13 June 2021).

Thévenot, C. (2017) ‘Inequality in OECD countries’, *Scandinavian Journal of Public Health*, 45(18_suppl), pp. 9–16. doi: 10.1177/1403494817713108.

‘*This Is for the Refugees...’*: *Discovery Service for University of Macedonia* (no date). Available at: <https://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=6cc9916d-11ca-49b8-b60e-ecee7a93f5df%40sessionmgr4008> (Accessed: 19 November 2021).

Thuna, M. and Szurmak, J. (2019) ‘Telling their stories: A study of librarians’ use of narrative in instruction’, *Journal of Academic Librarianship*, 45(5), p. 102048. doi: 10.1016/j.acalib.2019.102048.

Toma, M. C. (2016) *Bibliothet - Global Libraries Romania | EPALÉ*. Available at: <https://epale.ec.europa.eu/en/blog/bibliothet-global-libraries-romania> (Accessed: 14 March 2021).

Torregrosa-López, J. I. *et al.* (2016) ‘The strengths of EMAS as an environmental management system for European university campuses’, *International Journal of Environment and Sustainable Development*, 15(1), pp. 89–106. doi: 10.1504/IJESD.2016.073339.

UN (2020) *THE 17 GOALS | Sustainable Development*. Available at: <https://sdgs.un.org/goals> (Accessed: 4 January 2021).

UNESCO (2015) ‘Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning’, *Digital Library*, p. 83. Available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656> (Accessed: 3 December 2020).

Veliz Smith, S. (2018) *Regresa ‘Biblio-calle’ para la integración de personas en situación de calle en Antofagasta | El Diario de Antofagasta*. Available at: <https://www.diarioantofagasta.cl/cultura/92921/regresa-biblio-calle-para-la-integracion-de-personas-en-situacion-de-calle-en-antofagasta/> (Accessed: 17 February 2021).

Vinet, L. and Zhedanov, A. (2011) ‘A “missing” family of classical orthogonal polynomials’, *Journal of Physics A: Mathematical and Theoretical*, 44(8), pp. 109–133. doi: 10.1088/1751-8113/44/8/085201.

Vitiello, G. *et al.* (2020) ‘LIBER 2020 - Session #10: Citizen Science Supporting Sustainable Development Goals: The possible role of libraries’. doi: 10.5281/ZENODO.3903740.

Wagner, J. B. *et al.* (2018) ‘Three professions come together for an interdisciplinary approach to 3d printing: Occupational therapy, biomedical engineering, and medical librarianship’, *Journal of the Medical Library Association*, 106(3), pp. 370–376. doi: 10.5195/jmla.2018.321.

Wang, T. and Lund, B. (2020) ‘Announcement Information Provided by United States’ Public Libraries during the 2020 COVID-19 Pandemic’, *Public Library*

Quarterly, pp. 1–12. doi: 10.1080/01616846.2020.1764325.

Werther, W. B. and Chandler, D. (2011) *Strategic corporate social responsibility: stakeholders in a global environment*. Available at: https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=4si6VV5RGncC&oi=fnd&pg=PR1&dq=Strategic+corporate+social+responsibility++stakeholders+in+a+global+environment+William+B.+Werther,+Jr.,+David+Chandler.&ots=zaeJ3UWH3C&sig=8W6sFx2UV99548PW4JNZX7gNIWk&redir_esc=y (Accessed: 5 June 2021).

Weybrecht, G. (2017) ‘From challenge to opportunity – Management education’s crucial role in sustainability and the Sustainable Development Goals – An overview and framework’, *International Journal of Management Education*, 15(2), pp. 84–92. doi: 10.1016/j.ijme.2017.02.008.

Whitney, W., Keselman, A. and Humphreys, B. (2017) ‘Libraries and librarians: Key partners for progress in health literacy research and practice’, *Information Services and Use*. IOS Press, pp. 85–100. doi: 10.3233/ISU-170821.

WHO (2020) ‘Coronavirus disease (COVID-19) situation reports’, *World Health Organisation*, p. 1. Available at: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports> (Accessed: 6 February 2021).

Wilkinson, M. D. (2016) ‘Comment: The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship’, *Nature Publishing Group*. doi: 10.1038/sdata.2016.18.

Winter, J. (2005) «*Η βιβλιοθηκάριος της Βασόρας*» μια αληθινή ιστορία για την αγάπη στο βιβλίο!, Παπαδόπουλος. Available at: <https://www.printfriendly.com/p/g/gVYYjN> (Accessed: 18 January 2021).

Womack, H. D. (2019) ‘Fake news and alternative facts: information literacy in a post-truth era’, *Technical Services Quarterly*, 36(2), pp. 231–232. doi: 10.1080/07317131.2019.1584985.

Xie, I. *et al.* (2020) ‘Enhancing usability of digital libraries: Designing help features to support blind and visually impaired users’, *Information Processing and Management*, 57(3), p. 102110. doi: 10.1016/j.ipm.2019.102110.

Yap, J. M. and Kamilova, Y. (2020) ‘Toward becoming an inclusive library: Integrating Sustainable Development Goal 5 in the library agenda’, *Library Management*, 41(2–3), pp. 53–66. doi: 10.1108/LM-08-2019-0057.

Yunus, M. and Jolis, A. (1998) *Για έναν κόσμο χωρίς φτώχεια :η αυτοβιογραφία του ‘τραπεζίτη των φτωχών’*/. Νέα Σύνορα,.

Yunus, M. and Weber, K. (2007) *Creating a world without poverty :social business and the future of capitalism* /. PublicAffairs,.

Yuvaraj, M. (2020) ‘Global responses of health science librarians to the COVID-19 (Corona virus) pandemic: a desktop analysis’, *Wiley Online Library*, 37(4), pp. 337–342. doi: 10.1111/hir.12321.

Zamora-Polo, F. *et al.* (2019) ‘What do university students know about sustainable development goals? A realistic approach to the reception of this UN program amongst the youth population’, *Sustainability (Switzerland)*, 11(13). doi: 10.3390/su11133533.

Zminda, A. (2020) *The changing role of medical librarians in a COVID-19 world* | *OUPblog*. Available at: https://blog.oup.com/2020/12/the-changing-role-of-medical-librarians-in-a-covid-19-world/?utm_content=nn%2Bimage%2Bcovidblog&utm_source=adestra&utm_medium=email&utm_term=Newsletters&utm_campaign=oupac-campaign%3A787370 (Accessed: 18 January 2021).

Βαξεβανίδου, Μ. (2011) *Εταιρική κοινωνική ευθύνη* /. Αθήνα: Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης,.

Βοζανά, Π. (2017) ‘Εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης ακαδημαϊκών

βιβλιοθηκών από το κοινό Η περίπτωση της Βιβλιοθήκης & Κέντρου Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας'. Available at: <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/36345> (Accessed: 25 February 2021).

ΕΕ (2020) *Σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση 2021-2027 Επαναπροσδιορίζοντας την εκπαίδευση και την κατάρτιση για την ψηφιακή εποχή, Ευρωπαϊκή Ένωση*. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0624&fbclid=IwAR01tJ3leUihnN_JqrosE2vylqR-VZuErt2zTXEcs-v8A7V-92AGnvmIq3E (Accessed: 2 December 2020).

ΕΣΠΑ - Τι είναι - Ορισμός στρατηγικού σχεδίου - *espa.io* (2016). Available at: <https://www.espa.io/espa-ti-einai/> (Accessed: 24 February 2021).

Καλογεράκη, Σ. (2020) *Σχεδιασμός και κατασκευή ερωτηματολογίων στην κοινωνική έρευνα* /. Εκδόσεις Κριτική,.

Κουής, Δ. *et al.* (2015) *Ηλεκτρονικά Συγγράμματα «Ανοικτής Πρόσβασης»-ΕΜΠ Ηλεκτρονικά Συγγράμματα «Ανοικτής Πρόσβασης»-Μια πρόκληση για την Πολυτεχνειακή κοινότητα του ΕΜΠ, Πολυτεχνειακά Νέα*. Available at: www.plos.org/open-access/ (Accessed: 25 February 2021).

ΜΠΑΛΙΟΥ, Α. (2013) 'ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ: ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ'. Available at: <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/25171> (Accessed: 25 February 2021).

ΟΗΕ (2015) *Agenda 2030 - Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ - Greece*. Available at: <https://unric.org/el/17-στοχοι-βιωσιμησ-αναπτυξησ/#> (Accessed: 24 January 2021).

ΠΑΤΡΑΓΚΟΥ, Π. (2012) 'Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΡΓΟΥ (PROJECT MANAGEMENT) ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ-ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ'. Available at: <http://apothesis.eap.gr/handle/repo/16950> (Accessed: 25 February 2021).

Σαλαμούρα, Α. *et al.* (2020) *Συμφωνίες του ΣΕΑΒ με όρους για δημοσίευση σε καθεστώς ανοικτής πρόσβασης: παρακολούθηση και πρόοδος Περίληψη*. -.

ΣΕΑΒ (2015a) *Αποθετήριο Κάλλιπος: Αρχική*. Available at: <https://repository.kallipos.gr/> (Accessed: 25 February 2021).

ΣΕΑΒ (2015b) *Δράση Κάλλιπος - Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα*. Available at: <https://www.kallipos.gr/el/> (Accessed: 25 February 2021).

ΣΕΑΒ (2020) *HEAL-Link – Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*. Available at: <https://www.heal-link.gr/> (Accessed: 25 February 2021).

ΣΕΑΒ (no date) *Ενιαίος Κατάλογος Συνεργατικού Δικτύου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*. Available at: https://opac.seab.gr/*gre (Accessed: 25 February 2021).

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΜΟΔΙΠΑΒ | mopab (no date). Available at: <https://mopab.seab.gr/> (Accessed: 6 December 2020).

Τσεκούρας, Γιάννης, 1937- (ed.) (2018) *Πανεπιστήμιο Μακεδονίας : 60 χρόνια δημιουργικής προσφοράς : ιστορική ανασκόπηση, σημερινή φυσιογνωμία, απαιτητικό μέλλον : 1957-2017 επετειακό λεύκωμα*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Φραγκούλη, Ν., 2020. 6 στις 10 μικρομεσαίες εταιρείες αντιμετωπίζουν εμπόδια στην ψηφιοποίηση [WWW Document]. Sepe. URL <http://www.sepe.gr/gr/research-studies/article/16977913/6-stis-10-mikromesaies-etaireies-adimetopizoun-ebodia-stin-psifiopoiisi/> (accessed 12.2.20).

Ιστότοποι

<https://en.unesco.org/sustainabledevelopmentgoals>, UNESCO and Sustainable Development Goals

https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals_en, Sustainable development Goals, principles of the Treaty on European Union

<https://www.ifla.org/libraries-development>, IFLA: Libraries, Development and the United Nations 2030 Agenda

<http://www.eblida.org/activities/libraries-un-sdgs-matrix.html>, EBLIDA: Implementing Sustainable Development Goals in European Libraries

<https://zenodo.org/record/3903740#.X-hvb9gzZPY>, LIBER: Citizen Science Supporting Sustainable Development Goals: The possible role of libraries

<http://www.ala.org/aboutala/ala-task-force-united-nations-2030-sustainable-development-goals>, ALA Task Force on United Nations 2030 Sustainable Development Goals

<https://www.oclc.org/go/en/sustainable-development-goals.html>, OCLC's Global Council focus on sustainability.

<https://www.worldcat.org/>, WorldCat: a global catalog of library collections.

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi>, Eurostat monitor progress towards the SDGs in the EU

<https://librarymap.ifla.org/stories>, SGD stories demonstrate how libraries and access to information contribute to improved outcomes across all SDGs

<https://www.ifla.org/publications/libraries-and-the-sustainable-development-goals--a-storytelling-manual?og=7409>, Libraries and the Sustainable Development Goals: A Storytelling Manual

http://www.eblida.org/Documents/Think_the_unthinkable_a_post_Covid-European_Library_Agenda.pdf, The community Hub of Libraries in Europe! Striving towards an equitable, democratic and sustainable society

<http://www.eblida.org/activities/the-eblida-matrix.html>, The EBLIDA Matrix is the EBLIDA contribution to the Europe 2030 Agenda.

<https://www.oclc.org/realm/home.html>, **RE**opening Archives, Libraries, and **M**useums

<https://eng.mklj.si/index.php/special-services/item/1140-the-employment-information-service>, Ljubljana City Library (LCL): The Employment Information Service

<http://www.msunduzi.gov.za/site/library/index.html>, Msunduzi Municipal Library Services

<https://www.who.int/initiatives/who-health-and-peace-initiative>, WHO Health and Peace Initiative

<https://malmo.se/larcentrum>, Malmö Public Library

<https://www.boekstart.nl/>, Bookstart: Reading a book together

<https://www.nlb.gov.sg/>, Singapore: National Library Board (NLB)

<https://www.nationalreadingmovement.sg/read-at-work/>, Read@Work: Singapore's National Reading Movement

https://openaccess.mpg.de/67671/BerlinDeclaration_gr.pdf, Berlin Declaration on Open Access to Knowledge

<https://creativecommons.org/>, Creative Commons Movement

<https://alkafeel.net/library/>, Central Library of the University of Baghdad

<https://libguides.ucc.ie/librarysustainability>, University College Cork: Library Sustainability

<https://eu.recordonline.com/story/news/2020/12/13/library-things-florida-library-lend-out-tools-canopys-games-and-more/3828631001/>, Florida Public Library opens Library of Things

<https://www.lyondeclaration.org/>, Lyon Declaration on Access to Information and Development

<https://www.opengovpartnership.org/>, Open Government Partnership

<https://www.libver.gr/>, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας

<https://www.futurelibrary.gr/>, Future Library non-profit organization

<https://www.nlg.gr/>, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος

<http://www.eebep.gr/>, Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων & Επιστημόνων Πληροφόρησης

<https://www.uom.gr/emas>, Γραφείο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (EMAS), Πανεπιστημίου Μακεδονίας

<https://www.lib.uom.gr/index.php/el/>, Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης, Πανεπιστημίου Μακεδονίας

<https://www.biblio2030.de/>, German Library Association: Libraries and their contribution to the UN 2030 Agenda

Παράρτημα 1

A/A	Ερωτηματολόγιο για τους ΣΒΑ, Ανώτατη Εκπαίδευση και Βιβλιοθήκες	Μεταβλητή	Επιλογές
1	Ηλικία	Αριθμητικό	
2	Φύλο	Κατηγορικό	Άνδρας Γυναίκα
3	Τμήμα 1. Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων 2. Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής 3. Οικονομικών Επιστημών 4. Βαλκανικών, Σλαβικών & Ανατολικών Σπουδών 5. Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών 6. Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής 7. Μουσικής Επιστήμης & Τέχνης 8. Εφαρμοσμένης Πληροφορικής	Κατηγορικό	
4	Έτος Φοίτησης	Αριθμητικό	
5	Γνωρίζω τους ΣΒΑ και από πού; Γνωρίζω ποιοι είναι οι ΣΒΑ Γνωρίζω ποιες χώρες αφορούν οι ΣΒΑ Γνωρίζω το χρονικό ορίζοντα υλοποίησής τους Γνωρίζω τον αριθμό των ΣΒΑ και μπορώ να αναγνωρίσω τουλάχιστον 1 Έχω λάβει γνώση των ΣΒΑ από Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Social Media) ή e-mail Έχω λάβει γνώση των ΣΒΑ από ΜΜΕ (π.χ. τηλεόραση ραδιόφωνο) Έχω λάβει γνώση των ΣΒΑ μέσω της εκπαίδευσής μου (π.χ. Λύκειο, Πανεπιστήμιο) Έχω λάβει γνώση των ΣΒΑ μέσω σεμιναρίων (π.χ. Περιβαλλοντική Ομάδα Πανεπιστημίου, ΜΚΟ)	Τακτικό αριθμητικό	Likert Κλίμακα 1-5
6	Ο επαγγελματικός τομέας στον οποίο προσανατολίζομαι σχετίζεται με: Μηδενική Φτώχεια	Τακτικό αριθμητικό	Likert Κλίμακα

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

	<p>Μηδενική Πείνα Καλή Υγεία και Ευημερία Ποιοτική Εκπαίδευση Ισότητα των Φύλων Καθαρό Νερό Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια Αξιοπρεπής εργασία & Οικονομική Ανάπτυξη Βιομηχανία Καινοτομία και Υποδομές Λιγότερες Ανισότητες Βιώσιμες Πόλεις & Κοινότητες Υπεύθυνη Κατανάλωση & Παραγωγή Δράση για το κλίμα Ζωή στο Νερό Ζωή στη Στεριά Ειρήνη, Δικαιοσύνη & Ισχυροί Θεσμοί Συνεργασία για τους Στόχους</p>		1-5
7	<p>Οι πρακτικές που ακολουθώ στον προσωπικό τρόπο ζωής μου επηρεάζει τους παρακάτω στόχους: Μηδενική Φτώχεια Μηδενική Πείνα Καλή Υγεία και Ευημερία Ποιοτική Εκπαίδευση Ισότητα των Φύλων Καθαρό Νερό Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια Αξιοπρεπής εργασία & Οικονομική Ανάπτυξη Βιομηχανία Καινοτομία και Υποδομές Λιγότερες Ανισότητες Βιώσιμες Πόλεις & Κοινότητες Υπεύθυνη Κατανάλωση & Παραγωγή Δράση για το κλίμα Ζωή στο Νερό Ζωή στη Στεριά Ειρήνη, Δικαιοσύνη & Ισχυροί Θεσμοί Συνεργασία για τους Στόχους</p>	Τακτικό αριθμητικό	Likert Κλίμακα 1-5
8	<p>Το Πανεπιστήμιό μου με έχει βοηθήσει να κατανοήσω & ευαισθητοποιηθώ στις παρακάτω θεματικές: Μηδενική Φτώχεια Μηδενική Πείνα Καλή Υγεία και Ευημερία Ποιοτική Εκπαίδευση Ισότητα των Φύλων Καθαρό Νερό Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια Αξιοπρεπής εργασία & Οικονομική Ανάπτυξη</p>	Τακτικό αριθμητικό	Likert Κλίμακα 1-5

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

	<p>Βιομηχανία Καινοτομία και Υποδομές Λιγότερες Ανισότητες Βιώσιμες Πόλεις & Κοινότητες Υπεύθυνη Κατανάλωση & Παραγωγή Δράση για το κλίμα Ζωή στο Νερό Ζωή στη Στεριά Ειρήνη, Δικαιοσύνη & Ισχυροί Θεσμοί Συνεργασία για τους Στόχους</p>		
9	Γνωρίζω το Γραφείο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης του ΠΑΜΑΚ		Ναι Όχι
10	<p>Ειδικότερα το Γραφείο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης του ΠΑΜΑΚ με τις Ενέργειες & Δράσεις του συνέβαλαν στις γνώσεις & ευαισθητοποίησή μου για Μηδενική Φτώχεια Μηδενική Πείνα Καλή Υγεία και Ευημερία Ποιοτική Εκπαίδευση Ισότητα των Φύλων Καθαρό Νερό Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια Αξιοπρεπής εργασία & Οικονομική Ανάπτυξη Βιομηχανία Καινοτομία και Υποδομές Λιγότερες Ανισότητες Βιώσιμες Πόλεις & Κοινότητες Υπεύθυνη Κατανάλωση & Παραγωγή Δράση για το κλίμα Ζωή στο Νερό Ζωή στη Στεριά Ειρήνη, Δικαιοσύνη & Ισχυροί Θεσμοί Συνεργασία για τους Στόχους</p>	Τακτικό αριθμητικό	Likert Κλίμακα 1-5
11	<p>Η βιβλιοθήκη μου θα ήθελα να μου προσφέρει Υπάλληλο που ειδικεύεται σε γνώσεις Βιώσιμης Ανάπτυξης Συλλογή (π.χ βιβλία, περιοδικά) που εξειδικεύεται σε θέματα Βιώσιμης Ανάπτυξης Εκπαιδευτικά Σεμινάρια για Βιώσιμη Ανάπτυξη Εκπαιδευτικά Σεμινάρια για Ψηφιακές Δεξιότητες Εκδηλώσεις για Διαφορετικότητα, Συμπερίληψη, Ισότητα Εκδηλώσεις για Ανοιχτή πρόσβαση στην γνώση Εκδηλώσεις για Πράσινη Ανάπτυξη Εκθέσεις για Βιώσιμη Ανάπτυξη Ενημερωτικούς Οδηγούς για Βιώσιμη Ανάπτυξη Ιδρυματικό Αποθετήριο για Βιώσιμη Ανάπτυξη Επικοινωνία από ΜΚΔ (Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης) για Βιώσιμη Ανάπτυξης</p>	Τακτικό αριθμητικό	Likert Κλίμακα 1-5
	Κλίμακα Likert (1) Διαφωνώ εντελώς, (5) Συμφωνώ απόλυτα		

Pairwise Comparisons of Dep

Sample 1-Sample 2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj. Sig. ^a
7-6	66,569	39,904	1,668	,095	1,000
7-8	-80,229	41,066	-1,954	,051	1,000
7-4	105,464	40,073	2,632	,008	,238
7-1	106,468	37,931	2,807	,005	,140
7-2	110,967	41,852	2,651	,008	,224
7-3	121,687	39,508	3,080	,002	,058
7-5	128,547	40,741	3,155	,002	,045
6-8	-13,660	27,743	-,492	,622	1,000
6-4	38,895	26,249	1,482	,138	1,000
6-1	39,899	22,847	1,746	,081	1,000
6-2	44,399	28,894	1,537	,124	1,000
6-3	55,118	25,379	2,172	,030	,836
6-5	61,978	27,259	2,274	,023	,644
8-4	25,235	27,985	,902	,367	1,000
8-1	26,239	24,822	1,057	,290	1,000
8-2	30,738	30,479	1,009	,313	1,000
8-3	41,458	27,170	1,526	,127	1,000
8-5	48,318	28,935	1,670	,095	1,000
4-1	1,004	23,141	,043	,965	1,000
4-2	5,503	29,127	,189	,850	1,000
4-3	16,223	25,644	,633	,527	1,000
4-5	-23,083	27,506	-,839	,401	1,000
1-2	-4,499	26,102	-,172	,863	1,000
1-3	-15,219	22,149	-,687	,492	1,000
1-5	-22,079	24,281	-,909	,363	1,000
2-3	-10,719	28,345	-,378	,705	1,000
2-5	-17,580	30,040	-,585	,558	1,000
3-5	-6,860	26,677	-,257	,797	1,000

Παράρτημα 2

Know EMAS – SDGs

knowEMAS		emasSD G1	emasSD G2	emasSD G3	emasSD G4	emasSD G5	emasSD G6	emasSD G7	emasSD G8	emasSD G9	emasSD G10	emasSD G11	emasSD G12	emasSD G13	emasSD G14	emasSD G15	emasSD G16	emasSD G17
Yes	Mean	2,91	2,96	3,30	3,16	3,15	3,52	3,47	3,15	3,15	3,14	3,56	3,53	3,79	3,42	3,43	3,17	3,57
	N	296	296	296	296	296	296	296	296	296	296	296	296	296	296	296	296	296
	Std. Deviation	1,015	1,023	1,028	1,072	1,080	1,051	1,031	1,051	1,013	1,045	,993	1,005	1,003	1,061	1,003	1,067	1,033
No	Mean	2,50	2,52	2,57	2,59	2,57	2,55	2,56	2,59	2,56	2,53	2,55	2,55	2,58	2,57	2,55	2,56	2,59
	N	286	286	286	286	286	286	286	286	286	286	286	286	286	286	286	286	286
	Std. Deviation	,936	,932	,977	1,014	,991	,945	,953	,990	,974	,961	,949	,949	,976	,963	,938	,963	1,004
Total	Mean	2,71	2,74	2,94	2,88	2,87	3,05	3,02	2,88	2,86	2,84	3,06	3,05	3,20	3,00	3,00	2,87	3,09
	N	582	582	582	582	582	582	582	582	582	582	582	582	582	582	582	582	582
	Std. Deviation	,997	1,003	1,067	1,081	1,077	1,111	1,093	1,059	1,036	1,050	1,096	1,093	1,160	1,098	1,066	1,061	1,129

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ